

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra psychologie

POCHYBNOSTI O VOLBĚ OBORU U
BAKALÁŘSKÝCH STUDENTŮ
PSYCHOLOGIE

BACHELOR PSYCHOLOGY STUDENTS' DOUBTS ABOUT
THEIR CHOICE OF FIELD OF STUDY

Bakalářská diplomová práce

Autor: **Michaela Križáková**

Vedoucí práce: **Mgr. Lucie Viktorová, Ph.D.**

Olomouc

2019

PROHLÁŠENÍ

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou prací na téma: „Pochybnosti o volbě oboru u bakalářských studentů psychologie“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne 28. března 2019

Podpis

PODĚKOVÁNÍ

Mé velké díky patří zejména vedoucí této práce Mgr. Lucii Viktorové, Ph.D. za její cenné rady, odborné vedení a také trpělivost a lidský přístup. Děkuji také všem respondentům za to, že si našli čas na vyplnění mého dotazníku. Svým spolužákům děkuji za věcné připomínky k obsahu i struktuře otázek v dotazníku. V neposlední řadě děkuji rodině, svému příteli a nejbližším přátelům za neutuchající podporu během psaní této práce i v průběhu celého studia.

OBSAH

Číslo	Kapitola	Strana
	OBSAH	3
	ÚVOD	5
	TEORETICKÁ ČÁST	6
1	Vývojové aspekty bakalářských studentů	7
1.1	Adolescence.....	7
1.1.1	Identita: hledání pravého já	8
1.2	Ani dospělý, ani dítě.....	9
1.3	Mladá dospělost.....	12
2	Studium psychologie v ČR	14
2.1	Přijímací zkoušky do bakalářského prezenčního studia	14
2.1.1	FSS MU v Brně	15
2.1.2	FF MU v Brně	15
2.1.3	FF OSU v Ostravě	16
2.1.4	FF UK v Praze	16
2.1.5	FF UP v Olomouci	17
2.1.6	PedF UK v Praze	18
2.1.7	PF JU v Českých Budějovicích.....	18
2.1.8	PVŠPS v Praze	19
2.1.9	UNYP v Praze	19
2.2	Studijní plány bakalářského studia	20
2.2.1	FSS MU v Brně	21
2.2.2	FF MU v Brně	22
2.2.3	FF OSU v Ostravě	23
2.2.4	FF UK v Praze	24
2.2.5	FF UP v Olomouci	25
2.2.6	PedF UK v Praze	26
2.2.7	PF JU v Českých Budějovicích.....	27
2.3	Nároky na prezenční bakalářské studenty VŠ	29
3	Motivace a pochybnosti studentů psychologie	31
3.1	Nároky na člověka v pomáhajících profesích, kompetence psychologa	31
3.2	Výzkumy na téma pochybností a zklamání ze studia.....	33
3.3	Motivace ke studiu psychologie a její zkoumání	34

VÝZKUMNÁ ČÁST	37
4 Výzkumný problém, cíle práce	38
5 Metodologický rámec výzkumu	40
5.1 Design výzkumu	40
5.2 Metody získávání dat	40
5.2.1 Dotazník vlastní konstrukce	41
5.2.2 Inventář stylů identity (ISI-4)	42
5.3 Metody zpracování a analýzy dat	44
5.4 Etické hledisko výzkumu	45
6 Výzkumný soubor	46
6.1 Strategie výběru souboru	46
6.2 Popis výzkumného souboru	47
7 Analýza dat a její výsledky	49
7.1 Výsledky dotazníku vlastní konstrukce	49
7.1.1 Studium jiného oboru souběžně se studiem psychologie	49
7.1.2 Motivace ke studiu psychologie	51
7.1.3 Očekávání od studia psychologie a jeho (ne)naplnění	58
7.1.4 Spokojenost se studiem psychologie	65
7.1.5 Mimoškolní aktivity týkající se oboru psychologie	69
7.1.6 Budoucí uplatnění v oboru psychologie	70
7.1.7 Pochybnosti o volbě oboru psychologie	72
7.2 Výsledky ISI-4	74
7.3 Testování statistických hypotéz	75
8 Diskuze	79
9 Závěr	84
10 Souhrn	85
LITERATURA	89
SEZNAM GRAFŮ A TABULEK	96
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	98
PŘÍLOHY	99

ÚVOD

Dnešní generace dvacátníků se nachází v životním období, které je provázeno hledáním sebe sama a životních hodnot. Mladým lidem se naskytá obrovské množství možností. Mohou studovat, pracovat, cestovat... Často pak ani neví, co si vybrat. Většina z nich zatím neplánuje založení rodiny, větší prostor věnují svým ambicím. Proto se mnoho z nich rozhodne studovat vysokou školu. V takovém případě však zůstávají finančně závislí na rodičích. Na jednu stranu se již necítí jako děti, zároveň se však nepovažují za zcela dospělé. Pochybují o sobě, i o tom, kam směřují. Právě proto považujeme téma této práce za velice aktuální.

Rozhodli jsme se práci zaměřit na studenty psychologie v prezenčním bakalářském oboru studia, na které jsou kladeny podobné nároky jako na většinu vysokoškolských studentů. Navíc je však u přijímacích zkoušek poměrně malá pravděpodobnost, že bude uchazeč úspěšný. Hlásí se zde totiž obrovské kvantum lidí. Jedná se o výběrový obor, kde je požadována značná motivace ke studiu. Možná právě kvůli obrovskému zájmu o obor a náročným přijímacím zkouškám očekávají studenti od studia hodně. Je však otázkou, zda se jejich představy naplní.

Naplnění či nenaplnění očekávání studentů souvisí také s tím, jak jsou se studiem spokojeni a zda pochybují o tom, jestli si zvolili správný studijní obor. Nezřídka se stává, že studenti si až při studiu uvědomí, co vůbec profese, na kterou se ve škole připravují, obnáší. Studenti psychologie pak mohou být zaskočeni náročností výkonu profese psychologa.

Jak je již z názvu této práce patrné, zaměříme se zejména na pochybnosti studentů psychologie, prozkoumáme jejich motivaci ke studiu, spokojenost s volbou oboru i se studiem. Zaměříme se také na to, jestli věděli, co je při studiu čeká a zda se jejich očekávání naplnilo. Budeme se zajímat také o rozdíly studijních plánů na jednotlivých fakultách, kde se psychologie v České republice vyučuje.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VÝVOJOVÉ ASPEKTY BAKALÁŘSKÝCH STUDENTŮ

V této práci se budeme zabývat studenty druhých a třetích ročníků prezenční bakalářské formy studia psychologie, proto je potřeba nastínit kontext tohoto životního období. Většina studentů plynule naváže na studium střední školy, takže věkové rozmezí se pohybuje mezi 19. až 22. rokem. Zmíněná kategorie je však ve skutečnosti mnohem širší. Běžně totiž do studia nastupují i lidé, kteří mají za sebou studium jiné vysoké školy, nebo si dali po absolvování střední školy pauzu, nedostali se přes přijímací zkoušky či měli jiné důvody, proč se jejich studijní start posunul. Podle Kuchaře, Vojtěcha a Klehňy (2014) tvoří právě takoví uchazeči až 40% všech uchazečů o studium.

Studenti se často ocitají v situaci, kdy větší část týdne žijí jako samostatná jednotka na univerzitě, jednou nohou jsou však stále ještě doma u rodičů. Jezdí domů na víkendy, jsou buď částečně nebo plně finančně závislí na rodičích. Někteří z nich procházejí čtvrtživotní krizí, kdy už nejsou považováni za děti a okolí na ně začíná klást nároky, požaduje se po nich zodpovědnost a autonomie (Thorová, 2015).

Podobně jako nemůžeme přesně vymezit věk bakalářských studentů, nelze ani jednoznačně pojmenovat vývojové období, ve kterém se nacházejí. Například Říčan (2014) by bakalářské studenty zařadil do období adolescence, oproti tomu z pohledu Thorové (2015) se jedná o počátek dospělosti až mladou dospělost. Tyto dvě koncepce propojuje Arnett (2000) v konceptu vynořující se dospělosti. Proto se v první části této kapitoly zaměříme na období adolescence, kam bakalářští studenti spadají spíše okrajově. Napomůže nám to však pochopit širší souvislosti životního období vysokoškoláka. Další část věnujeme období vynořující se dospělosti, do kterého spadají mladí lidé cítící se mezi dětstvím a dospělostí. Nakonec se budeme věnovat mladé dospělosti a tomu, jak vůbec poznáme, že jsme dospělí. Celou kapitolu prokládáme vývojovými úkoly dle různých autorů.

1.1 Adolescence

Za adolescenci se většinou považuje období mezi pubertou a mladou dospělostí. Říčan (2014) ji datuje do období od 15 do 20-22 let, oproti tomu podle Vágnerové (2012) do adolescence zahrnuje věk 10-20 let. Obecně však můžeme říci, že evropská psychologie

rozlišuje pubescenci a adolescenci (Macek, 2003). Studenti druhých a třetích ročníků, kteří jsou naší cílovou skupinou ve výzkumné části, mají blíže k období mladé dospělosti, adolescence se dotýkají spíše okrajově. Navíc, jak jsme již předestřeli výše, věkové pojetí se může lišit dle autora vývojové teorie. Zaměříme se tedy spíše na vývojové úkoly tohoto období než na přesné ohraničení vývoje, který je stejně individuální záležitostí.

Adolescent se nachází na vrcholu svých tělesných a pravděpodobně i kognitivních sil. Dochází k proměně fyzické, sociální i psychické. Z toho vyplývá, že se výrazně mění osobnost jedince (Vágnerová, 2012). Člověk je již plně reprodukčně zralý, proto se nelze divit, že dochází k navazování a rozvoji partnerských vztahů. To lze pozorovat již v období pubescence, nyní se však přidává i sexuální rovina (Macek, 2003). Milostné vztahy jsou nástrojem k přípravě na partnerský a rodinný život. Prostřednictvím partnerského vztahu se naplňuje mimo jiné i určitá forma sebepoznání. Slavík et al. (2012) uvádí, že adolescent se nachází v *polygamním stadiu sexuálního vývoje*, to znamená, že dochází k sexuální promiskuitě. Tu Slavík vidí jako projev psychosociálního moratoria, kdy má člověk strach z dospělosti, samostatnosti, odpovědnosti a povinností.

Adolescent se učí spouště sociálním dovednostem, posiluje se u něj seberegulace i sebereflexe (Bandura, 1995). „*Ve vztazích s vrstevníky si naplňují základní psychické potřeby, jako např. potřebu stimulace, potřebu orientace a smysluplného učení, potřebu citové jistoty a bezpečí a potřebu poznání*“ (Slavík et al., 2012, str. 103). Postupně však dochází k odpoutávání od vrstevnické skupiny a hledání jednoho stabilního přítele.

V našich zeměpisných končinách se objevují následující vývojové úkoly, kterých by mělo být na konci adolescence dosaženo. Vybudování sociálního postavení a dokončení vývoje identity (Vágnerová, 2012). Dochází k utvoření názoru na svět i na sebe samého, k přijetí vlastního těla a pohlavní role. Člověk dokáže využívat intelekt v běžném životních situacích. Má představu o budoucnosti a o svých hodnotách, tvoří si náhled na otázky financí. Přemýšlí nad budoucím povoláním, mění se vztah k dospělým, dokáže být zodpovědný, ustáluje se jeho emocionalita. Dokáže vytvářet i udržovat vztahy s vrstevníky i partnery (Macek, 2003). Celkově je toto období obdobím přípravy na roli dospělého.

1.1.1 Identita: hledání pravého já

Moderní vývojová psychologie identitu chápe jako celoživotní proces *hledání pravého já*, který začíná právě v období adolescence. Jednoduché a jasné definování je obtížné. Dosažení identity si můžeme představit jako sebeuvědomování si toho, kdo jsme,

ustálení vlastních hodnot, získání stability a pocitu jedinečnosti (Čermák, Hřebíčková & Macek 2003). Pokud proces dosažení identity proběhne neúspěšně, podle Eriksona (1997) vzniká difúzní identita. Člověk pak nedokáže nebo nechce oddělit sebe od ostatních jako jedinečnou osobnost. Podle výzkumu Taranzové (2018), která zkoumala identitu u studentů z Univerzity Palackého, „*studenti s difuzním stylem identity vykazují vyšší míru nespokojenosti se studiem*“ (str. 75).

Erikson považoval za hlavní vývojový úkol adolescence (2015) ustát zmatení rolí a nalézt vlastní identitu. Adolescent si tvoří představu o tom, kdo je a za jaké hodnoty by se dokázal postavit. Po vyřešení konfliktu, který vzniká mezi zmatením rolí a nalézáním identity, si člověk osvojuje věrnost. Nejedná se jen věrnost v partnerském vztahu, Erikson má na mysli spíše věrnost vlastním hodnotám (1997). Vzhledem k formování hodnot se v tomto období často mění i vztah k víře, dochází totiž k hledání smyslu života (Slavík, 2012).

V adolescenci se objevuje také potřeba přijetí zodpovědnosti za vlastní chování. Mělo by dojít k přijetí závazku. Pod něj spadá přijetí zodpovědnosti za něco či někoho, dodržování společenských pravidel a určitá rigidita ve způsobech dosahování cílů (Orlofsky, Marcia & Lesser, 1973). Jinými slovy se člověk drží osvědčených postupů a není ochoten zkoušet jiné alternativy. Marcia (1966) vytvořil metodu, která měřila 4 stavy identity: dosažená identita, difúzní identita, nezávazná identita a uzavřená identita. Tyto stavy rozlišil na základě 2 faktorů a jejich prolínání. Prvním faktorem bylo sebepoznávání. To se týká hledání různých možností identity, člověk zkrátka hledá sebe sama. Druhým faktorem byl závazek. Člověk, u kterého je silně zastoupen tento faktor, přijal zodpovědnosti za to, jakou identitu si vybral. Je oddaný svým hodnotám a názorům, příliš je nemění.

1.2 Ani dospělý, ani dítě

Je zajímavé nahlédnout do starších učebnic vývojové psychologie, kde mladou dospělost najdeme vykreslenou do značné míry jinak, než jak vypadá dnes. Například Kuric (1986) období mezi dvacátým a třicátým rokem popisuje jako velice optimistické, s jasnými vyhlídkami do budoucnosti. U žen se objevuje a je uspokojován mateřský instinkt, muži jsou „*zneklidňováni ctižádostí po profesionálním úspěchu*“ (str. 255). Na první pohled je zřejmě jasné, že ve společnosti došlo v tomto směru k výrazným změnám. Generace rodičů současných dvacátníků měla jasnější představu o tom, jak naložit se svým životem než jejich potomci. Typická byla posloupnost škola → uzavření manželství → dítě (Říčan, 2014). Dnes

je častější model, kdy mladí lidé nemají jasno v tom, kdo jsou, nevědí přesně, co chtějí. Jediné, v čem jasno mají, je fakt, že se prozatím nechtějí vázat, tudíž manželství ani rodičovství není součástí jejich aktuálních plánů (Lacinová et al., 2016).

V dnešní moderní společnosti je vývoj opožděn. Všiml si toho už v minulém století Erik Erikson, který přišel s termínem *adolescentní moratorium*. Moratorium je „*období uprostřed krize identity, kdy jedinec prožívá konflikt mezi očekáváním rodičů a vlastními plány*“ (Hartl & Hartlová, 2015, str. 327). Dochází k odmítnutí dospívání s vědomou či nevědomou snahou o jeho odložení tím, že se opoždí osamostatnění od rodičů. Jednou z forem odložení trvalých závazků, jako je například manželství nebo rodičovství, může být nástup na vysokou školu nebo dokonce prodlužování studia. V moratoriu člověk aktivně experimentuje, objevuje různé druhy vlastní identity a sociálních rolí. Cílem je dosažení vlastního místa ve společnosti. Důvodem tohoto jevu je náročnost období dospívání, kdy jsou na mladé lidi kladeny vysoké nároky. Požaduje se po nich plnění velkého množství úkolů (Říčan, 2014). Macek (2003, str. 20) popisuje moratorium jako „*krizi identity spojenou se stavem úzkosti a s pochybnostmi, aniž by však na sebe člověk bral skutečné závazky. Pouze v této oblasti experimentuje, zkouší si určité role, objevuje hodnoty a rozvíjí různé zájmy.*“. Na jednu stranu tak mladí získávají více času na nalezení životních hodnot, ať už osobních nebo profesních, na druhou stranu se to může jevit jako jakýsi projev nezralosti a neschopnosti přijmout dospělou zodpovědnost.

Erik Erikson a další autoři jako například Kenneth Keniston či Daniel Levinson, byli inspirací pro Jeffreyho Arnetta, autora pojmu *emerging adulthood*, který můžeme přeložit jako vynořující se dospělost. Arnett svou, stále ještě poměrně novou teorií z roku 2000, vystihl pocity mnohých mladých lidí. Tento koncept popisuje období mezi dvacátým a třicátým rokem, kdy se člověk již nepovažuje za dítě, zároveň se však necítí jako dospělý (Arnett, 2000). V průběhu svého výzkumu na mladých lidech vyzoroval pocíťovanou skepsi v tomto období. Dnešní generace má téměř nekonečnou paletu možností, ze které je velice obtížné vybrat jednu jedinou cestu. Čím více toho mohou, tím méně si jsou jisti, co si zvolit. Padá na ně strach z toho, že si vyberou špatně, proto často hledají zadní vrátka. Neomezená svoboda v nich vyvolává stres a zmatek. Nakonec se tak dlouho rozmyšlejí, kterou možnost zvolí, až zamrznou na mrtvém bodě a nedělají nic (Arnett, 2015).

Nástup dospělosti je podmíněn nejen kulturně, ale i sociálně, ovlivňuje nás naše rodina, přátelé, škola a jiné instituce, média, víra... Ve většině kultur, jiných než západních, je dospělost vymezena jasněji prostřednictvím iniciačních rituálů či jiných sociálních

událostí, nejčastěji manželstvím (Arnett & Taber, 1993). Možná právě proto se s prodlužováním cesty do dospělosti setkáváme zejména v moderních průmyslových zemích, kde je kladen větší důraz na individualitu, sebevyjádření, vzdělání a není jasné stanoven mezník dospělosti. Pohlavní dozrávání se sice urychluje, tím pádem puberta začíná mnohem dříve, než tomu bylo u předchozích generací, příprava na dospělost se však prodlužuje. Svou roli v tom mohou hrát stále vyšší nároky na vzdělání a profesní specializaci (Macek 2003). Nejde jen o to, že studium vysoké školy trvá poměrně dlouhou dobu, navíc nezřídka dochází k prodlužování studia. To by mohlo být mimo jiné zapříčiněno tím, že stále více studentů při studiu pracuje a nezbyvá jim tolik času na učení, jako jejich předchůdcům (Arnett & Schwab, 2012).

Mladí lidé se nechtějí svazovat závazky, když mohou cestovat, objevovat a zkoušet své možnosti v lásce, práci a pohledu na svět. Rozhodnutí, učiněná v tomto období, jsou zásadní a často relativně nezvratná, člověk si tvoří půdu pro svůj budoucí život. Je tedy svým způsobem pochopitelné, že dnešní mladí více zvažují, co s životem dál. Důsledkem takovéto změny postojů je odkládání manželství, rodičovství a celkové osamostatnění od rodičů (Arnett, 2000). Jak dospívající jedinec, tak i jeho rodiče a učitelé si přejí, aby byl nezávislý, samostatný a dokázal rozhodovat sám o sobě, paradoxem je, že „z jeho pohledu mu v tom někdy brání právě rodiče, učitelé, vychovatelé, a proto se vůči nim dospívající může bouřit“ (Mareš, 2013, str. 28).

Vynořující se dospělost je považována za samostatné vývojové období, proto ji nelze zaměňovat ani s adolescencí, ani s mladou dospělostí. Došlo již k opuštění dětské role, dosud však nebyla přijata trvalá odpovědnost jako v dospělosti. Goldscheider a Goldscheider (1994) mluví o jakési polo samostatnosti (*semiautonomy*). V západní kultuře přechod do dospělosti znamená přesun z role podřízeného a závislého dítěte do role nezávislého a soběstačného člena společnosti, který kromě prožívání současnosti dokáže přemýšlet i nad budoucností a připravovat se na ni (Arnett, 1994). Dospělý se dokáže rozhodovat nezávisle na jiných dospělých a nese zodpovědnost za důsledky svého jednání.

Pro větší přehlednost uvádíme základní znaky vynořující se dospělosti (in Arnett & Taber, 1993; Arnett, 2000; Macek, 2003; Arnett & Schwab, 2012; Mareš 2013; Arnett 2015):

- velké množství možností – nejsou svázáni manželstvím ani rodičovstvím, nemají vlastní bydlení, mohou cestovat, objevovat, experimentovat, studovat

- hledání vlastní identity
- *feeling in between* – cítí se v půli cesty mezi dětstvím a dospělostí
- pocity nejistoty a nestability
- *self focuse* – zaměření na sebe (ambice, zodpovědnost jen sám za sebe)
- nezakotvenost, nestálost – v partnerských vztazích, v profesním či studijním zaměření
- nejsou plně finančně nezávislí

1.3 Mladá dospělost

Časná dospělost probíhá přibližně mezi dvacátým a třicátým rokem. Upevňuje se naše identita, adaptujeme se na roli dospělého, zpřesňují se naše životní cíle (Langmeier & Krejčířová, 2006). Stáváme se nezávislími na rodičích, hledáme dlouhodobý vztah, a pokud jej nalezneme, zakládáme rodinu vlastní. Vývoj je vždy individuální záležitostí, proto například založení rodiny v rané fázi dospělosti nelze považovat za normu, které se budou držet všichni jedinci. Navíc se v posledních desetiletích setkáváme s trendem odkládání založení rodiny i vstupu do manželství (Fialová et al., 2000), takže je možné, že se tato norma již posouvá do dospělosti střední. Nedochází k výraznému snížení motivace stát se rodičem, pouze se zakládání rodiny posouvá do vyššího věku. Odložení rodičovství se může jevit jako výhodnější. Důvodem může být *„nezávislost, možnosti cestování, vzdělávání, profesního růstu, a také více času na zábavu s přáteli, na své záliby a volnočasové aktivity. Mladí lidé také využívají šanci dosáhnout vyšší úrovně vzdělání a následně se uplatnit na trhu práce pro získání ekonomické nezávislosti.“* (Lechnerová, 2011, str. 93).

Jak vlastně poznáme, že už jsme dospělí? Mladí muži byli dříve povoláváni na vojnu, což by se dalo považovat za jakýsi iniciační rituál vstupu do dospělosti. To však již není, kvůli zrušení povinné vojenské služby, aktuální. Hart (1992) spatřuje známky dospělosti v dosažení sebeovládání a schopnosti dodržování společenských konvencí. Právně zletilí jsme po dosažení osmnáctého roku života, což bychom mohli považovat za mezník dospělosti. Jedná se však spíše o mezník symbolický, kdy dostáváme do ruky občanský průkaz. Vstup do dospělosti je postupný, individuální, složitý, psychosociální proces (Farková, 2009). Navíc musíme brát v potaz, že student vysoké školy bude s největší pravděpodobností dozrávat pomaleji než jeho vrstevník, který chodí do zaměstnání, již vstoupil do svazku manželského nebo vychovává dítě.

Status dospělého je sociálně prestižnější než status dítěte, vyplývá z toho však nárůst povinností a zodpovědnosti. „*Důkazem dospělosti je schopnost a ochota přijmout zodpovědnost, která z role dospělého vyplývá*“ (Vágnerová, 2000, str. 302). Langmeier s Krejčířovou (2006) považují za jedno z kritérií dospělosti dosažení zralosti, pod kterou zahrnují osobní a občanskou odpovědnost, ekonomickou nezávislost, rozvinutí osobních zájmů, vstup do manželství, přijetí výchovných úkolů vůči svým potomkům a přizpůsobení se stárnoucím rodičům. V dospělosti očekává snížení egocentričnosti, schopnost tolerance a adaptace a mravní vyzrálost. Myšlení se mění ve více flexibilní, pragmatické a je již vyvinuto postformální myšlení, takže je člověk schopen brát v potaz kontext situace. Problémy již nejsou vnímány černobíle, je na ně nahlíženo z více stran. Z toho pramení také schopnost přistoupit na kompromis, schopnost sebekritiky a schopnost práce s protiklady (Slavík et al., 2012).

Neuvážená rozhodnutí v tomto období mohou mít vliv na celý život jedince. Největší změnou ve vztazích je osamostatnění od původní rodiny, dochází ke zklidnění vztahu s rodiči, které v období dospívání často procházely krizí. Osamostatnění od rodičů nezahrnuje jen odstěhování a materiální zajištění, ale i emociální autonomii. Dospělý člověk navazuje a udržuje symetrické vztahy s vrstevníky a zvládá v profesní oblasti jak roli nadřízeného, tak i roli podřízeného (Slavík et al., 2012).

Za hlavní úkol mladé dospělosti považuje Erikson (2015) dosažení ctnosti lásky. Nejprve procházíme konfliktem, kdy se musíme postavit vývojové výzvě, abychom dokázali navázat trvalý intimní vztah, jinak budeme izolováni a osamoceni. Intimita je obsažena v hlubších vztazích, které jsou založeny na důvěře, vzájemném respektu a sdílení přítomnosti. V období mladé dospělosti si hledáme partnera, se kterým bychom měli být schopni vytvořit zralý intimní vztah, kdy společně sdílíme přítomnost i životní hodnoty, trávíme společně čas, cítíme ve vztahu závazek (Špatenková & Petřková, 2013).

Mezi vývojové úkoly v mladé dospělosti patří dle Havighustra (1953) zejména nalezení životního partnera, uzavření sňatku, utvoření vlastního bydlení, výchova dětí, zvládnutí rodičovské role, dosažení profesního místa, členství v určité sociální skupině a dosažení zodpovědnosti jak osobní, tak i občanské. Slavík a kolektiv (2012) za klíčové vývojové úkoly tohoto období považuje zvládnutí profesní role, zvládnutí stabilního partnerství a ochotu a schopnost zvládnutí rodičovské role. Často se však objevuje dilema „*mezi potřebou svobody a nezávislosti a potřebou zkusit nové role*“ např. rodičovství (str. 104).

2 STUDIUM PSYCHOLOGIE V ČR

Psychologem se v České republice podle zákona může stát absolvent magisterského stupně vysokoškolského studia. V některých aplikovaných oblastech lze poskytovat psychologické služby nebo poradenství i bez formální kvalifikace (Mareš, 2012).

Podle databáze Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy se v České republice vyskytuje akreditovaný obor psychologie bakalářského prezenčního programu na celkem 9 fakultách (MŠMT, 2019):

- Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity (dále jako FSS MU)
- Filozofická fakulta Masarykovy univerzity (dále jako FF MU)
- Filozofická fakulta Ostravské univerzity (dále jako FF OSU)
- Filozofická fakulta Univerzity Karlovy (dále jako FF UK)
- Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci (dále jako FF UP)
- Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích (dále jako PF JU)
- Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy (dále jako PedF UK)
- Pražská vysoká škola psychosociálních studií, s.r.o. (dále jako PVŠPS)
- University of New York in Prague, s.r.o. (dále jako UNYP).

Poslední dvě výše jmenované jsou školy soukromého typu, ve zbylých případech se jedná o státní vysoké školy. V našem výzkumu se studenti z těchto škol takřka nevyskytují, proto informace o tamějším přijímacím řízení, uvádíme spíše pro úplnost.

2.1 Přijímací zkoušky do bakalářského prezenčního studia

U přijímacích zkoušek někdy dochází ke změnám, my se však pokusíme nastínit požadavky na uchazeče z posledních let. Touto podkapitolou se snažíme přiblížit, co zažili naši respondenti (studenti psychologie) před nástupem do studia. Přestože na některých fakultách probíhá přijímací zkouška pouze jednokolově, a to písemnou formou, většina fakult aplikuje model dvou kol. První kolo bývá písemné, ve druhém kole prochází uchazeč ústním pohovorem. K ústní části je někdy nutné přinést také seznam přečtené literatury a doklady o absolvovaných praxích.

V následujícím textu používáme tyto zkratky:

- OSP – test Obecných studijních předpokladů (od společnosti Scio)
- OTP – oborový test z psychologie
- TSP – test studijních předpokladů
- ZSV – základy společenských věd

2.1.1 FSS MU v Brně

Přijímací řízení je jednokolové a zahrnuje dva písemné testy: TSP/OSP a test ze ZSV. Uchazeč si vybírá mezi testem TSP připravovaným Masarykovou univerzitou a testem OSP z dílny společnosti Scio. Pokud si uchazeč zvolí OSP, má možnost vykonat zkoušku v pěti termínech. V případě, že této možnosti využije a absolvuje více pokusů, započítává se mu nejlepší dosažený výsledek. Druhým testem je test ze ZSV, jeho autorem je opět společnost Scio. Platí se dva poplatky – administrativní poplatek fakultě za přihlášku, který činí 400,- Kč a za Scio test ZSV, tam se ceny různí dle termínu podání přihlášky ke zkoušce. Pokud si uchazeč vybral test OSP, platí za něj ještě třetí poplatek. Pořadí uchazečů vychází z celkového výsledku obou testů. Test ze ZSV tvoří 60% a test TSP/OSP 40% váhy výsledku (Katedra psychologie FSS MU, n. d.).

FSS obdržela v akademickém roce 2018/2019 1023 přihlášek do jednooborového studia psychologie. Přijato bylo celkem 115 uchazečů. Poslední přijatý dosáhl 170 bodů (FSS MU, 2018).

2.1.2 FF MU v Brně

Dvoukolové přijímací řízení probíhá na FF v Brně. Cena elektronické přihlášky je 600,- Kč, poté následuje absolvování TSP. Ten zahrnuje 60 otázek, na které je vyhrazeno 100 min, přičemž za špatnou odpověď se odečítá ¼ bodu. Nejnižší možný percentil v TSP pro postup do druhého kola přijímacích zkoušek je 60%. Následuje oborový test obsahující 30 otázek z oblasti psychologie a 15 otázek z oblasti biologie. Maximální doba pro vyplnění oborového testu je 30 min. Hranice úspěšnosti v oborovém testu je 65%. Uchazeči, kteří úspěšně vykonají oborový test, jsou následně seřazeni dle výsledků TSP. Nejlepších 160 kandidátů je přizváno k ústnímu pohovoru (FF MU, n. d.).

Ústní pohovor se odehrává před tříčlennou komisí, která po uchazeči požaduje rozpravu nad zvoleným psychologickým tématem. Posuzuje se jeho schopnost kriticky

uvažovat v daném kontextu. Hranice úspěšnosti u ústního pohovoru je 25 bodů, maximální počet dosažených bodů je 50. Konečné pořadí uchazečů se stanovuje na základě bodů přidělených u ústního pohovoru (FF MU, n. d.).

V akademickém roce 2018/2019 se hlásilo 823 lidí, z toho uspělo 215 uchazečů a z kapacitních důvodů bylo přijato 116 lidí (FF MU, n. d.).

2.1.3 FF OSU v Ostravě

Za přihlášku platí uchazeči 560,- Kč, poté následuje jednokolová přijímací zkouška ve formě elektronického testu. Ten zahrnuje 50 otázek z oblasti psychologie, sociologie, filozofie, biologie člověka, je možné získat maximálně 100 bodů. Kritériem pro přijetí je získání alespoň 50 bodů, uchazeči jsou pak řazeni dle počtu získaných bodů (FF OSU, 2018a).

V loňském roce obdržela Ostravská univerzita 461 přihlášek, z toho u přijímací zkoušky uspělo 221 uchazečů. Do prvního ročníku pak nastoupilo 82 studentů, z nichž 26 bylo přijato na základě odvolání (FF OSU, 2018b).

2.1.4 FF UK v Praze

Na Karlově univerzitě stojí poplatek za přihlášku do studia 690,- Kč nebo 640,- Kč v případě elektronicky podané přihlášky. Přijímací zkoušky probíhají ve dvou kolech. Nejprve musí uchazeč projít přes písemné kolo, na něj je vyhrazeno 80 minut. Celkem se vyplňují tři testy. Uchazeč si volí mezi znalostním testem ZSV a testem znalostí biologie, pro všechny povinné jsou testy OTP a TSP. V těchto testech lze získat dohromady 50 bodů, jejich výpočet je uveden následovně. *„Počet správných odpovědí v každém testu je transformován na standardní z-skór, který vyjadřuje individuální výkon (umístění) v rámci referenčního souboru všech uchazečů. Vážený součet těchto z-skóru je převeden na celočíselnou škálu 1 – 50 bodů. Relativní váhy testů jsou dány významem a délkou testu (biologie, resp. základy společenských věd – 15%, OTP – 45%, TSP – 40%). Z uvedeného postupu je zřejmé, že bodový zisk nelze určit pouze z počtu správných odpovědí bez znalosti výsledků ostatních uchazečů“* (UK, 2018a). Po vyplnění testů uchazeč sepíše esej na zadané psychologické téma. Přestože se esej píše zároveň s písemnými testy, její hodnocení je součástí ústní části přijímací zkoušky, je ohodnocena maximálně 1 bodem.

Ústní kolo zahrnuje části A a B. V oddílu A probíhá „rozhovor o psychologických souvislostech mezilidské interakce, motivaci uchazeče, jeho zájmech a předpokladech ke studiu (max. 25 bodů), rozhovor o přečtené odborné literatuře a odborných aktivitách uchazeče (max. 15 bodů) a analýza videozáznamu mezilidské interakce (max. 10 bodů)“ (UK, 2018a). Lze získat dohromady 50 bodů, ty se následně sčítají s body získanými v písemném kole (celkově max. 100 bodů). Uchazeči s alespoň 65 body postupují k oddílu B, který se koná ve stejný den jako oddíl A. Podčást B probíhá podobně jako na jiných katedrách, uchazeč prezentuje svou motivaci ke studiu psychologie (2–4 minuty), poté komise pokládá otázky z okruhů, které jsou shodné s okruhy pro písemnou část zkoušky. Kromě toho kandidát dokládá potvrzení o odborných aktivitách, reflexi o nabytých zkušenostech z těchto aktivit (1–2 strany), vlastní životopis (1 strana) a seznam prostudované literatury. Uchazeči jsou seřazeni podle počtu dosažených bodů v přijímacím řízení. Podmínkou přijetí je dosažení v přijímací zkoušce alespoň 50 bodů a zároveň se musí uchazeč vejít svým pořadím do stanoveného počtu přijímaných osob (UK, 2018a).

V akademickém roce 2018/2019 bylo přijato 68 uchazečů z celkových 1016 zájemců o studium psychologie (Katedra psychologie FF UK, n. d.).

2.1.5 FF UP v Olomouci

Po podání elektronické přihlášky a uhrazení poplatku za přijímací řízení, který činí 690,- Kč, nastává dvoukolové řízení. V prvním kole uchazeči absolvují dva testy. Prvním je TSP, který píše všichni uchazeči o studium na Filozofické fakultě UP. Prověřuje základní orientaci v humanitních a sociálně-vědních disciplínách, skládá se z 50 otázek, časový limit pro jeho vypracování činí 50 min. Druhým testem je OTP, který obsahuje otázky z psychologie, filozofie, sociologie a biologie v rozsahu středoškolského učiva, počet otázek i časový limit je stejný jako u TSP. Váha TSP tvoří 40%, váha OTP 60% skóre (Katedra psychologie FF UP, n. d. c).

Pokud uchazeči projdou prvním kolem přijímacího řízení, což bývá přibližně 240 uchazečů, jsou přizváni ke druhému kolu, které je realizováno formou ústní zkoušky. S sebou musí kandidát přinést esej, ve které popíše svou motivaci a důvody, proč se ke studiu hlásí, dále sebereflexi, proč je právě on vhodným kandidátem pro profesi psychologa a uvede oblast psychologie, které by se chtěl po absolvování studia věnovat. Předkládá také seznam prostudované literatury a doklady o absolvovaných praxích, stážích, kurzech apod. V ústním pohovoru jsou posuzovány znalosti, dovednosti, motivace a osobnostní charakteristiky

uchazeče. Hodnotí je 3–5členná komise, která pokládá 2 otázky z některé z oblastí psychologie. Následně se výsledky z prvního a druhého kola řízení přepočítávají do celkového výsledku. Ústní pohovor tvoří 80% celkového hodnocení (FF UP, 2018).

V akademickém roce 2018/2019 se hlásilo celkem 569 uchazečů, z toho uspělo 66 a zapsalo se 57. K přijetí do oboru psychologie na FF UP je každoročně navrženo přibližně 80 uchazečů do prezenční formy studia a 50 uchazečů do kombinované formy (FF UP, 18. října 2018).

2.1.6 PedF UK v Praze

Cena přihlášky je 690,- Kč nebo 640,- Kč za elektronickou přihlášku (PedF UK, 1. října 2018), stejně jako na FF UK. Stejně jako na FSS v Brně či na FF v Ostravě zde probíhají pouze jednokolové přijímací zkoušky. Sestávají z písemného testu, v němž jsou ověřovány znalosti ze třech doporučených odborných publikací. Jedná se o publikace z oblasti psychologie a speciální pedagogiky. Test obsahuje i několik otázek v angličtině na bázi jednoduchého odborného textu. Celkem se jedná o 136 otázek, za každou lze získat 1 bod. Body se následně převádějí na stobodovou stupnici, celkem lze tedy získat nejvýše 100 bodů (UK, 2018b).

Minimální počet přijatých uchazečů je 40. V akademickém roce 2018/2019 se dostalo 47 uchazečů z celkových 613 (UK, 2018b).

2.1.7 PF JU v Českých Budějovicích

Na Jihočeské univerzitě stojí poplatek za přihlášku ke studiu 500,- Kč. I zde se uchazeči setkávají s dvoukolovými přijímacími zkouškami. První kolo zahrnuje opět písemný test. V něm jsou ověřovány všeobecné vědomosti z psychologie a pedagogiky na středoškolské úrovni a obecná občanská orientace. Maximálně lze v testu dosáhnout 50 bodů. Do druhého kola postupuje šedesát nejlepších uchazečů, kteří nasbírají v písemné zkoušce nejvíce bodů, minimálně však musí získat 20 bodů (PF JU, 2018).

Druhá část funguje opět na principu ústního zkoušení. Posuzuje se motivace ke studiu a osobnostní předpoklady pro výkon profese psychologa. Kromě toho se diskutuje o prostudované literatuře a o odborných aktivitách uchazeče. Přezkazuje se také znalost anglického jazyka, uchazeč by měl zvládnout překlad odborného textu. Stejně jako v prvním kole lze dosáhnout maximálně 50 bodů, dohromady za obě kola je tedy možné získat

100 bodů. Pro úspěšné absolvování přijímací zkoušky je potřeba dosáhnout alespoň 55 bodů. Ke studiu je navrženo 50 nejúspěšnějších uchazečů (PF JU, 2018) Zajímavostí je, že nově přijatí studenti se musí povinně účastnit víkendového soustředění ještě před nástupem do prvního ročníku.

2.1.8 PVŠPS v Praze

Na rozdíl od výše uvedených je Pražská vysoká škola psychosociálních studií soukromou školou, proto se zde platí školné. Jeden studijní semestr stojí 29 700,- Kč. Kromě toho je nutné uhradit poplatek za přihlášku v hodnotě 850,- Kč nebo v případě elektronické přihlášky 650,- Kč. Přijímací zkouška je tříkolová, kromě psychologických vědomostí mapuje i společenský a politický přehled. Kromě osobnostních předpokladů je kladen důraz na „*schopnost samostatného úsudku a vlastní názor na společensko-politické děje*“ (PVŠPS, n. d.).

Jako první uchazeč absolvuje písemnou část zkoušky, která obsahuje tři testy: test obecných studijních předpokladů, vědomostní test zjišťující znalosti z oboru psychologie, společenských věd a všeobecně-kulturní informovanosti, a nakonec test z cizího jazyka (PVŠPS, n. d.). Z webových stránek školy bohužel nelze vyčíst podrobnější informace o testech, jako například jaká je jejich délka, čas na vyplnění a bodové hodnocení.

Nejúspěšnější uchazeči v písemné části postoupí do ústního kola. Musí předložit seznam prostudované literatury a orientovat se v něm. Komise hodnotí motivovanost ke studiu i k výkonu budoucího povolání a požaduje řešení modelového situace. Třetím kolem je talentová zkouška, kde se zkoumají osobnostní předpoklady k výkonu povolání psychologa (PVŠPS, 2018).

V přijímacím řízení 2018 bylo podáno 116 přihlášek ke studiu, z toho bylo přijato 44 lidí. Nakonec do studia nastoupilo 35 studentů (PVŠPS, 2018).

2.1.9 UNYP v Praze

Poplatek za podání přihlášky činí 2 000,- Kč. Uchazeči musí zaslat motivační dopis a doporučující dopis. Ten nepišou uchazeči, nýbrž jejich učitelé, školitelé atp. Dále je nutné doložit certifikát z anglického jazyka, který lze nahradit státní nebo maturitní zkouškou z angličtiny, přičemž u maturitní zkoušky musí být student hodnocen známkou 1. Místo certifikátu je možné podstoupit vstupní test z angličtiny. Pokud kandidát předloží všechny

výše zmíněné náležitosti, nemá ještě vyhráno. Poté musí úspěšně projít ústním pohovorem se studijním poradcem. Existuje zde možnost absolvovat tento pohovor na dálku ve formě telefonního či video hovoru (UNYP, 2016).

Přestože přijímací zkoušky se napříč fakultami liší, můžeme vysledovat určité společné znaky. Jednokolovou písemnou zkoušku preferují na FSS MU, FF OSU a PedF UK. V testech se objevují převážně oborové otázky z psychologie a ZSV. U ostatních škol hraje větší roli ústní kolo. Posuzuje se zejména motivace uchazeče ke studiu i k výkonu budoucí profese psychologa. Důraz je kladen také na osobnostní charakteristiky uchazečů, přestože nikde není uvedeno, jaké konkrétní vlastnosti jsou u kandidátů hodnoceny. Jak uvádí Mareš (2013) při přijímacím řízení uspěje méně než 20% uchazečů, je zde tedy poměrně velký přetlak. Z toho můžeme vyvodit, že tento obor nepatří k nouzově zvoleným a nefunguje jako „záchrana, když se jinam nedostanu“. Některé instituce nabízejí přípravné kurzy. Psychologie je zkrátka žádaným oborem, je proto výhodnější podání přihlášek na více škol.

2.2 Studijní plány bakalářského studia

Přestože v oboru psychologie lze nalézt práci i s bakalářským titulem, většina oblastí vyžaduje dokončení magisterského vzdělání. Získat titul lze na vysoké škole, existuje však i online škola, která nabízí absolventské programy studia psychologie (EFPA, 2019). Proto také většina VŠ nabízí akreditované navazující magisterské vzdělání, ke kterému je potřeba dosažení bakalářského titulu v řádně akreditovaném studijním programu a úspěšné složení přijímací zkoušky. S bakalářským titulem lze pracovat „*v oblasti sociálních služeb, jako asistent pracovníků v manažerských pozicích, v orgánech státní správy, ve vězeňství a bezpečnostních složkách, v reklamních agenturách apod.*“ (FF MU, 2019). Bakalářské studium trvá v České republice tři roky, je zakončeno obhajobou bakalářské práce a státní závěrečnou zkouškou. Podmínkou je získání 180 kreditů v průběhu studia. Kredity lze obvykle získat ze tří typů předmětů:

- povinné předměty = všechny tyto předměty musí splnit všichni studenti
- povinně volitelné předměty = studenti musí získat stanovený počet kreditů v této sekci předmětů, mohou si však vybrat z nabídky ty, které je zajímají
- volitelné předměty = nejsou povinné, studenti si je volí dle svého zájmu, někdy to mohou být předměty na jiné fakultě.

Výuka odpovídá evropskému kvalifikačnímu standardu pro psychology, který se snaží o sjednocení kvality evropské psychologické péče. Bakalářské studium je prvním nutným krokem k získání titulu „*Registrovaný Europsycholog*“ (EuroPsy). To jej následně opravňuje k výkonu profese ve všech evropských zemích. Proto se na školách vyučuje studenty často neoblíbená statistika, metodologie, etika, dějiny psychologie a další (EFPA, 2008). Celá tato kapitola se zaměřuje na studium jednooborové psychologie, jedná se o zaměření výlučně na obor psychologie. Tu lze studovat také v kombinaci s jinými obory, pak by se jednalo o studium dvouoborové.

V následujících podkapitolách uvádíme studijní plány jednotlivých fakult, kde se psychologie vyučuje. Shodujeme se však s Marešem (2013), že informace na webových stránkách škol jsou, co se týče výuky a profesního uplatnění, spíše stručnějšího charakteru. Protože struktura studia a výuka jednooborové psychologie na soukromých vysokých školách (UNYP a PVŠPS) staví na zcela jiném přístupu než školy státního typu, v této podkapitole je neuvádíme. Studijní plán a informace o oboru jsou dostupné na webových stránkách škol.

2.2.1 FSS MU v Brně

Bakalářské studium psychologie na FSS je jednooborové, tento obor odpovídá požadavkům EuroPsy. Důraz je kladen na kritické uvažování v kontextu současné psychologie a moderní styl výuky. Praxe v bakalářském stupni studia jsou nepovinné. Povinné praxe ve firmách, zdravotnických a poradenských zařízeních následuje až ve studiu magisterském (Katedra psychologie FSS, 2019). Podle Webcentra MUNI (n. d.) patří zdejší katedra psychologie k dlouhodobě nejlépe hodnoceným v České republice.

Povinné předměty jsou uvedeny v Tabulce 1, celkově tvoří 135 kreditů, které musí studenti v bakalářském studiu získat. Nejvíce povinně volitelných předmětů je směřováno do druhého a třetího ročníku. Podobně jako bývají na Filozofických fakultách povinné předměty z filozofického vědního oboru, na Fakultě sociálních studií musí student získat minimálně 9 kreditů z předmětů společensko-vědního a přírodovědného základu. Nezapomíná se zde ani na jazyk, pro úspěšné dokončení studia je nutné doložit potvrzení o jazykových kompetencích alespoň úrovně B2 z angličtiny, francouzštiny, němčiny, ruštiny nebo španělštiny. Masarykova univerzita dbá i na pohybové aktivity, studenti musí projít dvěma zápočty z tělesné výchovy. Typ aktivity si volí sami. Dalších 10 kreditů dostanou

studenti za odevzdání bakalářské práce. Zbytek kreditů do celkových 180 lze nabýt z povinně volitelných předmětů, lze si vybrat z nabídky 18 předmětů (IS MUNI, n. d. b).

Tabulka 1: Povinné předměty na FSS MU, bakalářský obor psychologie

1. semestr	2. semestr	3. semestr	4. semestr	5. semestr
Fyziologie člověka	Dějiny psychologie	Metodologie psychologického výzkumu	Aplikovaná sociální psychologie	Personální psychologie
Kulturní antropologie	Filozofické základy psychologického poznání	Soc. psychologický výcvik ve skupině I.	Obecná psychologie – metakognice	Psychologie výchovy a vzdělávání
Psychologie kognitivních procesů	Psychologie emocí a motivace	Sociální psychologie I.	Psychologie individuálních rozdílů	Rozhovor a pozorování v psychologii
Psychologie osobnosti	Statistická analýza dat	Statistická analýza dat II.	Sociální psychologie II.	Základy klinické psychologie a psychologie zdraví
Uvedení do psychologie	Vývojová psychologie I.	Vědecká propedeutika, etika v práci psychologa a kritické myšlení	Úvod do kvalitativního výzkumu	
		Vývojová psychologie II.	Základy psychometrie	

2.2.2 FF MU v Brně

Katedra psychologie FF MU inklinuje k experimentálně-kognitivní a klinické psychologii. Na stránkách MU slibují absolventům studia psychologie nejen nabytí informací z humanitních věd, ale také rozvoj logického, analytického a kritického myšlení, zlepšení sociálních i komunikačních dovedností, a dokonce dosažení osobní zralosti. V rámci bakalářského studia se mohou studenti zúčastnit exkurze a praxe v sociální péči a zdravotnických zařízeních (FF MU, 2019).

Studenti musí za tři roky studia získat 180 kreditů, z čehož 114 kreditů získávají za absolvování 32 povinných předmětů, které naleznete na konci této podkapitoly v tabulce 2. Další kredity mohou získat za povinně volitelné předměty, minimálně však musí dosáhnout 33 kreditů z této skupiny předmětů. Na výběr mají z 31 povinně volitelných předmětů. Vzhledem k tomu, že se psychologie vyučuje na Filozofické fakultě, není překvapením, že pro zdárné zakončení studia je nutné absolvovat předmět *Filozofie*. Nutností je také úspěšné dokončení předmětu z cizího jazyka, který je zakončen zkouškou na úrovni B2. Na MU musí

všichni studenti prezenčního bakalářského studia projít dvěma zápočty z předmětů sportovních aktivit. Nakonec je potřeba získat alespoň 18 kreditů z volitelných předmětů, což jsou předměty vyučované na jiných katedrách či fakultách MU (IS MUNI, n. d. a).

Tabulka 2: Povinné předměty na FF MU, bakalářský obor psychologie

1. semestr	2. semestr	3. semestr	4. semestr	5. semestr	6. semestr
Biologické vědy	Metodologie psychologie I.	Metodologie psychologie II.	Etika v psychologii	Seminář k bakalářské práci	Bakalářská diplomová práce
Dějiny psychologie	Obecná psychologie II.	Psychologie osobnosti I.	Psychologie osobnosti II.	Srovnávací psychologie	Státní závěrečná zkouška
Obecná psychologie I.	Praxe v sociální péči I.	Psychologie zdraví a psychohygiena	Psychometrika	Výzkumné praktikum	Základy klinické psychologie
Úvod do psychologie	Sociálně psychologický výcvik ve skupině	Sociální psychologie I.	Psychopatologie	Základy neuropsychologie	Základy pedagogické psychologie
	Vývojová psychologie I.	Statistické metody I.	Sociální psychologie II.	Základy psychodiagnostiky	Základy pracovní psychologie
	Základy neurověd	Vývojová psychologie II.	Statistické metody II.		

2.2.3 FF OSU v Ostravě

Zde výuka psychologie rovněž odpovídá evropskému standardu, kromě psychologických předmětů se zde studenti setkávají s filozofickými, medicínskými, pedagogickými a sociologickými disciplínami. Uplatnění bakalářských absolventů je možné „na pozicích asistentů psychologů, pedagogů či speciálních pedagogů či asistentů jiných plně vysokoškolsky vzdělaných odborníků“ (FF OSU, n. d.).

Při studiu psychologie na FF OSU je nutné získat 130 z celkových 180 kreditů za povinné předměty. Přehled povinných předmětů uvádíme v Tabulce 3. Studenti si zapisují povinně volitelné předměty, které jsou členěny do třech bloků: odborný blok (min. 20 kreditů), internacionalizace (min. 10 kreditů) a společenskovední blok (min. 5 kreditů). V odborném bloku si mohou vybrat z nabídky 8 předmětů, ve společenskovedním z 6 předmětů. Předměty v internacionalizační sekci se týkají cizích jazyků (STAG OSU, 2018).

Tabulka 3: Povinné předměty na FF MU, bakalářský obor psychologie

1. semestr	2. semestr	3. semestr	4. semestr	5. semestr	6. semestr
Úvod do filozofie	Metodologie psychologie	Pedagogická psychologie	Krizová intervence	Klinická psychologie	Diferenciální psychologie
Dějiny psychologie	Neuropsychologie	Poradenská psychologie	Metody kvantitativního a kvalitativního výzkumu	Psychologie zdraví a duševní hygiena	Seminář k bakalářské práci II.
Kognitivní psychologie	Psychobiologie	Pedagogicko-psychologické a školní poradenství	Psychometrie	Psychologie práce a organizace	
Obecná psychologie	Vývojová psychologie	Psychopatologie	Sociálně psychologický výcvik II.	Psychologická diagnostika	
Psychologie osobnosti	Úvod do sociologie pro psychology	Sociálně psychologický výcvik I.	Praxe v poradenské psychologii	Praxe v psychologii práce	
Úvod do studia psychologie			Sociální psychologie	Seminář k bakalářské práci I.	
Základy fyziologie a neurofyziologie				Statistika v psychologii	
				Základy psychoterapie	

2.2.4 FF UK v Praze

Získání bakalářského titulu z jednooborové psychologie na FF UK je podmíněno absolvováním povinných předmětů z tabulky 4. Výuka probíhá na Filozofické fakultě, proto je povinné splnit jeden z předmětů Ústavu filosofie a religionistiky. Stejně jako na MU v Brně, se i zde dbá na sportovní aktivitu studentů, proto musí absolvovat dva kurzy tělesné výchovy. Jazykové centrum UK zajišťuje výuku cizích jazyků, zaměřenou zejména na odborný jazyk. Na konci kurzu se skládá zkouška úrovně B2, a to buď z angličtiny, němčiny nebo francouzštiny (Katedra psychologie FF UK, 2018).

Kreditový systém je zde o něco složitější, proto se jej pokusíme zestručnit. Každý semestr si musí studenti zapsat minimálně 1-2 povinně volitelné předměty, aby získali stanovený počet kreditů. Na výběr je 44 předmětů ze sekce Obecné a sociální psychologie a 50 předmětů ze sekce Vývoj, výchova a vzdělávání člověka (Katedra psychologie FF UK, 2018).

Tabulka 4: Povinné předměty na FF UK, bakalářský obor psychologie

1. semestr	2. semestr	3. semestr	4. semestr	5. semestr	6. semestr
Interakční psychologický výcvik	Dějiny psychologie II.	Experimentální psychologie	Psychologie osobnosti II.	Psychologie práce a organizace	Seminář bakalářské práce
Úvod do studia psychologie	Vývojová psychologie II.	Psychohygiena	Etika v práci s lidmi	Obecná psychopatologie	Personální psychologie
Vědecko-výzkumná propedeutika	Základy pedagogiky	Základy klinické psychologie	Fyziologická psychologie	Psychologie komunikace	Přehled psychologických systémů
Základy statistika	Základy sociologie	Pedagogická psychologie	Teoreticko-metodologický úvod k bakalářské práci	Forenzní psychologie	Psychologie zdraví
Anatomie, fyziologie a genetika	Neurofyziologie	Psychologická metodologie	Exkurze	Sexuální psychologie	
Srovnávací psychologie	Evoluční psychologie	Účast při psychologickém výzkumu		Základy psychometrie a psychodiagnostiky	
Dějiny psychologie I.		Psychologie osobnosti I.			
Vývojová psychologie I.		Sociální psychologie			
Základy obecné psychologie					

2.2.5 FF UP v Olomouci

První ročník se zaměřuje na základní psychologické disciplíny a biologii. Teprve v dalších ročnících se studenti setkávají i s aplikovanými odvětvími psychologie. Ve třetím ročníku přicházejí povinné praxe z klinické a pracovní psychologie (Katedra psychologie FF UP, n. d. a). Za povinné předměty z tabulky 5 je potřeba získat 130 kreditů, za cizí jazyk pak 10 kreditů, z povinně volitelných předmětů alespoň 30 kreditů, 5 kreditů studenti získají po úspěšně složených státnicích. Zbytek kreditů lze nasbírat buď v povinně volitelných nebo volitelných předmětech, pro zakončení studia je však nutno mít celkem 180 kreditů (Katedra psychologie FF UP, 2018). Na rozdíl od ostatních škol je zde možnost studovat jednooborovou psychologii dálkově.

Tabulka 5: Povinné předměty na FF UP, bakalářský obor psychologie

1. semestr	2. semestr	3. semestr	4. semestr	5. semestr	6. semestr
Dějiny psychologie I.	Dějiny psychologie II.	Dějiny filozofie I.	Dějiny filozofie II.	Psychologie práce a organizace	Klinická praxe II.
Úvod do studia psychologie	Etika v psychologii	Kvalitativní metodologie	Experimentální metoda I.	Experimentální metoda II.	Klinická psychologie III.
Interakční psychologický výcvik I.	Interakční psychologický výcvik II.	Statistické metody v psychologii I.	Kvantitativní metodologie	Klinická praxe I.	Psychodiagnostika dětí
Kulturní antropologie I.	Úvod do neuropsychologie	Úvod do psychologie osobnosti	Klinická psychologie I.	Klinická psychologie II.	Psychodiagnostika dospělých II.
Kognitivní psychologie	Vybrané otázky obecné psychologie	Úvod do pedagogické psychologie	Statistické metody v psychologii II.	Psychodiagnostik a dospělých I.	Psychometrie II.
Úvod do studia psychologie	Vývojová psychologie I.	Vývojová psychologie II.	Úvod do sociální psychologie	Psychometrie I.	Praxe v psychologii práce I.
Základy anatomie a fyziologie	Základy metodologie psych. výzkumu II.		Vývojová psychologie III.	Patopsychologie dětí	Psychologie práce
Základy metodologie psych. výzkumu			Diplomový seminář I.	Psychopatologie I.	Psychopatologie II.
				Diplomový seminář II.	Diplomová praxe

2.2.6 PedF UK v Praze

Již druhým rokem zde běží akreditace oboru Psychologie s rozšířením o speciální pedagogiku, svým rozložením odpovídá evropskému kvalifikačnímu standardu. Velké množství předmětů je zaměřeno pedagogických směrem, 2 z 5 státnicových předmětů jsou z oboru speciální pedagogiky a studenti si dokonce mohou vybrat, zda budou bakalářkou práci psát na katedře psychologie nebo na katedře speciální pedagogiky. I přesto se jedná o studium jednooborové psychologie. Škola připravuje studenty na magisterský program psychologie, speciální pedagogiky i příbuzných oborů. „Absolventi, kteří nebudou pokračovat v magisterském studiu najdou pracovní uplatnění v institucích školských, poradenských a speciálně pedagogických na asistentkých pozicích. Například jako asistent psychologa/speciálního pedagoga/učitele, jako vychovatel, jako osobní asistent postižených osob či odborný referent“ (Katedra psychologie PedF UK, 2018).

Na konci studia musí mít studenti 135 kreditů z povinných předmětů, uvádíme je v Tabulce 6. Povinně volitelné předměty se dělí na oblast psychologie, zde si volí minimálně 6 předmětů z 26 a oblast speciální pedagogiky, kde je na výběr z 6 předmětů a nutné je projít alespoň 3. V těchto předmětech je nutné dosáhnout alespoň 27 kreditů (PedF UK, 2019).

Tabulka 6: Povinné předměty na PedF UK, bakalářský obor psychologie

1. semestr	2. semestr	3. semestr	4. semestr	5. semestr	6. semestr
Obecná psychologie I.	Dějiny psychologie	Psychologie osobnosti s úvodem do diferenciální psychologie	Sociální psychologie II.	Psychologie práce a organizace	Poradenská psychologie ve výchově a vzdělávání
Kulturní antropologie pro psychology	Obecná psychologie II.	Sociální psychologie I.	Psychologie práce a organizace	Neuropsychologie	Praktický psychologický seminář sebezkušenostní
Vývojová psychologie I.	Vývojová psychologie II.	Kvantitativní metodologie II.	Psychologický výzkum II.	Pedagogická psychologie	Příprava a zpracování bakalářské práce
Vědecký výzkum v psychologii	Kvantitativní metodologie I.	Psychologický výzkum I.	Klinická psychologie – úvod	Bakalářský seminář	
Propedeutika speciální pedagogiky	Psychologická antropologie	Variabilita a patologie psychického vývoje	Speciální pedagogika znevýhodněného člověka s PCH I.		
Speciální pedagogika znevýhodněného člověka s MP I.	Speciální pedagogika znevýhodněného člověka se SP I.	Filosofie výchovy	Sociologie výchovy		
Speciální pedagogika znevýhodněného člověka s TP I.	Speciální pedagogika znevýhodněného člověka se ŘP I.	Základy sociologie I.	Psychometrie		
Úvod do pedagogiky	Speciální pedagogika znevýhodněného člověka se ZP I.	Přehled psychologických systémů			

2.2.7 PF JU v Českých Budějovicích

Už to, že psychologie je zde vyučována na Pedagogické fakultě, napovídá, že se bude jednat o psychologii směřující do školního prostředí. „*Bakalářský studijní obor poskytuje základ vysokoškolského vzdělání pro další navazující magisterské studium psychologie a učitelství psychologie*“ (PF JČU, n. d.). Ve třetím ročníku se mohou studenti připravovat na práci asistenta ve školních zařízeních a podobných institucích, pokud by nechtěli

pokračovat v navazujícím studiu. Stejně jako u výše uvedených škol i tento obor respektuje požadavky evropského kvalifikačního standardu (PF JČU, n. d.).

Součet kreditů za povinné předměty, které si můžete prohlédnout v tabulce 7, činí 168 kreditů z celkových 180, které jsou nutné pro řádné zakončení studia. Všichni studenti musí projít již v prvním ročníku dvěma kurzy z jednoho cizího jazyka. V průběhu bakalářského studia musí absolvovat 2 semestry filozofie a napsat test z informačních technologií. Dále je potřeba získat 6 kreditů z některých z 19 povinně volitelných předmětů a 2 kredity z volitelných předmětů, na výběr jich je 9 (STAG JČU, 2019)

Tabulka 7: Povinné předměty na PF JU, bakalářský obor psychologie

1. semestr	2. semestr	3. semestr	4. semestr	5. semestr	6. semestr
Biologie člověka pro psychology	Seminář profesní identity	Základy metodologie	Metodologie výzkumu pro Bc. práci	Praxe I.	Seminář bakalářských prací
Základy sociologie	Obecná psychologie II.	Psychologie osobnosti II.	Základy psychodiagnostiky	Základy psychoterapie	Interkulturní psychologie
Obecná psychologie I.	Základy profesní identity a profesní etiky	Sociální psychologie I.	Vývojová psychologie II.	Pedag.-psychol. diagnostika dětí a mládeže	Evoluční psychologie a etologie člověka
Dějiny psychologie	Statistika pro psychology	Vývojová psychologie I.	Sociální psychologie II.	Intervence v malých skupinách	Praxe II.
Základy neurologie a neurofyzologie	Psychologie emocí	Základy neuropsychologie	Základy speciální pedagogiky	Pedagogická a školní psychologie	Psychologie předškolního dítěte
Základy pedagogiky	Psychologie motivace	Základy psychometrie	Psychologie práce a organizace I.	Psychologie práce a organizace II.	Integrativní psychologie
	Psychická deprivace	Základy klinické psychologie	Kazuistický seminář	Proseminář bakalářských prací	Metodologie
	Psychologie zdraví				Obecná psychologie
	Základy psychopatologie				
	Psychologie osobnosti I.				

Studijní plány jednotlivých institucí si jsou v některých aspektech dost podobné. Všechny uvedené školy se drží evropského kvalifikačního standardu, i proto je na všech školách studium rozděleno na bakalářské a magisterské studium. To však může být podle Mareše (2013) matoucí, uchazeči o studium mohou získat dojem, že „bakalářský titul

v oboru psychologie poskytuje přímý vstup do psychologie jako profese. Bez navazujícího magisterského studia se nabízí uplatnění pouze mimo profesi“ (str. 8). Nelze pracovat ani pod dozorem psychologa s kompletním psychologickým vzděláním. Pokud tedy student po dosažení bakalářského titulu chce pracovat jako kvalifikovaný psycholog, čeká ho ještě dlouhá cesta. Musí podat přihlášku do navazujícího studia, složit přijímací zkoušky, splnit všechny studijní povinnosti a získat magisterský titul. Problémem je také to, že kapacity magisterského studia bývají o něco menší než kapacity bakalářského studia. Ne všichni tedy dosáhnou na další stupeň vzdělávání. Jednooborové studium je vhodné zejména pro uchazeče pevně rozhodnuté pro práci v oblasti psychologie. Na PedF UK jsou studenti kromě psychologie připravováni i na práci v oblasti speciální pedagogiky.

Kromě povinných předmětů z oblasti psychologie je na většině fakult nutné absolvovat výuku cizího jazyka a složit zkoušku na úrovni B2. Na FSS MU, FF MU a FF UK jsou studenti povinni si zapsat i předměty z oblasti tělesné výchovy. Většina kateder psychologie spadá pod Filozofické fakulty, v Českých Budějovicích a Praze probíhá výuka na Pedagogické fakultě, v Brně na Fakultě sociálních studií. Typ fakulty ovlivňuje skladbu některých povinných i volitelných předmětů.

2.3 Nároky na prezenční bakalářské studenty VŠ

Přechod na vysokou školu vyžaduje osamostatnění, vypořádání se s nově nabytou svobodou, hospodaření s finančními prostředky a přizpůsobení se novému společenskému životu i prostředí. Dochází k odloučení od stávajících přátel, student se začleňuje do nového kolektivu, mění se jeho denní rutina. Obvykle dochází také ke změně koníčků a stravovacích návyků (Fisher & Hood, 1987). Mění se i stávající role syna/dcery. Vysokoškolák již nemá neustále za zády rodiče, proto se musí spoléhat sám na sebe a dosáhnout určité osobní zralosti a zodpovědnosti. Očekává se od něj chování, které je hodno studenta nacházejícího se v akademickém prostředí. Vysokoškolští pedagogové spoléhají na zralost a samostatnost studentů, očekávají jistou dávku zvědavosti a touhy po informacích (Hargašová, 1992). Zkrátka se student vypořádává se zvládnutím nové role vysokoškolského studenta.

Dochází k dojíždění či stěhování do města, kde navštěvuje vysokou školu. Studenti často bydlí na kolejích, z důvodu větší finanční výhodnosti ubytování (Menclová & Baštová, 2006). Tam bývají obklopeni hodnotově podobně laděnými lidmi, což ovlivňuje jejich hodnotový žebříček, cíle i studijní výsledky (Slavík et al. 2012). Na rozdíl od dálkových studentů věnují škole většinu svého času i úsilí. Studium vysoké školy však vyžaduje velké

množství finančních prostředků, které většina studentů čerpá od rodičů. Spousta z nich by se ráda vymanila z této ekonomické závislosti, proto si čím dál více mladých lidí při studiu přivydělává (Menclová & Baštová 2006).

Prezenční studenti mají oproti dálkovým studentům tu výhodu, že jejich intelektové schopnosti jsou na vrcholu, mohli bychom tedy předpokládat, že vstřebávání velkého množství informací pro ně bude snazší. Lépe si pamatují, schopnost učení i schopnost koncentrace je vysoká (Reinhaus, 2013). Na druhou stranu starší studenti bývají odolnější vůči zátěžovým situacím a lépe si dokážou zorganizovat čas. Na distanční studenty jsou většinou kladeny tlaky, týkající se většího množství pracovních i rodinných povinností (Misra & McKean, 2000), což se většiny prezenčních studentů netýká.

Po studentech se požaduje jistá dávka odolnosti. Podle výzkumu Morales (2016) právě odolnost zvyšuje úspěšnost studentů ve studiu. Pokud se člověk nachází v emoční pohodě, je schopen lépe zvládat povinnosti a zátěžové situace. Těch je na vysoké škole poměrně hodně. Největším zdrojem akademického stresu jsou přijímací zkoušky, termíny odevzdávání různých prací a úkolů a především zkoušky, které je potřeba složit, aby byl řádně zakončen semestr (Misra & McKean, 2000). Stres je tedy hustě koncentrován do období konce semestru. Co se týče pohlaví studentů psychologie, ve velké míře převažují ženy. Brougham, Zail, Mendoza & Miller (2009) zmiňují, že podle některých studií vysokoškolské studentky vykazují vyšší úroveň stresu než jejich mužští kolegové. Podle Cocci & Darlinga (2016) je kvůli dnešním požadavkům věková skupina 18-33 let vystavována největší míře stresu ze všech věkových kategorií.

V České republice neustále narůstá počet lidí s vysokoškolským vzděláním, nejprudší nárůst je zaznamenán právě u bakalářských oborů (Veselý & Muralová, 2008). To vytváří na studenty tlak. Uvědomují se, že konkurence je vysoká. I proto se snaží vyniknout, aby na trhu práce uspěli. Mezera (2008, str. 101) uvádí obecné nároky na absolventa vysoké školy následovně: „*jazykové schopnosti, dobrá komunikace, schopnost učit se nové věci, ochota k týmové spolupráci, schopnost řešit problémy, řešení numerických aplikací (včetně základních statistických technik), schopnost rozhodování, tvořivé myšlení a zvládnutí informačních technologií*“. Mayerová (1997) ještě doplňuje požadavky na osobnostní vlastnosti jedince a nutnost etického chování. Jedná se o poměrně komplexní nároky. Navíc je přisuzována stále větší hodnota seberealizaci. Povolání by mělo rozvíjet schopnosti jedince a mělo by odpovídat jeho životnímu stylu. Práce již není pouhým nástrojem k výdělku. Volba povolání se tak stává ještě složitější, než tomu bylo doposud.

3 MOTIVACE A POCHYBNOSTI STUDENTŮ PSYCHOLOGIE

Tato kapitola pojednává o požadavcích na člověka, který se rozhodne pracovat jako psycholog. Nastíníme, co může člověka vést k tomu, aby se vůbec chtěl stát psychologem, přestože je to někdy trnitá cesta. To souvisí také s tím, o čem studenti často pochybují a čeho se bojí, i o tom se dozvíte v následující kapitole, kterou prokládáme výzkumy na dané téma.

3.1 Nároky na člověka v pomáhajících profesích, kompetence psychologa

Povolání psychologa můžeme zařadit do pomáhajících profesí. Tento termín označuje povolání, která se zaměřují na pomoc druhým a na získávání nových poznatků o člověku, aby pomoc byla co nejefektivnější (Hartl & Hartlová, 2015). Pracovníci v takových profesích by se na prvním místě měli řídit pravidlem klasické medicíny *primum non nocere*, což v překladu znamená především neškodit. Pravidla dané profese jsou často sepsána do takzvaných etických kodexů, kterých je hned několik. Pro psychology vydala první kodex Americká psychologická asociace. Od svého vzniku prošel řadou revizí. Dále Evropská federace psychologických asociací vydala meta-kodex, který si kladl za cíl sjednotit kodexy jednotlivých asociací (Lindsay et al., 2010). U nás vydala etický kodex pro psychology Českomoravská psychologická společnost, je však závazný pouze pro jeho členy (ČMPS, 2017). Tyto etické kodexy nejsou právně vymahatelné. Slouží pouze jako vodítko pro vykonavatele dané profese. V eticky závažných situacích však mnohdy neposkytují jasné odpovědi, co dělat a čeho se vyvarovat. Profesní kodexy požadují po psychologech zodpovědnost, integritu, respektování lidských práv a důstojnosti klientů, respektování klientů, profesní kompetence a vzdělání, jednání vždy ve prospěch klienta, spravedlnost, zachovávání mlčenlivosti, citlivé nakládání s osobními údaji a mnoho dalších (Lindsay et al., 2010).

Oproti jiným profesím se pomáhající pracovníci potýkají s problémem, že své vědomosti a dovednosti nemohou aplikovat zcela jednoznačně, jejich práce je závislá na klientech, kterým je pomoc poskytována (McCully, 1966). Jinými slovy neexistuje jeden správný postup, který by se mohl plošně aplikovat u všech lidí. Postup by měl být vždy volen

s ohledem na klientovu individualitu a konkrétní problém, ve kterém se nachází. Někdy není v pracovníkových silách klientovi pomoci. Pokud však postupuje správně a má dostatečnou kvalifikaci, nenese za nezdar procesu zodpovědnost, záleží totiž i na snaze klienta. I přesto to v psychologii může vyvolávat pocity vlastní neschopnosti. Pokud nedojde ke zlepšení stavu klienta, mohou se u pracovníka objevit pocity frustrace. To někdy přispěje k syndromu vyhoření. Stejně tak i přílišná emocionální zátěž, která je v profesi psychologa denním chlebem, ohrožuje pracovní výkon. Od psychologů se navíc očekává profesionální a stále pozitivní přístup ke klientům, přestože situace, se kterými lidé za psychology přicházejí, bývají spíše opačného rázu (Křivohlavý, 1998). Pracovník by měl být schopen uvědomovat si a pracovat se svými přáními a potřebou pomáhat, neměl by klientům vnučovat vlastní názory. Pokud si psycholog není jistý, zda svou práci odvádí dobře, nebo potřebuje poradit, měl by mít možnost účastnit se supervize. Supervizor poskytuje pracovníkovi pomoc, zpětnou vazbu, oporu a odborné vedení (Úlehla, 2005).

Podle evropských kvalifikačních standardů musí být psycholog schopen aplikovat v praxi své dosažené psychologické vědomosti a dovednosti tak, aby „jednotlivcům, sociálním skupinám, organizacím i společnosti usnadnil jejich vývoj, navodil pohodu a zvýšil jejich efektivitu. Kompetence jsou založeny na znalostech, porozumění a dovednostech, které jsou používány v praxi, a to eticky korektním způsobem“ (EFPA, 2008, str. 45). Samotné znalosti nestačí, důležitou roli hraje i osobnost daného pracovníka.

Protože oblastí psychologie je mnoho, dosažení vzdělání k výkonu profese psychologa ještě neznamena, že bude expertem ve všech oblastech. EFPA jmenuje „4 základní specializační obory:

- *pedagogická a školní psychologie*
- *klinická psychologie a psychologie zdraví*
- *psychologie práce a organizace*
- *ostatní (např. forenzní psychologie, psychologie sportu).“* (EFPA, 2008, str. 46).

Po psychologizaci se požaduje také celoživotní rozvíjení a aktualizování profesních kompetencí. Nabídka kurzů, výcviků, workshopů, konferencí a přednášek je vysoká, podobně jako ceny mnoha z nich. Magisterský titul z psychologie sám o sobě u mnoha specializací nestačí (Mareš, 2013). I po absolvování řady vzdělávacích kurzů je důležité v oboru psychologie neustále se učit a neustále si aktualizovat své znalosti a kompetence. Dubin (1974) si povšiml, že někdy dochází k tomu, že absolventi vysoké

školy mají větší přehled než psychologové pohybující se v praxi, kteří rigidně používají osvědčené metody a nejsou ochotni učit se něčemu novému.

Jak jsme se pokusili shrnout v této podkapitole, nároky na psychology jsou vysoké, požaduje se od nich zejména poskytování pomoci klientům, vstřícný přístup, dodržování etických zásad, kvalitní profesní kvalifikace a celoživotní vzdělávání.

3.2 Výzkumy na téma pochybností a zklamání ze studia

V akademickém roce 2012/2013 dokončilo bakalářský stupeň vzdělání jednooborové psychologie na FF Ostravské univerzity 20 studentů. Schneiderová (2014) se jich dotazovala, co by změnili na studijním plánu. Necelá polovina z nich projevila nespokojenost s výukou psychodiagnostiky, která byla podle nich příliš povrchní. Čtvrtina z nich by ocenila praktičtější výuku prokládanou praxemi a exkurzemi. Překvapivou námitku měla čtvrtina studentů, kterým se nelíbilo, že ve škole tráví málo času. Ocenili by delší výuku. Dalším návrhem na změnu studijního plánu bylo rozšíření výuky klinické psychologie a oborové angličtiny. Čtyři studenti považovali metodologii za neoblíbený předmět. Jak uvádí Mareš (2013), čím více se očekávání a představy uchazečů o studium vzdalují realitě, tím větší zklamání pak následuje.

Špatně zvolený obor obvykle vede k ukončení studia. Nejčastěji studenti se školou končí v bakalářském stupni studia, a to především v prvním ročníku (Mouralová & Tomášková, 2007). Na studium psychologie se ale, obrazně řečeno, stojí dlouhé fronty. Převis poptávky je obrovský, proto je zde míra studijní neúspěšnosti nižší než na většině studijních oborů. Studenti, kteří důkladně promýšlejí, na jakou vysokou školu se přihlásí a mají konkrétnější představu o svém uplatnění s největší pravděpodobností studium úspěšně dokončí. Neúspěšné absolvování oboru hrozí více studentům, kteří obor zvolili z důvodu, že nevěděli, kam si podat přihlášku a těm, kteří se na daný obor přihlásili jako na záchranný (Ashraf & Godbey & Shrikhande & Widman, 2018). Menclová a Baštová (2006) zjistily, že téměř 70% studentů studuje na fakultě, kterou primárně chtěli studovat. Podle ní také ubývá studentů, kteří svůj obor považují za náhradní řešení, které volí v případě neúspěchu u přijímacích zkoušek na jiný obor. Výzkumníci z Masarykovy univerzity (2007) provedli výzkum s 5 064 studenty z různých oborů na MU. Došli k výsledku, že pouhá třetina z nich ví, co by chtěli po dokončení studia vykonávat za profesi. Polovina respondentů by chtěla zůstat v oboru, ale jasnější představu prozatím nemá a pětina studentů si zatím není jistá oborem, který studují.

Náš výzkum svým tématem navazuje na Taranzovou (2018), která se rovněž zabývala spokojeností s volbou studijního oboru, a to konkrétně u studentů Univerzity Palackého. Analyzovala data od 177 respondentů ze všech fakult UP. Nejčastějším motivem ke studiu byl zájem o daný obor, studenti od studia očekávali zejména nabytí informací a znalostí. Dále zjistila, že studenti očekávali méně náročné studium, více praxe a méně teoretických předmětů. Nespokojenost uváděli hlavně ve spojitosti se strukturou a organizací výuky. Naopak spokojeni byli především s výukovými prostory a studijním kolektivem. Respondenti, kteří v minulosti změnili studijní obor, mají podle Taranzové více pochybností, týkající se oboru, který studují v současnosti.

Podle Šmahaje (2009) se zájemci o vysokoškolské studium nejvíce obávají přijímacího řízení, nedostatku volných pracovních míst v daném oboru a neúspěšného dokončení studia, čímž by zklamali sebe i své rodiče. Navíc by nedokončené studium znamenalo zbytečně vyhozené finanční prostředky, energii i čas, kterou do vzdělání vložili.

3.3 Motivace ke studiu psychologie a její zkoumání

Motivace je „*intrapsychicky probíhající proces, vycházející z nějaké potřeby a vyúsťující ve výsledný žádoucí vnitřní stav, proces*“ (Nakonečný, 2014, str. 15). Motivace nás žene k uspokojování potřeb. Pomocí konceptu motivace psychologové vysvětlují, proč se chováme, jak se chováme, co nás žene kupředu k určitému cíli. Hraje tedy důležitou roli v tom, zda půjdeme studovat vysokou školu. Posuzování motivace ke studiu psychologie i vykonávání budoucího povolání u uchazečů o studium patří ke klíčovým částem přijímacího řízení, jak jsme již zmiňovali v podkapitole 2.1.

Můžeme rozlišovat motivaci vnitřní a vnější, cizími slovy na *intrinsickou* a *extrinsickou*. Extrinsická motivaci znamená, že je jedinec motivován tím, co mu jeho jednání přinese. Je poháněn vnějšími pobídkami – odměnami a tresty (Reiss, 2012). U studentů by to mohla být například vidina finančního ohodnocení v budoucím povolání, očekávání nižších studijních nároků, tlak rodičů atp. Oproti tomu motivace intrinsická vychází z vnitřního popudu, jako jsou zájmy, přesvědčení a hodnoty člověka. Studenti psychologie mohou kupříkladu cítit jakési poslání v pomoci druhým, které je pohání kupředu. Vnitřní motivace se považuje za stálejší formu motivace, která je odolnější vůči vnějším vlivům. Abychom opět uvedli příklad, některé studenty toužící po kariéře klinického psychologa nezastaví ani dlouhá atestační příprava a její náročnost. Naopak zvýšená pravděpodobnost nespokojenosti se studiem se vyskytuje spíše u jedinců s vnější

motivací. Nakonečný (2014) však upozorňuje, že tyto dva druhy motivace se mohou propojovat, proto je nelze rozlišovat zcela jednoznačně.

Podle Burkse, Youlla a Durtschiho (2012) existuje altruistická motivace, která pramení z empatie. Pomáhající je motivován vidinou zlepšení stavu druhé osoby. Toto tvrzení vychází z jejich výzkumu, který prováděli na 112 respondentech z univerzitního prostředí. Uvádějí, že při ztrátě empatie často dochází k syndromu vyhoření, znechucení a snížení ochoty pomoci, která je motivována právě altruismem.

Masarykova univerzita provedla v roce 2007 dotazníkové šetření na svých studentech prvních ročníků, celkem se zúčastnilo 5064 studentů. Přes 90% studentů jako motivaci ke studiu uvedlo touhu po vzdělání a zájem o obor. Více než 80% bylo motivováno touhou po dosažení vysokoškolského titulu a přáním vykonávat dané povolání. Jako další byly uváděny důvody v následujícím pořadí: budoucí výdělek, budoucí sociální postavení, potkávání nových lidí, prodloužení studentského života, naplnění přání rodičů, odstěhování od rodičů, inspirace vrstevníky, nevěděli, co jiného dělat, rodinná tradice studovat VŠ (MUNI, 2007). Největší zastoupení měla tedy motivace intrinsická.

Vedoucí katedry psychologie na Pedagogické fakultě MU Jan Mareš ve své publikaci (2013) uvádí důvody ke studiu psychologie, které se objevují při přijímacích zkouškách na jejich katedře. Jedná se o „*přátelské vazby, osobní či rodinné problémy, rodinnou tradici, odraz oboru v masmédiích a audiovizuální kultuře* (str. 7).

Keller a Tvrký (2008) rozlišují tři typy motivace – racionální, tradiční a hodnotovou. S vysokoškolským vzděláním je spojeno nižší riziko nezaměstnanosti, vyšší plat i sociální status, což bychom mohli zahrnout pod racionální motivaci ke studiu. Investice do vzdělání je dlouhodobá, jedinec následně očekává zúročení svého úsilí. Pod tradiční motivaci řadí důvod, kdy mladí lidé studují proto, že studovali i jejich rodiče. Třetím typem je motivace hodnotová, pramenící z touhy člověka po realizaci v daném oboru. Z výzkumů také pramení poznatek, že lidé se zájmem o svůj obor mají větší pravděpodobnost úspěšného dokončení studia. Jako méně časté motivy ke studiu, leč stále významně zastoupené, uvádějí Keller a Tvrký (2008) důvody jako blízkost bydliště, prestiž oboru, jednoduché přijímací zkoušky, doporučení známých a jiné. Vstup na vysokou školu často doprovázejí jistá očekávání. Pokud toto očekávání není naplněno, může student pociťovat velké zklamání, někdy dochází až k naprosté ztrátě motivace (Slavík, 2012).

Dnešní dvacátníci mají vyšší nároky na svou práci oproti svým kolegům předchozích generací. Práce již není brána jako pouhá cesta k výdělku. Stále více mladých očekává, že je bude práce naplňovat a bavit. Navíc se klade stále větší důraz na vysokoškolské vzdělání a kvalifikaci (Arnett & Schwab, 2012), vzdělání se tak stává takřka nutností. Na druhou stranu volba povolání již není vnímána jako celoživotní krok, stále jsou otevřená pomyslná zadní vrátka a studenti mají možnost svou volbu změnit (Mareš, 2013).

Motivaci ke studiu psychologie zkoumal v České republice Kovář (2017). Podle jeho závěrů mezi nejčastější motivy patří zájem o obor, poznání a pochopení druhých lidí a potřeba pomáhat. Hernández, Baena, Prieto, Toro (2018) provedli výzkum motivace na 4 715 studentech středních škol ve Španělsku, kteří měli zájem o obor psychologie. Jako motivace ke studiu byla uváděna opět touha pomáhat, dále potřeba smysluplnosti práce a pro velké procento studentů byla lákavá představa práce ve zdravotnictví.

Výzkum prováděn konkrétně na studentech psychologie realizovala Viktorová (2018), která zjišťovala, stejně jako my, jaké aktivity při studiu studenti mají. Její výzkumný soubor tvořilo 140 studentů či absolventů psychologie na FF UP v Olomouci. Podle jejích výsledků 84% studentů při studiu pracuje, nebo chodí na brigádu. Druhou nejpopulárnější aktivitou (74%) byla účast na kurzech, seminářích, workshopech či výcvicích nad rámec výuky. Třetí aktivitou, kterou uvedla více než polovina respondentů byla aktivní nebo pasivní účast na konferencích. Viktorová analyzovala také studijní úspěšnost studentů psychologie na UP mezi léty 2011–2016. Došla k závěrům, že „většina studentů zapsaných do studia nakonec studium dokončí a pokračuje v navazujícím magisterském studiu Psychologie na FF UP“ (str. 166). Nedokončení studia je častější u studentů z celoživotního vzdělávání a dálkových studentů. O něco méně úspěšní s dokončením studia jsou také studenti mužského pohlaví a absolventi jiných středních škol než gymnázií.

Výzkum Taranzové (2018), který jsme již uváděli výše, mapoval také aktivity studentů při studiu. Nejčastěji uváděli brigádu či práci. Přibližně polovina se věnovala dobrovolnictví a téměř čtvrtina pomáhala některému z vyučujících na katedře. Zahraniční pobyt absolvovalo jen malé procento z jejího výzkumného souboru.

VÝZKUMNÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÝ PROBLÉM, CÍLE PRÁCE

Jakožto studentka třetího ročníku psychologie při studiu pozoruji u sebe i ve svém okolí různé pochybnosti týkající se volby studijního oboru. Jak jsme již uváděli v kapitole 1.2, Arnett (2000) považuje období, ve kterém se studenti bakalářských oborů studia většinou nacházejí, za období pochybností o sobě. Takzvaná vynořující se dospělost je obdobím vyjasňování si vlastních cílů a hledáním životního směru. Zajímá nás, jestli se to odrazí i v našem výzkumu. Proto stanovujeme pochybnosti studentů za výzkumný problém této práce.

S pochybnostmi souvisí také spokojenost studentů se studiem, která kolísá v průběhu celého studia. Postupně se vyjasňují představy o tom, jaké to jednou bude, začít pracovat jako psycholog. Ví vůbec studenti, co je čeká a co všechno studium i práce psychologa obnáší? A věděli to i před nástupem do prvního ročníku studia psychologie? Na základě těchto úvah stanovujeme cíle našeho výzkumu.

Cíle práce

- Objasnit, jaká je motivace ke studiu u studentů bakalářského prezenčního programu psychologie.
- Zjistit, jak jsou tito studenti spokojeni s volbou studijního oboru.
- Prozkoumat, jakou mají představu o svém budoucím uplatnění po dokončení studia psychologie.
- Zjistit, zda věděli, co studium psychologie obnáší ještě před nástupem do prvního ročníku.

Výzkumné otázky

- Co vedlo studenty bakalářského programu psychologie k podání přihlášky na jejich obor?
- Podle čeho si studenti bakalářského programu psychologie volí fakultu, na které budou psychologii studovat?
- Co studenti bakalářského programu psychologie očekávali od studia psychologie?
- Co studenty bakalářského programu psychologie překvapilo při studiu psychologie?
- Jsou studenti bakalářského programu psychologie spokojeni se studiem psychologie?

- Jakým oblastem psychologie se chtějí studenti bakalářského programu psychologie věnovat po dokončení studia a jaké očekávají platové ohodnocení?
- O čem studenti bakalářského programu psychologie nejčastěji pochybují v souvislosti se studiem psychologie?
- Který ze stylů identity převládá u studentů bakalářského programu psychologie?

Hypotézy

Na základě výsledků obsahové analýzy jsme se rozhodli stanovit doplňující hypotézy. Na otázku č. 8, která se dotazovala na motivaci studentů ke studiu psychologie, uvedlo 76 respondentů, což byla necelá polovina souboru, že je motivoval zájem o obor. Zajímalo nás, jestli se bude lišit úroveň spokojenosti mezi studenty, kteří zájem o obor uvedli a těmi, kteří jej neuvedli. Na základě toho jsme stanovili první hypotézu.

- **H1:** Studenti, kteří jako motivaci ke studiu psychologie uvedli zájem o obor, jsou se studiem více spokojeni než ti, kteří zájem o obor neuvedli.

Dále nás zajímalo, jestli studenti, kteří v našem dotazníku vykazovali nižší spokojenost se studiem psychologie více uvažují o změně oboru než ti, kteří uváděli vyšší spokojenost.

- **H2:** Spokojenost je u studentů, kteří neuvažovali o změně oboru, vyšší než u studentů, kteří o změně oboru uvažovali nebo ho již změnili.

Z výsledků v Inventáři stylů identity (ISI-4) vyplynulo, že u studentů psychologie nejvíce převažuje informační styl identity. Informační styl je charakteristický pro jedince, kteří se snadno vyrovnávají se změnami. Proto jsme se rozhodli otestovat, zda se u nich bude častěji vyskytovat uvažování o změně oboru.

- **H3:** Skóre na škále informačního stylu je u studentů neuvažujících o změně oboru vyšší než u těch, kteří o změně oboru uvažují.

U velkého počtu studentů převládla také škála závazku. Tito lidé by dle charakteristiky dané škály měli být méně ochotni měnit své hodnoty a názory. Na základě toho jsme předpokládali, že by mohli méně uvažovat o změně oboru. Tuto úvahu jsme promítli do čtvrté hypotézy.

- **H4:** Skóre na škále závazku je u studentů neuvažujících o změně oboru vyšší než u těch, kteří o změně oboru uvažují nebo jej již změnili.

5 METODOLOGICKÝ RÁMEC VÝZKUMU

Ještě před tím, než se začneme zabývat výsledky našeho výzkumu, je potřeba představit zvolený design výzkumu. V této kapitole probereme, jaké jsme použili metody k získání dat, jak probíhalo zpracování a analýza dat. Nakonec zmíníme etické problémy našeho výzkumu a způsoby jejich řešení.

5.1 Design výzkumu

Abychom dokázali naplnit naše výzkumné cíle, zvolili jsme smíšený design. Konkrétně se jednalo o orientační výzkum, což je metoda kvantitativního výzkumu. Data jsme sbírali pomocí dotazníkového šetření, které se skládalo z otázek vlastní konstrukce a Inventáře stylů identity. Abychom dokázali zodpovědět naše výzkumné otázky, do dotazníku jsme zařadili otevřené i uzavřené otázky. Pro zpracování otevřených otázek byla použita metoda obsahové analýzy. Provedli jsme otevřené kódování, ze kterého jsme vytvořili kategorie. Poté byly počítány frekvence výskytu jednotlivých kategorií. Uzavřené otázky byly zpracovány pomocí deskriptivní statistiky za použití Likertovy škály, absolutních a relativních četností. Při testování statistických hypotéz byl použit neparametrický Mann-Whitneyův test.

Dotazník byl rozšiřován v podobě Formuláře Google prostřednictvím sociálních sítí a e-mailové korespondence v období října 2018 až února 2019. Cílovou skupinou byli studenti bakalářského prezenčního programu psychologie ze státních vysokých škol v České republice. Do souboru byli získáváni kombinací metod sněhové koule a samovýběru.

5.2 Metody získávání dat

Pro získání dat jsme vytvořili dotazník, který zahrnoval Inventář stylů identity (ISI- 4) a dotazník vlastní konstrukce, který obsahoval položky z již vytvořených dotazníků Taranzové (2018) a Viktorové (2018). Náš výzkum byl součástí většího výzkumu, který se zabýval akademickou úspěšností, pochybnostmi o volbě studijního oboru, spokojeností

s volbou studijního oboru a styly identity u studentů Univerzity Palackého. Tento výzkum se zaměřoval konkrétně na studenty psychologie a jejich studijní pochybnosti, okrajově se dotkl i dalších témat.

Respondenti vyplňovali celkem 69 otázek (dotazník vlastní konstrukce: 21, ISI- 4: 48), přibližná doba pro vyplnění činila 20-30 min. Před spuštěním sběru dat jsme dotazník vystavili pilotnímu testování, kterého se zúčastnilo 6 studentů psychologie z UP. Cílem bylo dosažení zpětné vazby o tom, zda je dotazník časově přijatelný, zda jsou položky formulovány srozumitelně a jednoznačně a jestli se některé z nich neopakují. Po odstranění nedostatků, které odhalilo pilotní testování, jsme dotazník začali šířit mezi studenty. Finální podobu dotazníku uvádíme v příloze 3.

5.2.1 Dotazník vlastní konstrukce

Dotazník obsahuje celkem 21 otázek, z toho bylo 10 uzavřených a 11 otevřených. Otevřené otázky jsme zvolili proto, abychom respondenty nelimitovali v jejich výpovědích. Aby nebyli limitováni ani u uzavřených otázek, zařadili jsme otevřenou možnost *jiné (uved'te jaké)*, pokud to bylo u dané položky vhodné. Pět otevřených otázek bylo nepovinných, ostatní byly povinné. Dotazník byl vytvořen a distribuován pomocí internetového Formuláře Google. Tento nástroj také usnadňuje práci s daty, lze využít možnosti uspořádání dat do excelových tabulek a automaticky tvoří grafy u jednotlivých odpovědí, druhé možnosti jsme však nevyužili, grafy jsme tvořili dodatečně v programu Excel a STATISTICA 13.

V úvodu dotazníku byly uvedeny následující informace: pro koho je dotazník určen, jaké jsou cíle a účel výzkumu, délka vyplňování dotazníku, etické principy při účasti ve výzkumu, možnost zaslání výsledků na e-mail a kontakt na výzkumníka. Na závěr jsme respondentům poděkovali za účast ve výzkumu. Otázky u studentů mapovaly následující oblasti:

- demografické údaje (pohlaví, věk, fakulta, ročník a forma studia psychologie)
- motivace ke studiu psychologie
- kritéria volby fakulty
- očekávání od studia psychologie
- spokojenost se studiem psychologie
- pochybnosti o volbě oboru
- činnosti při studiu

- představy o budoucím uplatnění

Na konci dotazníku se nacházely dvě doplňující otázky. Jedna sloužila pro zanechání zpětné vazby, druhou vyplňovali respondenti, kteří si přáli zaslání výsledků na svůj e-mail.

Dotazníky Viktorové (2018) a Taranzové (2018) sloužily jako předloha pro konstrukci našeho dotazníku. V následujícím odstavci uvedeme, které otázky byly ních převzaty. K tomu doporučujeme nahlédnout do přílohy 3, kde uvádíme naši verzi dotazníku. Od Viktorové (2018) jsme převzali otázky č. 6, 9 a upravili jsme do kratší podoby otázku 16. Taranzová (2018) nám poskytla otázku č. 10, 11, 12, 14, 15 a k našim účelům upravenou 8 a 13. Zbytek otázek jsme si vytvořili sami. U těchto otázek jsme dbali na jednoznačnost a srozumitelnost. Při sestavování dotazníku jsme se snažili o logickou posloupnost otázek a jejich atraktivnost (střídání otevřených a uzavřených otázek atp.).

5.2.2 Inventář stylů identity (ISI-4)

S tímto sebesuzujícím inventářem, v originálu Identity Style Inventory, přišel před dvaceti lety Michael D. Berzonsky, který navázal na teorii Marcii (1966). Od té doby byl několikrát revidován, my pracujeme s jeho čtvrtou revizí. Předností této revize je formulování položek v přítomném čase, což respondentům značně usnadňuje odpovídání (Širůček, 2011). Autory českého překladu jsou Petr Macek, Stanislav Ježek a Petr Širůček, dosud však není standardizován.

Inventář je sestaven ze 48 výroků, které lze rozdělit do čtyř škál. Tři škály identifikují styly identity, které popíšeme v následujícím odstavci, čtvrtá škála odhaluje úroveň závazku za přijatou identitu. Každá škála obsahuje 12 položek, z nich se pak počítá skóre dané škály (Zelinová, 2017). U každého tvrzení testovaná osoba určuje, do jaké míry ji dané tvrzení vystihuje. Odpověď vybírá ze škály Likertova typu: 1 – vůbec nevystihuje, 2 – spíše nevystihuje, 3 – ani nevystihuje ani vystihuje, 4 – spíše vystihuje, 5 – úplně vystihuje. Čím více bodů v dané škále respondent nasbírání, tím více jej styl identity charakterizuje. V tabulce 8 uvádíme příklad výroků ke každé škále.

Tabulka 8: Škály ISI-4 s ukázkou výroků

ŠKÁLA	UKÁZKOVÉ VÝROKY	α
Informační styl	Než udělám důležité rozhodnutí, snažím se na danou věc podívat z více stran.	0,86
Normativní styl	Snažím se dosáhnout cílů, které ode mě moje rodina a přátelé očekávají.	0,71
Difuzní styl	Pokud se dostanu do nějakých osobních problémů, snažím se odkládat jejich řešení tak dlouho, jak jen to jde.	0,76
Závazek	Vím, jak chci naložit se svou budoucností.	

Pozn.: Ve sloupci α uvádíme hodnoty Cronbachovy α (koeficient reliability) jednotlivých škál (Zelinová, 2017).

Nyní si vysvětlíme, co jednotlivé styly identity znamenají. Berzonsky rozlišuje 3 styly formování identity podle toho, jak se člověk rozhoduje a řeší problémy. Jedná se o informační, difuzní a normativní styl. Osoba, u které převládá **informační styl**, své problémy řeší aktivně a hledá různé alternativy. Při rozhodování potřebuje co nejvíce informací. Dobře se vyrovnává se změnami, nebrání se jim. Člověk s **normativním stylem** se naopak řídí společenskými normami, pravidly a očekáváním druhých. Často je ovlivňován názory autorit. Nerad se vystavuje novým situacím, upřednostňuje známé situace, ve kterých přesně ví, jak se chovat. Není otevřen názorovým změnám, pevně až rigidně se drží svých hodnot. Třetím stylem identity je **difuzní neboli vyhýbavý styl**. Takový člověk odkládá řešení problémů, co nejdéle to jde. Většinou zaujímá pasivní postoj, čeká, až se věc vyřeší sama od sebe. Vyhýbá se zodpovědnosti. Je rád, když situaci nemusí řešit sám. Nemá jasnou představu o své budoucnosti. Neví, kam v životě směřuje. Názory mění podle situace, ve které se právě nachází (Berzonsky, 1999). Čtvrtou škálou v ISI-4 je úroveň **závazku**. Jak jsme již uváděli v teoretické části v kapitole o hledání identity, pokud člověk v této škále skóruje vysoko, zřídka mění své názory a je zcela oddán svým životním hodnotám. Přímochaře míří ke svým cílům.

5.3 Metody zpracování a analýzy dat

Využili jsme možnosti, že data získaná v dotazníkovém šetření přes aplikaci Formulář Google lze automaticky převést do programu Microsoft Excel. V něm jsme provedli čištění dat. Vyřazení respondentů z analýz popíšeme v následující kapitole. Při kontrole dat jsme zjistili, že u otázky č. 12, kde respondenti známkovali spokojenost při studiu s jednotlivými studijními oblastmi (výukové prostory, vyučující, výukové materiály atp.), došlo u některých respondentů k označení dvou známek. Tyto položky jsme nahradili výpočtem průměrné známky. U ISI-4 bylo pět položek skórováno inverzně, proto jsme je ve svých výpočtech upravili do nepřevrácené podoby.

Po dokončení čištění dat jsme přešli k jejich analyzování. Převážná většina výpočtů byla realizována v programu Microsoft Excel. Data získaná z otevřených otázek byla analyzována metodu obsahové analýzy, došlo tedy k hledání témat v datovém souboru. Tuto metodu jsme zvolili kvůli tomu, že staví především na kvantitativním přístupu, zároveň však umožňuje kvalitativní zkoumání dat. Vzhledem k tomu, že slovní výpovědi nebyly příliš rozsáhlého charakteru, nebyla nutná jejich redukce. Proto jsme přešli k otevřenému kódování. Nejprve jsme hledali podobnosti a rozdíly v jednotlivých výpovědích. Všechny výpovědi respondentů byly rozkouskovány na tematické části. Následně jsme si vytvořili pojmy pro nalezené jevy. To nám umožnilo provést kategorizaci pojmů, což znamená, že obsahově podobné jevy byly sloučeny. Z nich jsme pak vytvořili jednotlivé kategorie. Poté jsme počítali četnosti výskytu jednotlivých kategorií. Při nízkých četnostech byly kategorie sloučeny do kategorie *jiné*. Ostatní data byla zpracována pomocí deskriptivní statistiky, pro přehlednější prezentaci dat jsme využili různé typy grafů.

Na závěr došlo k ověřování statistických hypotéz. Pro tyto účely jsme využili programu STATISTICA 13. Zde jsme nejprve ověřovali normalitu za použití Shapiro-Wilkova testu. Došli jsme k závěru, že data nevykazují znaky normálního rozdělení. Proto jsme pro výpočty zvolili neparametrický Mann-Whitneyův test. Při testování jsme stanovili hladinu významnosti $\alpha = 0,05$. Pokud p-hodnota klesla pod tuto hladinu α , jednalo se o signifikantní výsledek. V těchto případech byla počítána hodnota míry účinku (AUC).

5.4 Etické hledisko výzkumu

Z důvodu zákona o ochraně osobních údajů nebylo možné vyhledat seznamy studentů jednotlivých institucí. Proto jsme dotazník šířili přes sociální sítě a prostřednictvím e-mailové korespondence se sekretariátem dané instituce. Poté byli o pomoc požádáni jednotliví studenti psychologie z výzkumníkovy okruhu, kteří dobrovolně rozesílali dotazník svým známým a umisťovali jej do třídních skupin na Facebooku.

Respondenti byli písemně seznámeni s tím, že data poslouží k tvorbě bakalářské práce. V úvodu dotazníku byla uvedena informace o dobrovolnosti účasti ve výzkumu a kontakt na výzkumníka pro poskytnutí případných bližších informací.

Pro zájemce o výsledky analýzy dat byla v závěru dotazníku uvedena kolonka, kde vyplňovali e-mailovou adresu, na kterou chtěli dané výsledky zaslat. Výsledky byly rozesílány e-mailem se skrytím kontaktu adresáta, aby ostatní respondenti nemohli identifikovat jiné účastníky. Poskytnuté e-mailové adresy sloužily pouze k účelu zaslání výsledků výzkumu daným respondentům. Po jejich odeslání byly smazány z datového souboru. Při práci s daty byly odděleny od odpovědí na otázky v dotazníku, aby výzkumník nemohl identifikovat jednotlivé respondenty.

6 VÝZKUMNÝ SOUBOR

Výsledky výzkumu vždy záleží na tom, koho zahrneme do výzkumného souboru. Proto věnujeme tuto kapitolu deskriptivnímu popisu osob, kterým byl určen náš dotazník. Popíšeme, jaké jsme použili strategie k výběru tohoto výzkumného souboru.

6.1 Strategie výběru souboru

Jak je již z názvu této práce patrné, cílovou skupinou výzkumu byli prezenční studenti bakalářského programu psychologie, a to výlučně z druhých a třetích ročníků. Tato kritéria pro zařazení do výzkumného souboru byla stanovena na základě výzkumných cílů práce. Pro připomenutí jsme usilovali o prozkoumání motivace ke studiu, spokojenosti s volbou oboru, představ o budoucím uplatnění a mapování toho, zda studenti věděli ještě před nástupem do studia, co bude obnášet. Dálkoví studenti nebyli do výzkumu zařazeni z následujících důvodů. Psychologii lze dálkově studovat pouze na UP v Olomouci, mohlo by tedy dojít k prudkému nárůstu respondentů z tamější instituce. Navíc by se podle našich úvah odpovědi dálkových studentů výrazně lišily od prezenčních studentů z důvodů rozdílné struktury studia a jiné etapě života, ve které se nacházejí. Rovněž jsme necílili na první ročníky studia, studium lze hodnotit až po absolvování několika semestrů. Přestože je jednooborová psychologie vyučována i na soukromých školách, cílili jsme na studenty ze státních škol. Na soukromých školách se platí školné, lze tedy očekávat zcela jinou motivaci ke studiu a přístup k němu.

Dotazník běžel od 9. října 2018, což je začátek zimního semestru. Toto období jsme volili s ohledem na naši cílovou skupinu. Studenti druhých ročníků již dokončili studijní povinnosti z prvního ročníku a zjistili, jaké předměty budou následovat v dalším roce studia, mohli se tedy vyjadřovat ke studijnímu plánu. Jejich o rok starší kolegové v tomto období teprve začínali pracovat na bakalářských pracích. Předpokládali jsme, že ještě nebudou zahlceni povinnostmi a budou mít čas vyplnit náš dotazník. V prvním kole získávání dat jsme dotazník zasílali e-mailem na sekretariát jednotlivých fakult s prosbou o jeho rozšíření mezi studenty. Dotazník jsme umístovali také do studentských skupin sdružujících studenty psychologie na sociálních sítích. Respondenty jsme tedy získávali metodou samovýběru. Ve

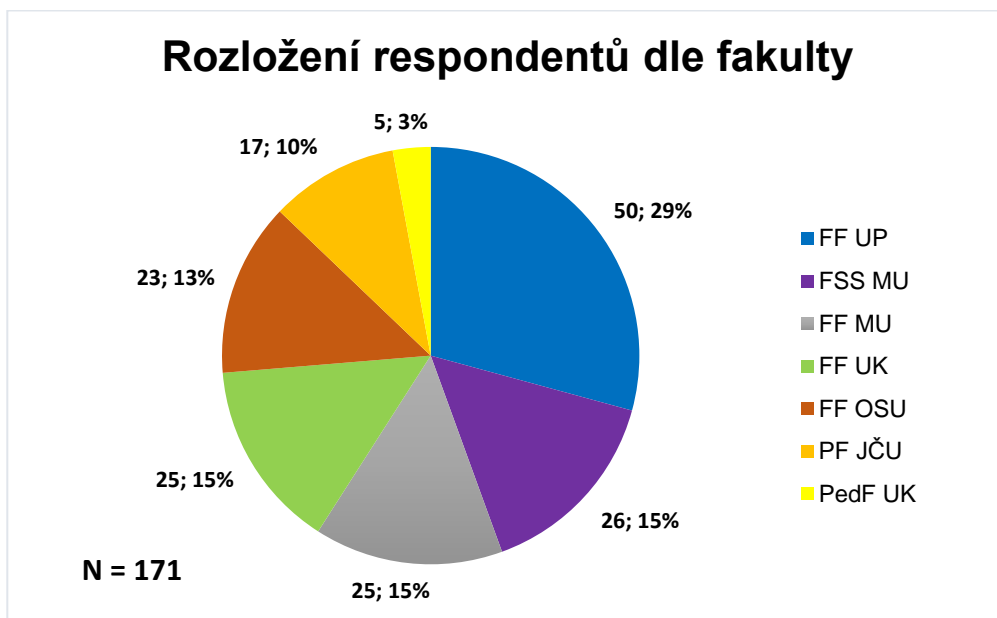
druhém kole získávání dat jsme dotazník šířili metodou sněhové koule přes osobní korespondenci s jednotlivými studenty psychologie.

Sběr dat byl ukončen 5. února 2019, do té doby jsme shromáždili 196 respondentů. Z toho jsme museli vyřadit 25 studentů. Z těchto vyřazených bylo 19 studentů z prvního ročníku, 2 ze čtvrtého ročníku, 2 studenti prodlužovali kvůli bakalářské práci a jeden respondent studoval v dálkové formě, neodpovídali tedy naší cílové skupině. Jednoho studenta jsme vyřadili z celkové analýzy, protože byl v našem souboru jediným zástupcem PVŠPS, jeho odpovědi jsme analyzovali odděleně od celkové analýzy. Po vyřazení těchto respondentů nám zbylo 171 lidí ve výzkumném souboru, se kterými dále pracujeme. Při ověřování statistických hypotéz byli ze souboru vyřazeni také zástupci PedF UK, kvůli malému počtu respondentů (5).

6.2 Popis výzkumného souboru

Náš výzkumný soubor obsahuje 171 studentů jednooborové psychologie v prezenční formě studia, jedná se o studenty druhých a třetích ročníků bakalářského stupně. Podařilo se nám získat respondenty ze všech státních vysokých škol, kde se tento obor vyučuje. V následujícím grafu vidíte zastoupení studentů u jednotlivých institucí.

Graf 1: Výšečový graf zastoupení respondentů ve výzkumném souboru dle fakult

Rozložení fakult není zcela reprezentativní, výrazně převažují respondenti z FF UP, naopak nejméně zastoupenou fakultou je PedF UK. Podobně nevyvážené je i zastoupení pohlaví v souboru, jak si můžete prohlédnout v tabulce 10. Výrazně převažují ženy, což by

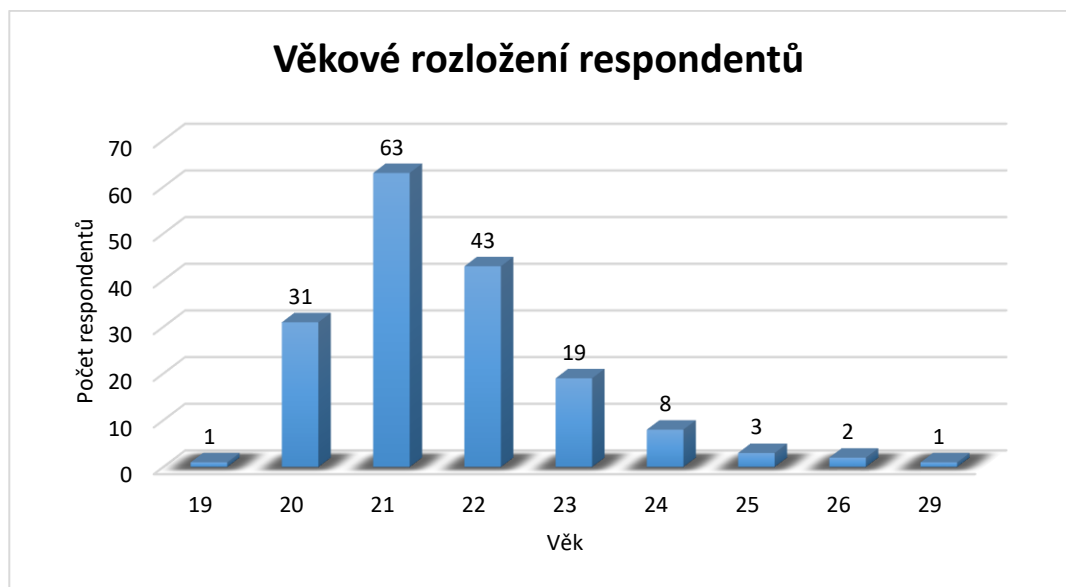
nemělo být překvapením vzhledem k tomu, že psychologii studují převážně ženy. Co se týče ročníku studia, podařilo se nám získat vyvážené skupiny.

Tabulka 9: Charakteristiky výzkumného souboru

SKUPINA	ČETNOST	PRŮMĚRNÝ VĚK	SM. ODCH.
ženy	152	21,6	1,4
muži	19	21,9	1,4
celý soubor	171	21,6	1,4
ROČNÍK STUDIA	ČETNOST		
druhý	81		
třetí	90		
CELKEM	171		

Podle nejčastěji zastoupených věkových kategorií můžeme předpokládat, že většina studentů začalo psychologii studovat ihned po dokončení střední školy.

Graf 2: Sloupcový graf rozdělení respondentů dle věku

7 ANALÝZA DAT A JEJÍ VÝSLEDKY

Následující kapitola obsahuje shrnutí obsahové analýzy u jednotlivých položek z dotazníku vlastní konstrukce v jejich původním pořadí. Poté uvádíme výsledky z Inventáře stylů identity. V poslední části se dočtete o výsledcích testování statistických hypotéz.

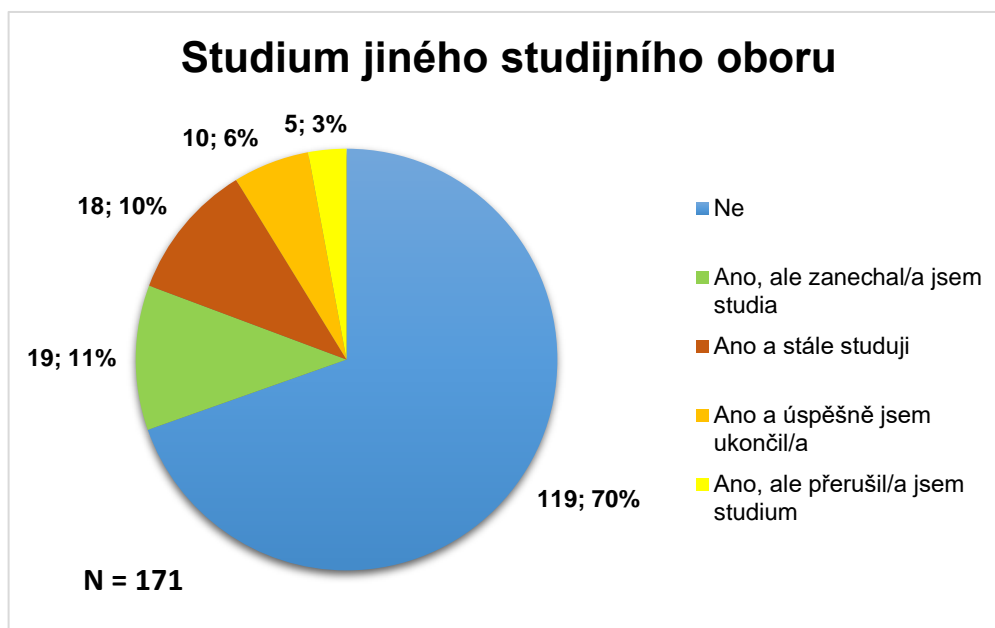
7.1 Výsledky dotazníku vlastní konstrukce

Vzhledem ke komplexnosti výsledných dat získaných z tohoto dotazníku jsme se rozhodli následující podkapitulu rozdělit podle témat, kterých se dané otázky týkaly. Pro lepší představu v úvodu vždy uvádíme doslovné znění otázek tak, jak byly uvedeny v dotazníku. U dat kvalitativního charakteru představujeme v tabulkách přehled vytvořených kategorií. Pod každou tabulkou následuje popis jednotlivých kategorií, pokud jsme považovali za nutné je dovysvětlit.

7.1.1 Studium jiného oboru souběžně se studiem psychologie

Znění otázky v dotazníku: **Studoval/a jste či studujete současně s Bc. studiem psychologie ještě jinou VŠ nebo obor?** Z grafu 3 je patrné, že většina studentů studuje pouze psychologii. Více než třetina však zároveň s psychologií studuje nebo studovala ještě jiný obor. Skupina studentů, kteří aktuálně studují s psychologií jiný obor je téměř rovna skupině, která studovala 2 obory, ale studia zanechala a věnuje se pouze psychologii.

Graf 3: Výšečový graf studia jiného studijního oboru

Znění otázky v dotazníku: **Pokud současně studujete či jste studoval/a ještě jiný obor, uveďte prosím, jaký.** U této otázky jsme zvolili možnost otevřené odpovědi, nedokázali bychom totiž do nabídky uvést všechny existující obory. To nám však zkomplikovalo prezentaci odpovědí, proto jsme vytvořili kategorie podle oblasti, do které jednotlivé obory spadají. Jako nejčastěji studovaný obor při studiu psychologie se u našich respondentů objevil pedagogický obor. Nejvíce zastoupeným oborem byla konkrétně speciální pedagogika. Zajímavostí je, že jeden z respondentů studoval psychologii s rozšířením o speciální pedagogiku na PedF UK, poté změnil fakultu a studuje „čistou“ psychologii bez pedagogického rozšíření, jak tomu je na PedF UK. Naopak druhý respondent přešel zcela opačně z „čisté“ psychologie na PedF UK. Ze sociologických oborů se nejčastěji objevoval obor sociální práce a sociologie.

Do kategorie *jiné obory* jsme sloučili odpovědi s četností 1 nebo 2. Objevovaly se zde obory jako mezinárodní studia, politologie, informační technologie, fyzioterapie, arteterapie a další.

Tabulka 10: Studium druhého studijního oboru při studiu psychologie

DALŠÍ STUDIJNÍ OBOR	ABSOLUTNÍ ČETNOST
pedagogické obory	12
sociologické obory	9
jazyky	5
ekonomie/management	4
biologie/chemie	3
právní obory	3
jiné obory	12

7.1.2 Motivace ke studiu psychologie

Zodpovězení výzkumné otázky číslo 1

VO1: Co vedlo studenty bakalářského programu psychologie k podání přihlášky na jejich obor?

Znění otázky v dotazníku: **Co Vás vedlo ke studiu psychologie?** Tato otázka byla opět otevřená, v tabulce 11 uvádíme kategorie výpovědí. Pod ní stručně popisujeme, co bylo do jednotlivých kategorií zařazeno. Nejčastějším motivem ke studiu psychologie je zájem o obor. Téměř polovina studentů jej považuje za zajímavý a chce se dozvědět co nejvíce informací z daného oboru. Výrazně zastoupeným motivem se ukázal i přesah psychologie do každodenního života. Někteří studenti očekávají, že studium je naučí pochopit lidskou mysl a poskytne jim informace o tom, jak řešit problémy. Necelá pětina šla psychologii studovat kvůli potřebě pomáhat a vykonávat smysluplné povolání. Oproti tomu studenti nejsou příliš motivováni vidinou prestižního povolání a vysokým platovým ohodnocením. Student, který jako motiv uvedl platové ohodnocení, ve svých dalších odpovědích zmínil, že se chystá pracovat v zahraničí.

Tabulka 11: Motivy ke studiu psychologie

MOTIVY KE STUDIU PSYCHOLOGIE	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST V %
zájem o obor	79	46,2%
využití v běžném životě	33	19,3%
prospěšnost	31	18,1%
uplatnění	21	12,3%
práce s lidmi	19	11,1%
předmět/učitel na SŠ	19	11,1%
osobnostní charakteristiky	18	10,5%
sebepoznání	17	9,9%
inspirace v okolí	16	9,4%
osobní problém	8	4,7%
interdisciplinární obor	7	4,1%
knihy	7	4,1%
praxe	6	3,5%
nespokojenost s psychologickými službami	4	2,3%
prestiž oboru	3	1,8%
nevěděl, co jiného studovat	3	1,8%
jiný motiv	2	1,2%
platové ohodnocení	1	0,6%

Kategorie

- **Zájem o obor:** touha po informacích z oblasti psychologie, atraktivita a zajímavost oboru.
- **Využití v běžném životě:** porozumění lidem, psychologie je všude kolem nás, studium poskytne návod, jak se chovat v každodenních situacích.
- **Prospěšnost:** potřeba pomáhat, poslání, smysluplnost.
- **Uplatnění:** dostatek pracovních míst, konkrétní představa o budoucím povolání např. dráha klinického psychologa.
- **Práce s lidmi:** touha pracovat s lidmi, pestrost práce (každý klient je jiný).

- **Předmět/učitel na SŠ:** zalíbení v předmětu psychologie na SŠ, maturita z psychologie, charizmatičtý učitel.
- **Osobnostní charakteristiky:** myslí si, že se na daný obor hodí, empatičnost, osobní nastavení apod.
- **Sebepoznání:** touha dozvědět se o sobě něco nového, porozumět tomu, seberozvoj.
- **Inspirace v okolí:** psycholog v rodině, kamarád studuje psychologii, setkání s prací psychologa.
- **Osobní problém:** nízké sebehodnocení, tréma, životní krize, psychické onemocnění (překonané i dosud trvající), sourozenec s poruchou autistického spektra.
- **Interdisciplinární obor:** psychologie zasahuje do více oborů, vzdělání v jiném oboru a následné propojení disciplín.
- **Knihy:** četba literatury s psychologickou tematikou.
- **Praxe:** zalíbení v oboru na základě dobrovolnictví, pořádání letních táborů apod.
- **Nespokojenost s psychologickými službami:** na základě osobní zkušenosti odhalení nedostatků v psychologických službách a touha po změně.
- **Prestiž oboru:** ambice, je těžké se na tento obor dostat, výzva.
- **Nevěděl, co jiného studovat:** vylučovací metodou zvolil tento obor.
- **Jiný motiv:** u těchto odpovědí nebylo zcela jasné, co respondentů ke studiu motivovalo.
- **Platové ohodnocení:** očekávání vysokého platového ohodnocení.

Zodpovězení výzkumné otázky číslo 2

VO2: Podle čeho si studenti bakalářského programu psychologie volí fakultu, na které budou psychologii studovat?

Znění otázky v dotazníku: **Proč jste se rozhodl/a pro studium psychologie právě na Vaší fakultě?** Nejčastějším kritériem pro výběr fakulty bylo město, ve kterém se daná vysoká škola nachází a malá vzdálenost školy od místa bydliště. Pro třetinu studentů je důležité dobré jméno fakulty. Třetina studentů šla na danou fakultu studovat proto, že úspěšně prošla přes přijímací zkoušky. Podstatná část z nich uvedla, že se nedostali nikam jinam, takže neměli na výběr. Vzhledem k tomu, že na některých fakultách se objevují problémy s akreditací navazujícího magisterského studia, pro 2% studentů je při podávání

příhlášky do bakalářského studia klíčové, jestli lze následně navázat na dané fakultě na magisterské studium.

Respondent vyřazený z této analýzy, student PVŠPS, uvedl jako důvod k volbě své fakulty, že je lehké se na PVŠPS dostat. Oceňoval také sestavu učitelského sboru a možnost absolvovat psychologický výcvik souběžně se studiem.

Tabulka 12: Kritéria volby fakulty

KRITÉRIUM PŘI VOLBĚ FAKULTY	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST V %
město	52	30,4%
blízkost bydliště	51	29,9%
prestiž fakulty	47	27,5%
vzali mě	45	26,3%
sympatie	23	13,5%
vyučující	16	9,4%
typ přijímacích zkoušek	13	7,6%
zaměření školy	13	7,6%
doporučení	10	5,9%
studuje/studoval zde	6	3,5%
individuální přístup	6	3,5%
přípravný kurz	5	2,9%
historie fakulty	5	2,9%
den otevřených dveří	4	2,3%
perspektiva navazujícího Mgr. studia	4	2,3%
prostory školy	3	1,8%
jiné důvody	3	1,8%
nevím	2	1,7%

Kategorie

- **Město:** město, ve kterém se daná VŠ nachází se mu líbí, má tam kamarády či partnera, příležitosti (brigády, kulturní a vzdělávací akce, koníčky atp.).

- **Blízkost bydliště:** buď bydlí přímo ve městě, ve kterém se fakulta nachází, nebo je to blízko k jeho bydlišti, levnější a rychlejší doprava do školy, může bydlet doma.
- **Prestiž fakulty:** dobrá pověst, recenze, dobré umístění v žebříčcích srovnávacích vysoké školy.
- **Vzali mě:** po přijetí dopisu o přijetí do studia jej jiné fakulty již nezajímaly nebo se nedostal na jinou fakultu.
- **Sympatie:** celkově dobrý dojem z dané fakulty, sympatické webové stránky.
- **Vyučující:** významní představitelé české psychologie, sympatičtí, moderní přístup, mladí učitelé.
- **Typ přijímacích zkoušek (PZ):** nevyžadovali praxe, jednoduchost PZ, forma Scio testů umožňuje hlásit se na více oborů přes jedny PZ, nebyly zde oborové zkoušky, nemusel se na PZ učit biologii.
- **Zaměření školy:** zaměření na výzkum, zaměření na neurovědy, jednooborové studium, obsah studijního plánu.
- **Doporučení:** někdo z jeho okolí zde studuje/studoval a studium si chválil.
- **Studuje/studoval zde:** dobrá zkušenost s jiným oborem na dané fakultě.
- **Individuální přístup:** ke studentům díky nižšímu počtu studentů v ročníku.
- **Přípravný kurz:** absolvoval jej na dané fakultě a líbila se mu výuka.
- **Historie fakulty:** dlouholetá tradice školy.
- **Den otevřených dveří (DOD):** škola se mu na DOD líbila.
- **Perspektiva navazujícího Mgr. studia:** na dané fakultě lze po dokončení bakalářského stupně navázat na akreditované magisterské studium daného oboru.
- **Prostory školy:** líbí se mu budova školy.
- **Jiné důvody:** do této kategorie jsme sloučili odpovědi, které se vyskytly pouze u jednoho respondenta, byly to například odpovědi typu - *učí zde můj otec, možnost sestavení vlastního rozvrhu a spolupráce školy se zahraničními institucemi.*
- **Nevím:** tito respondenti nedokázali svou volbu zdůvodnit.

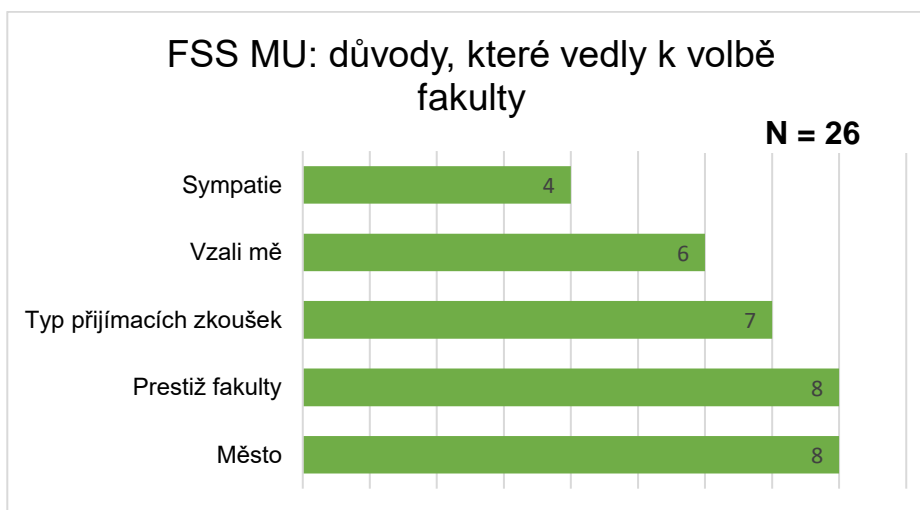
Zajímalo nás, zda se důvody k volbě fakulty liší na jednotlivých fakultách. V následujících grafech prezentujeme 5 nejčastějších důvodů, které vedly k volbě konkrétní fakulty. Z této analýzy jsme vyřadili zástupce PedF UK z důvodu malé velikosti podsouboru. Při porovnávání výsledků je důležité brát v úvahu, že FF UP je v našem souboru početně nejzastoupenější. Na FSS MU a FF UP nejčastějším důvodem k volbě fakulty bylo město, ve kterém se vysoká škola nachází, tedy Brno a Olomouc. U studentů z PF JČU a FF MU

bylo nejčastěji uváděno, že je škola přijala do studia. Studenti FF UK se nejvíce ohlíželi na prestiž fakulty, pro studenty z FF OSU hrálo největší roli blízkost bydliště.

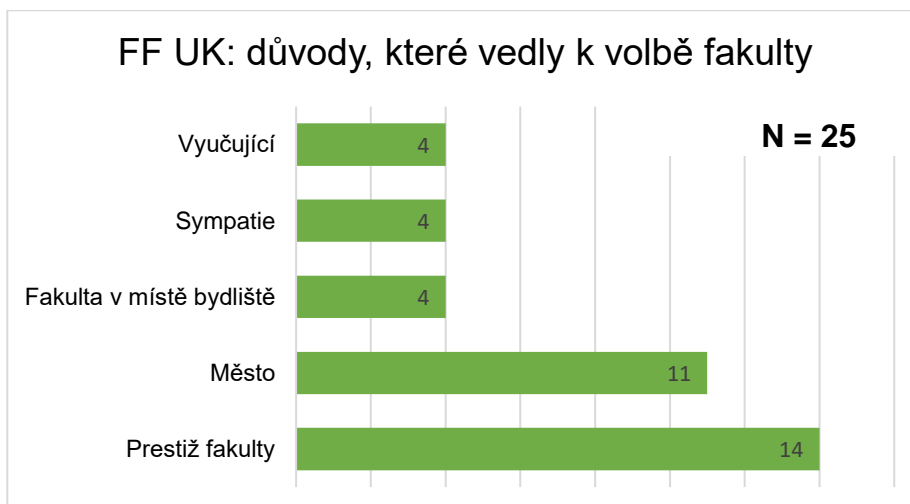
Graf 4: Nejčastější důvody k volbě fakulty FF MU

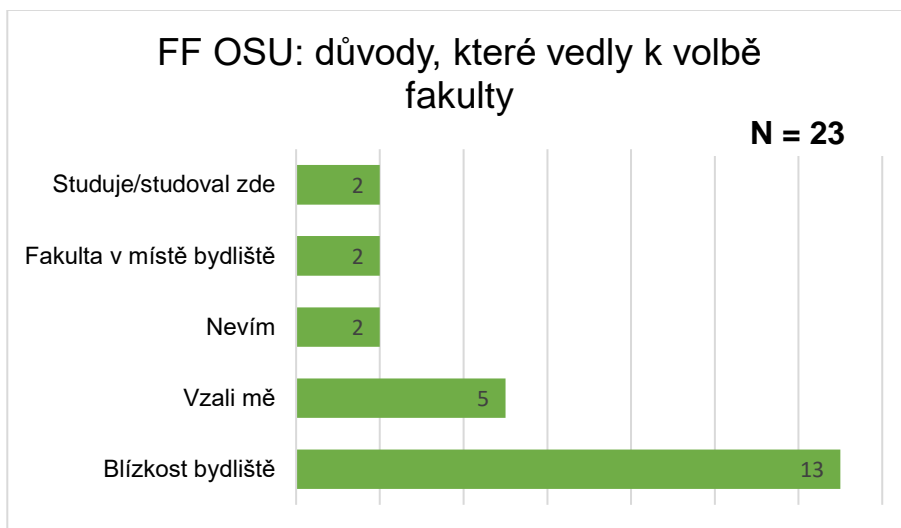
Graf 5: Nejčastější důvody k volbě fakulty FSS MU

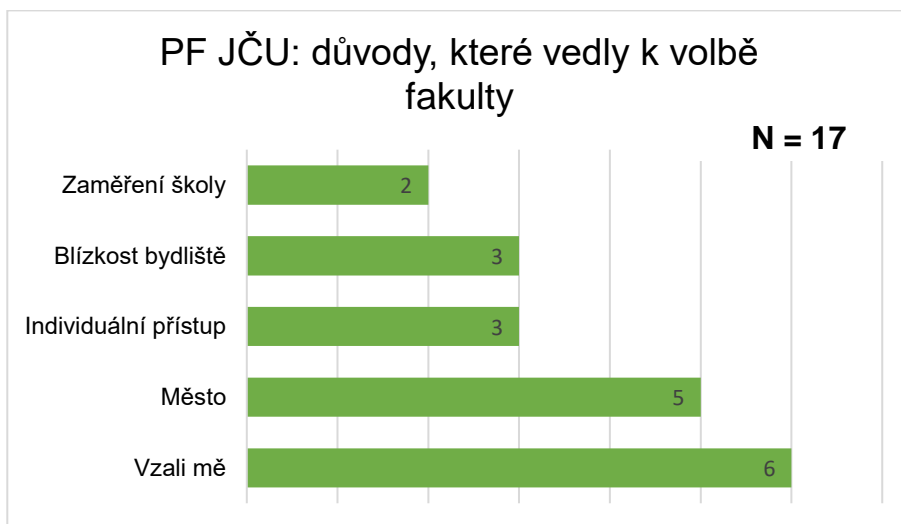
Graf 6: Nejčastější důvody k volbě fakulty FF UK

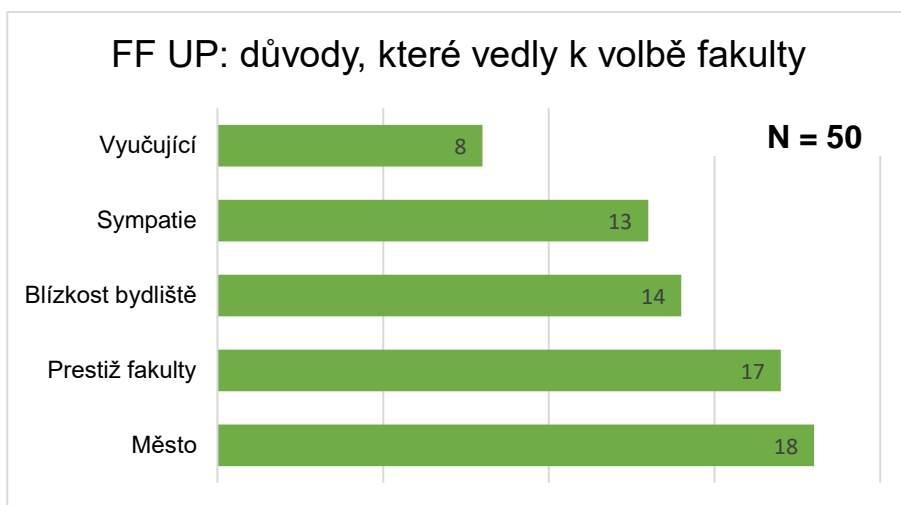
Graf 7: Nejčastější důvody k volbě fakulty FF OSU

Graf 8: Nejčastější důvody k volbě fakulty PF JČU

Graf 9: Nejčastější důvody k volbě fakulty FF UP

7.1.3 Očekáváníí od studia psychologie a jeho (ne)naplnění

Zodpovězení výzkumné otázky číslo 3

VO3: Co studenti bakalářského programu psychologie očekávali od studia psychologie?

Znění otázky v dotazníku: **Co jste od studia očekával/a?** Dle analýzy odpovědí jednotlivých respondentů můžeme říct, že očekáváníí od studia psychologie jsou pestrého charakteru, většina respondentů uvedla vícero představ. Nejvýrazněji zastoupeno bylo očekáváníí poskytnutí vzdělání ve smyslu informací z oboru psychologie, to uvedla téměř polovina respondentů. Druhou nejzastoupenější kategorií bylo očekáváníí, že škola studenty naučí praktické dovednosti, které potřebují k výkonu povolání psychologa. Po analyzování dalších otázek z dotazníku jsme zjistili, že se některým z nich toto očekáváníí nenaplnilo.

Tabulka 13: Očekáváníí studentů od studia psychologie

OČEKÁVÁNÍ OD STUDIA	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST V %
vzdělání	80	46,8%
přípravenost do praxe	64	37,4%
seberozvoj	23	13,5%
bude mě bavit	20	11,7%
schopnost porozumět lidem	19	11,1%
titul	15	8,8%
praxe	11	6,4%
realita	11	6,4%
poznání nových lidí	8	4,7%
komunikační dovednosti	8	4,7%
méně výzkumu	8	4,7%
náročné studium	7	4,1%
dobry kolektiv spolužáků	7	4,1%
nic	6	3,5%
nevím	5	2,9%
vyřešení osobních problémů	3	1,8%
jiné	14	8,2%

Kategorie

- **Vzdělání:** studium jako zdroj informací z oboru, teoretické znalosti, kvalitní výuka.
- **Připravenost do praxe:** studium ho naučí, jak pracovat s lidmi, jak být dobrým psychologem, jak řešit problémy, naučí ho praktickým dovednostem, prohloubí mu empatii, naučí ho akceptovat všechny lidi, vyučující budou předávat vlastní zkušenosti.
- **Seberozvoj:** studium ho naučí pracovat na sobě, sebepoznání a následné porozumění, rozvoj kritického myšlení.
- **Budě mě bavit:** zajímavá výuka.
- **Schopnost porozumět lidem:** očekával, že ho studium naučí rozumět lidem.
- **Titul:** studium bere pouze jako nutnou cestu k možnosti vykonávat profesi psychologa, dobré uplatnění po dokončení studia.
- **Praxe:** očekával, že v rámci výuky bude probíhat více praxe, než tomu je ve skutečnosti.
- **Realita:** studium si představoval přesně takové, jaké je.
- **Poznání nových lidí:** očekával, že si zde najde nové kamarády, pozná lidi z praxe.
- **Komunikační dovednosti:** umění klást otázky, jak se dozvědět co nejvíce informací v krátkém čase, jak vést rozhovor k cíli a další.
- **Méně výzkumu:** předpokládal, že bude méně předmětů z této oblasti (méně statistiky, metodologie).
- **Náročné studium:** obtížné předměty, nutná zodpovědnost a samostatnost při studiu.
- **Dobrý kolektiv spolužáků:** sympatičtí spolužáci, podobně nastavení lidé, spolupráce.
- **Nic:** nepředstavoval si nic, nechal se překvapit, co studium přinese.
- **Nevím:** nevěděl, co očekávat.
- **Vyřešení osobních problémů:** čekal, že bude vyrovnanější a zvládne vyřešit své psychické problémy, protože mu studium ukáže, jak na to.
- **Jiné:** zde jsme zařadili odpovědi s četností 2: vstřícný přístup vyučujících, více psychodiagnostiky, nenáročné studium, povinná četba odborné literatury; a s četností 1: naučit se psát odborné publikace, předmět filozofie, nový život na VŠ, možnost vyjet na Erasmus, setkání se zvláštními lidmi, více výzkumu.

Zde pro ukázkou citujeme několik odpovědí respondentů:

„Nečekala jsem, že mě studium v mém původním záměru (věnovat se výlučně psychologii) tak znejistí a že se budu snažit nacházet způsoby, jak psychologii zkombinovat i s jinými obory a jak ji využívat v co nejširším spektru aktivit.“

„Čekala jsem úplně něco jiného, že to bude více o psychologii. Stěžejním je na FSS výzkum (statistika je peklo, které podle mě nemá význam) a jestli umíte mluvit s lidmi, nikoho nezajímá!!!“

„Očekávala jsem více praxe, ale ve třetíáku se to konečně splnilo :-) (prvák a druhák byl, co se týče předmětů, docela peklo. Ne že by to bylo extra těžké, ale nudaaaa) a jinak jsem očekávala zhruba to, co se naplnilo, měla jsem podrobné info už před nástupem do studia.“

Zodpovězení výzkumné otázky číslo 4

VO4: Co studenty bakalářského programu psychologie překvapilo při studiu psychologie?

Znění otázky v dotazníku: **Je něco, co Vás při studiu Vašeho oboru překvapilo? Myšleno v pozitivním i negativním smyslu.** U této otázky jsme se snažili oddělit výpovědi, které se týkaly pozitivního překvapení a negativního překvapení, proto zde uvádíme tabulky i kategorie pro každou skupinu výpovědí zvlášť. Pod tabulkou uvádíme i doslovnou citaci vybraných respondentů. V tabulkách neuvádíme, že 2 respondenti uvedli důvody, které jsme nedokázali zařadit ani do jedné z tabulek (negativní x pozitivní překvapení). Chybí zde i výpověď, že od studia neočekávali nic, což uvedlo 18 dotazovaných osob.

Při sčítání pozitivně a negativně laděných odpovědí převládly negativní zkušenosti se studiem. Pětina studentů neočekávala dle jejich slov velké množství předmětů, týkajících se oblasti výzkumu (zejména statistika a metodologie). Skoro 13% je nespokojeno s nabídkou praxe. Očekávali, že studium bude obsahovat více povinné praxe a že jim bude univerzita poskytovat nabídku. Na některých školách jsou totiž praxe povinné, studenti si je však musí zařizovat sami, což je někdy obtížné.

Studenti jsou naopak mile překvapeni s přístupem vyučujících, který popisují jako velice vstřícný a individuální. Desetina studentů nečekala, že pro ně bude obor tak zajímavý, studium je baví a motivuje k vyhledávání informací nad rámec výuky.

Tabulka 14: Věci, které studenty při studiu příjemně překvapily

POZITIVNÍ PŘEKVAPENÍ	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST V %
přístup vyučujících	32	18,7%
zajímavost oboru	19	11,1%
dobrý kolektiv ve třídě	12	7,0%
příjemná atmosféra na katedře	10	5,8%
krátký rozvrh	6	3,5%
psychologie jako vědní obor	4	2,3%
nabídka aktivit při studiu	3	1,8%
pouze jedna třída v ročníku	3	1,8%
vysoká kvalita výuky	3	1,8%
spolupráce s internisty	3	1,8%
jiné	20	11,7%

Níže si můžete pro ilustraci prohlédnout příklady pozitivně laděných odpovědí.

„Nadchl mě lidský přístup vyučujících, moderní způsob výuky (více seminářů, seminárních prací – cílem není se nabíjet na zkoušku, ale věcem porozumět).“

„Překvapilo mě, jak velký důraz je kladen na psychologii jako vědu. Před studiem jsem jí tak moc nevnímala. Psychologie samozřejmě věda je, to jsem ale pořádně pochopila až v průběhu studia.“

„Překvapilo mě to, že jsem to zatím zvládla. :D a jak si na fakultě všichni navzájem pomáhají, taková psychologická rodina.“

Kategorie u pozitivního překvapení při studiu

- **Přístup vyučujících:** individuální přístup ke studentům, zájem o ně, předávají informace z praxe, jsou charizmatičtí.
- **Zajímavost oboru:** stále objevují nové oblasti psychologie (forenzní, sexuální, obecná psychologie a další), zajímavé využití psychologie, poutavé volitelné předměty.
- **Dobrý kolektiv ve třídě:** sympatičtí spolužáci, kooperace.
- **Příjemná atmosféra na katedře:** rodinná, lidé se zde znají.

- **Krátký rozvrh:** výuka probíhá pouze do středy či do čtvrtka.
- **Psychologie jako vědní obor:** není to pseudověda, opírá se o výzkumy.
- **Nabídka aktivit při studiu:** ČASP (Česká asociace studentů psychologie), Dětský koutek FSS MU, projekt SPOLU.
- **Pouze jedna třída v ročníku:** méně lidí ve třídě umožňuje prohloubení vztahů, mají společný rozvrh, znají se.
- **Vysoká kvalita výuky:** smysluplná náplň předmětů, moderní postupy.
- **Spolupráce s internisty:** hosté na přednáškách, lidé z praxe.
- **Jiné:** do této kategorie jsme opět sloučili méně časté odpovědi. Někteří respondenti byli překvapeni meziročníkovou spoluprací, hezkou budovou školy, nepovinnou docházkou, nepovinnou odbornou literaturou, oceňovali psaní seminárních prací, důraz na samostatnost při studiu, podporu nápadů studentů, poskytnutý prostor pro diskuzi, možnost seberozvoje. Jeden respondent byl nadšený z praxí. Dalšího překvapilo nadšení pro obor u studentů. Jiného zase, že si zlepšil angličtinu. Překvapující pro někoho byl také důraz na motivaci ke studiu.

Tabulka 15: Věci, které studenty při studiu nepříjemně překvapily

NEGATIVNÍ PŘEKVAPENÍ	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST V %
příliš výzkumu	35	20,5%
málo praxe	22	12,9%
příliš teorie	12	7,0%
statistika	11	6,4%
nepřipravenost do praxe	10	5,8%
zastaralost informací	9	5,3%
nutnost mimoškolních aktivit	8	4,7%
nezajímavé předměty	7	4,1%
vysoká obtížnost studia	7	4,1%
osobnost některých spolužáků	6	3,5%
nedostatek prostorové kapacity	5	2,9%
nic není jednoznačné	4	2,3%
povrchnost výuky	4	2,3%
málo vyučujících z praxe	3	1,8%
jiné	30	17,5%

Níže pro ilustraci citujeme příklady negativně laděných odpovědí.

„Docela mě likvidovala ta biologie, to byl hnus a ještě zbytečněj. Chápu, proč musíme vědět, jak fungují hormony nebo mozek, ale na co mi je tenký střevo, to fakt nechápu, psychologa tenkýmu střevu dělat nebudu.“

„Nejvíce mě překvapilo to, že jsem do prvního ročníku nastoupila naprosto nadšená, plná chuti do studia. Ted' se musím nutit, abych vůbec dostudovala. Škola mě vůbec nebaví. Vytváří mi akorát stres a nechut' v ní pokračovat. Překvapilo mě to, že pomoc s praxí, kterou nám moc lidí není ochotno poskytnout je od školy nulová. Spíše mi přijde, že praxe se u nás vůbec neřeší (dostali jsme v podstatě nulové pokyny k ní).“

„Nelíbí se mi chování spolužáků, všichni jedou na maximální výkon (to ještě není tak hrozný), ale musí to velice ostentativně dávat najevo, ve třídě je obrovský tlak, cítím to...“

Kategorie u negativního překvapení při studiu

- **Příliš výzkumu:** výuka statistiky a metodologie, málo zaměření na člověka.
- **Málo praxe:** praxe až ve 2. nebo 3. ročníku studia nebo vůbec.
- **Příliš teorie:** hodně teoretických předmětů s minimálním přesahem do praxe.
- **Statistika:** její časová náročnost při přípravě na zápočty a zkoušky, obtížnost.
- **Nepřipravenost do praxe:** obava, že při příchodu do praxe nebudou vědět, co mají dělat, pocit, že je škola nepřipravuje na výkon profese.
- **Zastaralost informací:** příliš dějin psychologie a filozofie na úkor nových poznatků.
- **Nutnost mimoškolních aktivit:** studium VŠ samo o sobě nestačí, je potřeba absolvovat placené kurzy, výcviky... a dovzdělávat se.
- **Nezajímavé předměty:** tyto respondenty výuka nebaví.
- **Vysoká obtížnost studia:** časově náročné studium, úkoly, obtížné zkoušky.
- **Osobnost některých spolužáků:** někteří nechtějí spolupracovat, soupeření, podivínství.
- **Nedostatek prostorové kapacity:** v některých třídách se studenti mačkají.
- **Nic není jednoznačné:** v psychologii na nic neexistuje jedna správná odpověď.
- **Povrchnost výuky:** kvůli nedostatku času se vše projíždí rychle a nezbývá čas na jádro věci.
- **Málo vyučujících z praxe:** většina učitelů nikdy neopustilo akademickou půdu, nemají co předat studentům, neví, jak věci fungují v praxi.
- **Jiné:** s nízkou četností (1 nebo 2) se vyskytly následující odpovědi. Vysoké ceny kurzů, málo psychoterapie, příliš biologie, přílišný důraz na kritické myšlení, předměty mimo oblast psychologie, nevyrovnané požadavky vyučujících, povinná docházka, důraz na vysokou kvalitu bakalářské práce, nefungující technika ve škole, nedostatek výukových materiálů, povinný předmět etika, důraz na průběžnou práci, málo poradenství a neurověd, absence tělesné výchovy, špatný přístup vyučujících, málo psychopatologie, příliš pedagogické psychologie, zjištění, že nelze pomoci všem klientům, prospěchové stipendium nelze získat pouze za dobré známky (v potaz se berou i mimoškolní aktivity atp.), získání pochybností o volbě oboru, přílišný důraz na správné citování, komplikovaný výjezd na Erasmus, přílišná propagace ČASP.

7.1.4 Spokojenost se studiem psychologie

Zodpovězení výzkumné otázky číslo 5

VO5: Jsou studenti bakalářského programu psychologie spokojeni se studiem psychologie?

Znění otázky v dotazníku: **Oznámkujte, jak moc jste při studiu psychologie spokojen/a.** U této otázky respondenti vybírali známku u jednotlivých oblastí studia podle toho, jak moc jsou s ní spokojeni. Známkovací stupnice vypadala následovně:

- 1 = jsem naprosto spokojen/a
- 2 = jsem převážně spokojen/a
- 3 = jsem převážně nespokojen/a
- 4 = jsem naprosto nespokojen/a

To znamená, že čím vyšším počtem bodů byla oblast studia ohodnocena, tím více s ní jsou studenti nespokojeni. V následujících třech tabulkách uvádíme celkové průměrné známkování, které zvýrazňujeme zeleně a průměrnou spokojenost u jednotlivých fakult. Z této analýzy jsme opět vyřadili respondenty PedF UK z důvodu malého počtu studentů, jejich průměrné známkování přibližně odpovídalo průměru na ostatních fakultách. Nejvíce byli tito studenti spokojeni s přístupem katedry ke studentům, průměrná známka měla hodnotu 1,2. Naopak nejhůře známkovali nabídku externích aktivit, které průměrně přisoudili známku 2,8.

Hodnoty zvýrazněné v tabulkách červenou barvou značí nejvyšší míru spokojenost mezi jednotlivými fakultami. Z těchto hodnot můžeme vyčíst, že s vyučujícími, poskytovanými studijními materiály, nabídkou externích aktivit a přístupem katedry ke studentům jsou nejvíce spokojeni studenti na FF UP. Studijní kolektiv nejlépe hodnotí respondenti z FF MU. FSS MU získala nejlepší hodnocení výukových prostorů, FF OSU zase za obsah studijního plánu. Remíza byla mezi FF OSU a PF JČU, které získaly nejlepší známku v kategorii náročnost studia, druhá remíza nastala u FF OSU a FF UP u organizace a struktury studia. Pro porovnání rozptylů doporučujeme nahlédnout do přílohy číslo 4, kde uvádíme krabicové grafy spokojenosti s jednotlivými oblastmi studia na jednotlivých fakultách.

Tabulka 16: Spokojenost s jednotlivými studijními oblastmi I.

SPOKOJENOST S:	VYUČJÍCÍMI	NÁROČNOSTÍ STUDIA	OBSAHEM STUDIJNÍHO PLÁNU
průměrná známka na FF MU	2,1	2,2	2,3
průměrná známka na FF UK	2,0	1,9	2,2
průměrná známka na FSS MU	1,8	2,1	2,4
průměrná známka na FF OSU	1,8	1,7	1,9
průměrná známka na PF JČU	1,8	1,7	2,1
průměrná známka na FF UP	1,7	1,8	2,2
PRŮMĚRNÉ ZNÁMKOVÁNÍ	1,9	1,9	2,2

Tabulka 17: Spokojenost s jednotlivými studijními oblastmi II.

SPOKOJENOST S:	ORGANIZACÍ A STRUKTUROU STUDIA	POSKYTOVANÝMI STUDIJNÍMI MATERIÁLY	NABÍDKOU EXTERNÍCH AKTIVIT (SEMINÁŘE, PROJEKTY, PRAXE...)
průměrná známka na FF MU	2,3	2,0	2,1
průměrná známka na FF UK	2,1	2,5	2,5
průměrná známka na FSS MU	2,2	2,1	2,3
průměrná známka na FF OSU	2,0	2,2	2,0
průměrná známka na PF JČU	2,1	2,1	2,0
průměrná známka na FF UP	2,0	1,5	1,6
PRŮMĚRNÉ ZNÁMKOVÁNÍ	2,1	2,0	2,0

Tabulka 18: Spokojenost s jednotlivými studijními oblastmi III.

SPOKOJENOST S/SE:	STUDIJNÍM KOLEKTIVEM	PŘÍSTUPEM KATEDRY KE STUDENTŮM	VÝUKOVÝMI PROSTORY
průměrná známka na FF MU	1,4	1,9	2,9
průměrná známka na FF UK	1,8	1,6	3,1
průměrná známka na FSS MU	1,9	2,0	1,5
průměrná známka na FF OSU	1,6	1,7	2,0
průměrná známka na PF JČU	1,5	1,4	1,8
průměrná známka na FF UP	1,7	1,3	2,2
PRŮMĚRNÉ ZNÁMKOVÁNÍ	1,7	1,6	2,1

Znění otázky v dotazníku: **Pokud byste měl/a své zkušenosti se studiem shrnout jednou větou, pak by to byla věta...** Zde respondenti volili z možností, které uvádíme v tabulce 19 ve sloupci *ZNÁMKA*. Nejčastější odpovědí bylo, že pozitiva převažují nad negativy, zvolila ji více než polovina studentů. Studium je zklamáno pouhých 3,5% studentů.

Tabulka 19: Hodnocení studia jednou větou

ZNÁMKA	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST V %
1 = nemám nic, co bych vytknul/a.	22	12,9%
2 = pozitiva převažují nad negativy.	93	54,4%
3 = jsou zde nějaké nedostatky, ale zároveň jsou zde i věci, které mě těší.	50	29,2%
4 = studiem jsem zklamán/a, je zde více negativ než pozitiv.	6	3,5%
CELKEM	171	100%

Znění otázky v dotazníku: **Z následujících výroků vyberte ten, který Vás nejvíce vystihuje.** Respondenti opět volili z výběru odpovědí, které naleznete ve sloupci *ZMĚNA STUDIJNÍHO OBORU*. Převážná většina dotazovaných o změně oboru nikdy neuvažovala. Mezi těmi, co nad změnou uvažovali nebo uvažují, převládají ti, co tyto úvahy pokládají za hypotetické.

Tabulka 20: Změna studijního oboru

ZMĚNA STUDIJNÍHO OBORU	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST V %
Nad změnou oboru jsem dosud neuvažoval/a.	126	73,7%
V průběhu studia jsem již přemýšlel/a nad změnou studijního oboru, zatím však jen hypoteticky.	34	19,9%
Nad změnou studijního oboru již reálně uvažuji.	7	4,1%
Už jsem studijní obor změnil/a.	4	2,3%
CELKEM	171	100%

Znění otázky v dotazníku: **Co Vás vede či vedlo ke změně oboru?** Ze 171 respondentů celkem 146 lidí nemá důvod měnit obor. Zbytek uvádí následující důvody ke změně oboru. Nejčastěji jsou to pochybnosti o tom, zda zvládnou vykonávat profesi psychologa.

Tabulka 21: Důvody, které vedou ke změně studijního oboru

DŮVODY KE ZMĚNĚ OBORU	ABSOLUTNÍ ČETNOST
pochybnosti o vlastních schopnostech	11
náročnost studia	7
málo praktické studium	5
nechce vykonávat povolání psychologa	5
studium mě nebaví	4
strach z uplatnění	3
příliš výzkumu	2
špatný přístup vyučujících	2
špatný kolektiv ve třídě	2
zastaralost informací	1
nízká kvalita výuky	1
nutnost mimoškolních aktivit	1

Kategorie

- **Pochybnosti a vlastních schopnostech:** bojí se, že se na danou profesi nehodí, bojí se selhání, nevěří si.
- **Náročnost studia:** obávají se, že studium nedokončí, zmiňují obtížnost statistiky, chtějí se vyhnout stresu ze studia.
- **Málo praktické studium:** obava, že v praxi nebudou vědět, co mají dělat.
- **Nechce vykonávat povolání psychologa:** zjištění náplně práce psychologa a zjištění, že chtějí pracovat v jiném odvětví (převážně v oborech příbuzných psychologii).
- **Studium mě nebaví:** studiem jsou zklamáni natolik, že jej chtějí ukončit.
- **Strach z uplatnění:** bojí se, že po dokončení studia by nenašli práci v oboru, strach z nízkého finančního ohodnocení.

- **Příliš výzkumu:** se studiem chtějí skončit kvůli předmětům jako je statistika a metodologie.
- **Špatný přístup vyučujících:** nelíbí se jim systém výuky a chování ke studentům ze strany vyučujících.
- **Špatný kolektiv ve třídě:** ve třídě se necítí dobře, nenašli si tam kamarády.
- **Zastaralost informací:** pocit, že výuka je zastaralá a nepřináší aktuální poznatky.
- **Nízká kvalita výuky:** respondent přestoupil z PedF UK na FF UK (obojí obor psychologie), protože měl pocit, že na FF je kvalita výuky vyšší.
- **Nutnost mimoškolních aktivit:** nespokojenost s faktem, že studenti se musí dovzdělávat mimo studium VŠ (výcviky, kurzy...).

7.1.5 Mimoškolní aktivity týkající se oboru psychologie

Znění otázky v dotazníku: **Jakým činností se věnujete při Bc. studiu psychologie?** V této otázce jsme vytvořili oblasti, ze kterých respondenti vybírali, měli možnost označit více možností. Pokud jim v této nabídce něco chybělo, byla k dispozici otevřená možnost odpovědi (*jiné*). Mezi našimi respondenty se jako nejpoblárnější aktivity při studiu objevily výukové akce konající se nad rámec výuky, uváděly je tři čtvrtiny studentů. Podobně rozsáhlý počet lidí při škole pracuje nebo chodí na brigádu. Více než polovina se při škole věnuje dobrovolnictví, praxím či stážím. Nejméně studenti vyhledávají jazykové a zahraniční pobyty. V kategorii *jiné* studenti uváděli čtení odborné literatury, rozšiřování jazykových schopností a výzkumné aktivity.

Tabulka 22: Aktivity studentů při studiu psychologie

AKTIVITY PŘI STUDIU	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST V %
účast na kurzech, seminářích, workshopech či výcviku nad rámec výuky	131	76,6%
zaměstnání či brigáda	122	71,3%
dobrovolnictví či praxe mimo fakultu, stáž	98	57,3%
účast na konferencích	73	42,7%
zapojení do studentských organizací (ČASP, AIESEC atp.)	55	32,2%
práce pro vyučujícího (pomocná vědecká síla, pomoc při organizaci konferencí, propagačních a jiných akcí...)	30	17,5%
zahraniční studijní či jazykový pobyt	16	9,4%
jiné (např. četba, jazyky, výzkum, nebo nespecifikováno)	3	1,8%

7.1.6 Budoucí uplatnění v oboru psychologie

Zodpovězení výzkumné otázky číslo 6

VO6: Jakým oblastem psychologie se chtějí studenti bakalářského programu psychologie věnovat po dokončení studia a jaké očekávají platové ohodnocení?

Znění otázky v dotazníku: **V jaké oblasti byste chtěl/a po studiu působit?** Tato otázka byla otevřená, výpovědi respondentů jsme se snažili obsáhnout do poněkud uměle vytvořených kategorií. Například terapeutické služby jsou poskytovány v několika oblastech psychologie, například v rámci klinické psychologie. Pokud však respondent uvedl pouze „*terapie*“, rozhodli jsme se vytvořit samostatnou kategorii *terapeutické služby*. Tabulka 23 představuje seřazení od nejčastěji uváděné oblasti psychologie po ty nejméně uváděné. V tabulce neuvádíme výpovědi, které se vyskytly pouze u jednoho respondenta, jednalo se o oblast environmentální psychologie, psychologie náboženství, dopravní psychologie, evoluční psychologie, psychologie u hasičského záchranného sboru, gerontopsychologie, sexuální psychologie a psychologie kultury.

Tabulka 23: Oblasti psychologie, ve kterých chtějí studenti pracovat

OBLAST PSYCHOLOGIE	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST V %
klinická psychologie	50	29,2%
terapeutické služby	41	24,0%
poradenství (zejména manželské, rodinné a párové)	38	22,2%
psychologie práce a organizace	25	14,6%
pedagogická psychologie	19	11,1%
neví	15	8,8%
forenzní psychologie	10	5,8%
něco s dětmi a mladistvými (blíže nespecifikováno)	8	4,7%
psycholog v sociálních službách	8	4,7%
dětská klinická psychologie	7	4,1%
policejní psychologie	6	3,5%
neuropsychologie	5	2,9%
psychologie sportu	3	1,8%
chce vyučovat psychologii (na SŠ nebo na VŠ)	3	1,8%
vojenská psychologie	3	1,8%
psychologie zdraví	3	1,8%
koučink	2	1,2%
psychologie reklamy + marketing	2	1,2%
práce mimo obor psychologie	2	1,2%

Znění otázky v dotazníku: **Jaké očekáváte měsíční platové ohodnocení (čistou mzdu)?** Nejvíce studentů očekává čistou mzdu 20 001 – 25 000 Kč. Bohužel jsme do otázky neuvedli, zda se jedná o představu nástupního platu po dokončení vysoké školy nebo o mzdu po několika letech praxe.

Tabulka 24: Mzda, kterou studenti psychologie očekávají po dokončení studia

OČEKÁVANÁ ČISTÁ MZDA PO DOKONČENÍ STUDIA	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST V %
10 001 – 15 000 Kč	4	2,3%
15 001 – 20 000 Kč	23	13,5%
20 001 – 25 000 Kč	61	35,7%
25 001 – 30 000 Kč	47	27,5%
30 001 – 35 000 Kč	17	9,9%
35 001 – 40 000 Kč	10	5,8%
více než 40 001 Kč	9	5,3%
CELKEM	171	100%

7.1.7 Pochybnosti o volbě oboru psychologie

Zodpovězení výzkumné otázky číslo 7

VO7: O čem studenti bakalářského programu psychologie nejčastěji pochybují v souvislosti se studiem psychologie?

Znění otázky v dotazníku: **Je něco, o čem v souvislosti se studiem psychologie pochybujete nebo z čeho máte obavy?** Celkově 35% studentů odpovědělo, že nemá žádné pochybnosti, z toho lze usuzovat, že 65% pochybnosti má. Nejčastěji se jedná o obavu, že je škola nedostatečně připravuje na práci psychologa v praxi. Objevují se i obavy související s budoucností týkající se studia – strach, že nedokážou napsat bakalářskou práci, že neuspějí u státní závěrečné zkoušky, že úspěšně neprojdou přes přijímací zkoušky do navazujícího magisterského studia... Do kategorie *jiné* jsme sloučili odpovědi s četností 1.

Tabulka 25: Pochybnosti studentů při studiu psychologie

OBAVY PŘI STUDIU	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST V %
žádné	60	35,1%
nepřipravenost do praxe	24	14,0%
přijímací zkoušky na navazující Mgr. studium	20	11,7%
uplatnění	19	11,1%
úspěšné dokončení studia	13	7,6%
nízký plat	12	7,0%
celoživotní studium	11	6,4%
vlastní schopnosti	10	5,8%
psychická náročnost povolání	10	5,8%
bakalářská práce	9	5,3%
státní závěrečná zkouška	7	4,1%
nevyjasněná oblast psychologie	6	3,5%
nízká prestiž	3	1,8%
akreditace navazujícího Mgr. studia	3	1,8%
zapamatování informací nabytých při studiu	2	1,2%
atestace z klinické psychologie	2	1,2%
jiné	3	1,8%

Kategorie

- **Žádné:** tito respondenti nevyjádřili žádné pochybnosti.
- **Nepřipravenost do praxe:** neví, zda má studium vůbec smysl, bojí se, že realita bude jiná, než očekávají a že je škola dostatečně nepřipravuje na práci psychologa.
- **Přijímací zkoušky na navazující Mgr. studium:** obávají se, že se nedostanou do navazujícího studia, kapacity bývají menší než pro bakalářské studium.
- **Uplatnění:** obava z toho, že neseženou práci v oboru, nebo že se budou muset za prací stěhovat do jiného města.
- **Úspěšné dokončení studia:** pochybují o tom, zda zvládnou úspěšně vykonat všechny studijní povinnosti (zkoušky, zápočty, seminární práce apod.).

- **Nízký plat:** bojí se, že je práce psychologa neúživí.
- **Celoživotní studium:** strachují se, aby časově a finančně zvládli absolvovat všechny potřebné výcviky, kurzy atp.
- **Vlastní schopnosti:** pochybují o tom, zda se pro výkon této profese hodí.
- **Psychická náročnost povolání:** bojí se, aby nevyhořeli při výkonu povolání psychologa, nechtějí, aby jim práce zasahovala do osobního života, uvědomují si velkou zodpovědnost, kterou psychologové mají a obávají se jí.
- **Bakalářská práce:** obávají se vysokých nároků, které jsou kladeny na úspěšné splnění obhajoby bakalářské práce.
- **Státní závěrečná zkouška:** nedokážou si představit, že se naučí kvantum vědomostí, které je potřeba k úspěšnému složení této zkoušky mít.
- **Nevyjasněná oblast psychologie:** dosud neví, které z oblastí psychologie by se po dokončení studia chtěli věnovat.
- **Nízká prestiž:** myslí si, že si jejich společnost, co se týče profesní role, nebude vážit.
- **Akreditace navazujícího Mgr. studia:** respondenti z FF MU a PF JČU vyslovili obavu z toho, aby se na jejich fakultě obnovila akreditace pro navazující studium a mohli ve studiu pokračovat na stejné instituci jako s bakalářským studiem.
- **Zapamatování informací nabytých při studiu:** strach z toho, že než začnou vykonávat profesi, zapomenou věci, které se ve škole naučili.
- **Atestace z klinické psychologie:** bojí se, aby úspěšně složili atestační zkoušku a zvládli zafinancovat věci, které jsou k jejímu složení potřebné.
- **Jiné:** pochybnosti, zda je úroveň výuky psychologie v ČR adekvátní zahraniční výuce; obava z toho, že je povolání psychologa nebude bavit; pocit, že učivo, které se vyučuje ve škole, je zastaralé.

7.2 Výsledky ISI-4

Zodpovězení výzkumné otázky číslo 8

VO8: Který ze stylů identity převládá u studentů bakalářského programu psychologie?

Nyní se seznámíme s výsledky Inventáře stylů identity. Z kapitoly 5 již víme, že tento inventář se skládá se čtyř škál. Čím více bodů respondent u dané škály nasbírá, tím více tíhne k danému stylu identity. Jak uvádíme v tabulce 26, u studentů psychologie z našeho výzkumného souboru zcela převládl informační styl identity. Přestože průměrné počty bodů

se u jednotlivých škál příliš neliší, prostřední sloupec ukazuje, že informační styl identity jednoznačně převládá. Podle těchto výsledků studenti psychologie preferují aktivní řešení problémů. Většina z nich nemá problém se změnami, rádi zkoumají své možnosti. K rozhodování pak potřebují co nejvíce dostupných informací. U necelé čtvrtiny respondentů převládla škála závazku. Tito lidé neradi mění své názory, mají pevně stanovené životní hodnoty. Jsou si jisti, kam směřují a cílevědomě si jdou za svými cíli. U nikoho z našeho souboru nepřevládla normativní styl. Mezi studenty tudíž není běžné konformní jednání podle očekávání autorit. Studenti se sice řídí společenskými pravidly, ale tyto normy pro ně nejsou zcela zásadní. Nikdo z nich není zcela uzavřen názorovým změnám, jsou ochotni své hodnoty přehodnocovat a přemýšlet o nich. Pouze pět lidí nejvíce tíhne k difuznímu stylu identity. Dle výkladu ISI-4 očekáváme, že jsou pasivnější a vyhýbají se řešení problémů. Jsou rádi, když nemají příliš zodpovědnosti. Jsou nejistí v tom, kam v životě směřují, své názory často mění podle aktuální situace.

Je nutné podotknout, že u některých respondentů jedna ze škál převládla zcela jednoznačně, kdežto jiní skórovali vysoko ve více škálách. U sedmi jedinců vyrovnaně převládla jak závazek, tak i informační styl identity. Zajímavé je, že jeden z respondentů získal 46 bodů jak v informativní, tak v difuzní škále, které jsou zcela protichůdné.

Tabulka 26: Výsledky ISI-4

ŠKÁLA	PRŮMĚRNÝ POČET BODŮ	POČET RESPONDENTŮ, KTEŘÍ U DANÉ ŠKÁLY ZÍSKALI NEJVÍCE BODŮ	SM. ODCH.	MIN.	MAX.
Informační styl	48	115	5,08	35	60
Závazek	43	43	6,98	19	56
Normativní styl	32	0	4,78	20	44
Difuzní styl	30	5	6,35	20	44

7.3 Testování statistických hypotéz

Při testování statistických hypotéz došlo kvůli reprezentativnosti k vyřazení respondentů z PedF UK.

Testování hypotézy číslo 1

H1: Studenti, kteří jako motivaci ke studiu psychologie uvedli zájem o obor, jsou se studiem více spokojeni než ti, kteří zájem o obor neuvedli.

Pro ověření této hypotézy jsme kvůli narušení normálního rozdělení použili Mann-Whitneyův. Grupovací proměnnou byl zájem o obor, který respondenti uváděli v dotazníku o otázku číslo 8 (Co Vás vedlo ke studiu psychologie?). Jednalo se o alternativní proměnnou (zájem o obor – 1, zájem o obor neuvedl – 0). Závislou proměnnou byla spokojenost se studiem.

Výsledná jednostranná p-hodnota $> 0,05$, proto nemůžeme zamítnout nulovou hypotézu. Jako průměrný skór uvádíme průměrnou spokojenost se studiem, čím nižší známku respondenti studiu přiřadili, tím jsou se studiem spokojenější.

Nepřijímáme H1.

Tabulka 27: Srovnání spokojenosti u studentů se zájmem o obor a bez uvedeného zájmu

VELIKOST SOUBORU		PRŮMĚRNÝ SKÓR		SM. ODCH.		TEST MANN WHITNEY		
N0	N1	M0	M1	SD0	SD1	U	Z	p-hodnota
90	76	2,23	2,24	0,72	0,75	3131	-0,9351	0,1749

Testování hypotézy číslo 2

H2: Spokojenost je u studentů, kteří neuvažovali o změně oboru vyšší než u studentů, kteří o změně oboru uvažovali, nebo ho již změnili.

U druhé hypotézy jsme zvolili týž statistický test. Rovněž jsme ponechali stejnou závislou proměnnou, grupovací zde však byla změna oboru, kterou respondenti komentovali v otázce číslo 15 (Co vás vedlo ke změně oboru?). Tato alternativní proměnná nabývala hodnot 0 – nemá důvod ke změně oboru, 1 – uvedl důvod ke změně oboru. Zde vyšla p-hodnota $< 0,05$, proto zamítáme nulovou hypotézu. Míra účinku však nevyšla příliš vysoká, proměnné mohou být ovlivněny dalšími faktory například nevyváženými skupinami.

Přijímáme H2.

Tabulka 28: Srovnávání spokojenosti u studentů, kteří uvažují o změně oboru, nebo jej už změnili a těmi, kteří nad změnou dosud neuvažovali

VELIKOST SOUBORU		PRŮMĚRNÝ SKÓR		SM. ODCH.		TEST MANN WHITNEY			AUC
N0	N1	M0	M1	SD0	SD1	U	Z	p-hodnota	0,37
141	25	2,23	2,24	0,72	0,72	1293	-2,1198	0,0340	

Testování hypotézy číslo 3

H3: Skóre na škále informačního stylu je u studentů neuvažujících o změně oboru vyšší než u těch, kteří o změně oboru uvažují.

Opět byl použit Mann-Whitneyův test. Grupovací proměnná byla stejná jako u H2. Závislou proměnnou bylo skóre v informační škále z ISI-4. P-hodnota je $< 0,05$, proto jsme přijali tuto hypotézu a spočítali jsme míru účinku (AUC). I v tomto případě však nevyšla příliš vysoká.

Přijímáme H3.

Tabulka 29: Srovnávání skóru na škále informačního stylu v ISI-4 u studentů, kteří uvažují o změně oboru, nebo jej už změnili a těmi, kteří nad změnou dosud neuvažovali

VELIKOST SOUBORU		PRŮMĚRNÝ SKÓR		SM. ODCH.		TEST MANN WHITNEY			AUC
N0	N1	M0	M1	SD0	SD1	U	Z	p-hodnota	0,38
141	25	48,39	48,34	5,05	4,92	1348	1,8692	0,0308	

Testování hypotézy číslo 4

H4: Skóre na škále závazku je u studentů neuvažujících o změně oboru vyšší než u těch, kteří o změně oboru uvažují nebo jej již změnili.

Opět jsme použili Mann-Whitneyův test. Grupovací proměnná byla stejná jako u H2 a H3. Skór na škále závazku v ISI-4 byl závislou proměnnou. Očekávali jsme, že čím vyšší skór na škále závazku bude člověk mít, tím méně pravděpodobně bude uvažovat o změně oboru. Výsledná p-hodnota nám však toto očekávání nenaplnila. Přestože jsme dle p-hodnoty nemohli H4 přijmout, její hodnota je < 1 , sledujeme zde tedy určitý trend. Sloupec průměrný skór v tabulce 30 značí průměrný počet bodů získaných v ISI-4 na škále

závazku. Čím více bodů respondent na dané škále získal, tím je pro něj více charakteristické, že nerad mění názory a hodnoty.

Nepřijímáme H4.

Tabulka 30: Srovnávání skóru na škále závazku v ISI-4 u studentů, kteří uvažují o změně oboru, nebo jej už změnili a těmi, kteří nad změnou dosud neuvažovali

VELIKOST SOUBORU		PRŮMĚRNÝ SKÓR		SM. ODCH.		TEST MANN WHITNEY		
N0	N1	M0	M1	SD0	SD1	U	Z	p-hodnota
141	25	43,19	43,02	7,02	6,35	1439	1,4606	0,1436

8 DISKUZE

Zdůrazňujeme, že následující výsledky se týkají našeho výzkumného souboru. Zjistili jsme, že studenty ke studiu psychologie nejčastěji vede zájem o psychologii a touha po nabytí informací z tohoto oboru, což odpovídá výsledkům výzkumu (Taranzové, 2018), která dosáhla stejného zjištění. Podobně dopadlo také šetření Masarykovy univerzity, kde studenti nejčastěji uváděli jako motiv ke studiu zájem o obor a touhu po vzdělání (MUNI, 2007). Tyto dva výzkumy se však týkaly vysokoškolských studentů z různých oborů. Stejně jako my se studentů psychologie dotazoval Kovář (2017), i ten však jako nejčastější motiv ke studiu zjistil zájem o obor, dále studenti psychologie uváděli touhu po pochopení druhých lidí a potřebu pomáhat. To odpovídá našim dalším zjištěním a sice, že často uváděným motivem ke studiu je také využitelnost psychologie v běžném životě, pod tuto kategorii jsme zařadili právě i pochopení druhých. Hodně studentů je motivováno vidinou, že budou prospěšní a budou pomáhat lidem. Ve Španělsku se u studentů středních škol, kteří chtěli studovat psychologii, objevily podobné důvody ke studiu (Hernández, Baena, Prieto, Toro, 2018). Tuto shodu ve výsledcích považujeme za dobrou zprávu, protože tyto motivy můžeme zařadit pod vnitřní motivaci. Což by podle výzkumů, které jsme uváděli v kapitole 1.2., mělo znamenat, že studenti budou se studiem spokojeni. Pouhá hrstka studentů uvedla jako motiv ke studiu platové ohodnocení, prestiž oboru nebo že nevěděli, co jiného by měli studovat. Vzhledem k tomu, že některé výzkumy naznačují, že extrinsicky motivovaní studenti s větší pravděpodobností ukončují předčasně studium a bývají více nespokojeni s volbou oboru, myslíme si, že by tato spojitost stála za hlubší prozkoumání na souboru studentů psychologie.

Volbu fakulty, na které bude student psychologii studovat, nejčastěji ovlivňuje město, ve kterém se vysoká škola nachází. Studenti zvažují, jaké jim město nabídne volnočasové aktivity, zda tam mají známé a jestli mají blízko bydliště. Přestože je pro studenty důležitá také prestiž fakulty, umístila se až na třetím místě. Z výsledků tedy předpokládáme, že při volbě fakulty převládají pragmatické důvody. Čtvrtina studentů šla na danou fakultu studovat proto, že je škola přijala do studia. Pokud by byli přijati jinam, lze očekávat, že by klidně studovali na jiné fakultě. Kritéria volby fakulty se u jednotlivých institucí příliš neliší. Nebylo pro nás příliš velkým překvapením, že na FSS MU hraje důležitou roli typ přijímacích zkoušek. Ty se totiž, jak uvádíme v kapitole 2.1, liší v tom, že

uchazeči mohou absolvovat více pokusů, z nichž je započítáván nejlepší výsledek, což může být pro uchazeče výhodné.

Studenti psychologie od studia nejčastěji očekávají dosažení vzdělání, připravenost do praxe, seberozvoj a že je studium bude bavit. Častým přáním je prostřednictvím studia porozumět lidem. Malé procento studentů dokonce očekává, že jim studium poskytne návod, jak vyřešit osobní problémy. Domníváme se, že takovéto nároky studentů nebudou naplněny. To by mohlo být důvodem, proč mají studenti často pochybnosti týkající se studia a proč někteří z nich nejsou se studiem spokojeni. Při nenaplnění očekávání totiž často dochází k velkému zklamání, někdy až ke ztrátě motivace (Slavík, 2012). Mareš (2013) dokonce tvrdí, že čím více se očekávání vzdalují realitě, tím větší zklamání pak následuje. Zajímalo by nás, jestli studenti bez očekávání nebo ti, kteří uvedli, že očekávali přesně to, co nastalo, jsou se studiem spokojenější než studenti, jejichž očekávání nebylo naplněno. Je zde prostor pro další zkoumání.

Při mapování, co studenty při studiu psychologie překvapilo, jsme zjistili, že převládají negativní zjištění. To může být způsobeno tím, že mladá generace má stále vyšší nároky (Arnett & Schwab, 2012). Nejvíce studentům vadí velké množství předmětů metodologie a statistiky. Tyto předměty jsou však ve studijních plánech zařazeny kvůli evropskému kvalifikačnímu standardu EuroPsy (EFPA, 2008). Pro představu, kolik těchto předmětů studenti mají, doporučujeme nahlédnout do kapitoly 2.2, kde naleznete studijní plány jednotlivých škol. Druhým nejčastějším zklamáním je malé množství praxe. Studenti uváděli nespokojenost také s tím, že praxe jsou často povinné, škola však jejich absolvování nezajišťuje a sehnat je, může být problém. V rámci komunikace se zástupci jednotlivých škol jsme zjistili, že na FF OSU mají studenti k dispozici nepřehledné informace a nevědí, jak při praxích postupovat. Na FF UK aktuálně dochází k uzavírání nových smluv a situace by se měla zlepšit. I přesto si myslíme, že by bylo přínosné věnovat tomuto tématu pozornost. Vzhledem k tomu, že výhrady k praxím měli zástupci všech fakult, doporučujeme provést studii, která zjistí, co studentům v souvislosti s praxemi vadí. Následně by bylo vhodné provést případné úpravy v organizaci. Za dobrou zprávu považujeme, že studenti jsou mile překvapeni přístupem vyučujících, zajímavostí oboru a dobrým třídním kolektivem.

Spokojenost se studiem je na jednotlivých fakultách velice podobná. Nejlépe hodnocenou oblastí studia je přístup katedry ke studentům a studijní kolektiv. Nespokojenost se objevila hlavně ve spojitosti se studijním plánem, organizací a strukturou studia

a výukovými prostory. Studium je zcela zklamáno pouhých 3,5%. Stejně tak i Taranzová (2018) zjistila nespokojenost se strukturou a organizací výuky a spokojenost se studijním kolektivem. Naše výsledky se liší v tom, že její výzkumný soubor byl velice spokojen s výukovými prostory, což bylo u našeho souboru hodnoceno negativně. K podobným výsledkům jako my došla i Schneiderová (2014).

Z našeho výzkumného souboru o změně oboru uvažuje pouhá čtvrtina respondentů, většinou však spíše hypoteticky. Nejčastěji je k tomu vedou pochybnosti o vlastních schopnostech a náročnost studia. Na základě p-hodnoty u statistické hypotézy číslo 2 by mělo dojít k jejímu přijetí, je zde však otázka, zda p-hodnota nebyla ovlivněna nevyváženými skupinami. Kvůli narušení normálního rozložení nebylo možné použít parametrický test, ovšem podle hodnot průměrů a rozptylů proměnných, které si můžete prohlédnout v příloze 5, je patrné, že se skupiny neliší. Přijetí této hypotézy je tedy nutné brát s určitou rezervou.

Přibližně tři čtvrtiny studentů se při studiu účastní výukových akcí nad rámec výuky a stejné množství studentů se věnuje zaměstnání nebo brigádě. Více než polovina pak vyplňuje čas dobrovolnictvím a praxemi. Ve výzkumu Viktorové (2018) se rovněž objevovaly nejčastěji aktivity jako práce či brigáda a účast na výukových akcích. V jejím výzkumném souboru více než polovina studentů uváděla pasivní či aktivní účast na konferencích, to se v našem výzkumu objevilo až na čtvrtém místě, tuto aktivitu uvedlo 42,7% respondentů. Výsledky těchto dvou výzkumů se od sebe příliš neliší, stejně tak i Taranzová (2018) došla k podobným zjištěním.

Při zjišťování, které oblasti psychologie by se studenti chtěli po dokončení studia věnovat se nám nejčastěji dostávalo odpovědi, že oblasti klinické psychologie. Zde si klademe otázku, zda si respondenti jsou vědomi požadavků, které jsou na klinické psychology kladeny. Zda vědí, jak dlouho trvá cesta k dokončení atestační zkoušky z této oblasti, kolik finančních prostředků je potřeba na tento cíl vynaložit a jaká je náročnost samotné atestační zkoušky atp. Dalšími populárními oblastmi byly terapeutické služby, poradenství, psychologie práce a organizace a pedagogická psychologie. Myslíme si, že by bylo zajímavé prozkoumat tyto preference u absolventů magisterského programu psychologie. Otázkou by mohlo být, zda pracují v oblasti, kterou si vysnili při studiu, jestli se naplnilo jejich očekávání, zda jsou spokojeni s finančním ohodnocením a jaké informace a dovednosti by jim v praxi pomohly, aby přesun ze školy do pracovního procesu měl co nejhladší průběh. Nejčastěji studenti očekávají čistou mzdu v rozmezí 20 001 – 25 000 Kč.

Někteří však očekávají mnohem vyšší platové ohodnocení. Je otázkou, zda se jim tato očekávání naplní, pokud budou pracovat v oboru psychologie.

Pouhých 35% studentů nevedlo žádné pochybnosti při studiu psychologie. Zbytek studentů uvádělo nejčastěji obavy v souvislosti s pocity nepřipravenosti do praxe. Objevovala se také obava z toho, zda najdou po dokončení studia práci. Jak uvádí Šmahaj (2009), už uchazeči o bakalářské studium psychologie mají obavu, zda je pro psychology dostatek volných pracovních pozic. Jako třetí nejčastější obava byl uváděn strach z přijímacích zkoušek do navazujícího magisterského studia. Faktem je, že v magisterském programu často bývají menší kapacity než na bakalářském programu, není zde tedy místo pro všechny (Mareš, 2013). Navíc některé školy nemají akreditaci pro navazující studium a jejich studenti si musejí podat přihlášku na jinou vysokou školu, tyto obavy tudíž zcela chápeme.

Přestože podle výsledků získaných z ISI-4 to na první pohled může vypadat, že u studentů jednoznačně převládá informační styl identity a výrazně je zastoupen také závazek, při porovnávání průměrných počtů bodů, minimálních a maximálních hodnot v jednotlivých škálách nám tento výsledek nepřijde až tak jednoznačný. Při testování H3 jsme došli k závěru, že by měla být hypotéza přijata. Zde však o jednoznačné platnosti hypotézy pochybujeme, protože míra účinku nevyšla příliš vysoká.

Limity výzkumu

Přestože se nám podařilo do výzkumu zahrnout zástupce všech státních vysokých škol, kde probíhá výuka jednooborové psychologie, počet zástupců z jednotlivých fakult je nestejněměrný. V našem souboru byl velice malý počet studentů z PedF UK, proto jsme tyto respondenty vyřadili z některých analýz. Naopak nejvíce zastoupena byla FF UP, což způsobovalo větší množství dat z této fakulty. Navíc byli respondenti do souboru získávání metodou samovýběru. To mohlo zkreslit reprezentativnost výzkumného souboru. Je možné, že respondenti patří mezi aktivnější studenty, a proto nám dotazník vyplnili.

Při oslovování respondentů se nám stávalo, že sekretariát některých institucí nereagoval na naše e-maily, proto jsme se k některým respondentům dostávali přes jednotlivé studenty. Došlo tedy k situaci, že na některých fakultách se studenti s dotazníkem setkali na více místech a k některým studentům se nedostal vůbec. Oslovování studentů by značně usnadnilo, pokud by výzkumník měl k dispozici seznam všech studentů

z jednotlivých institucí, to však není kvůli zákonu o ochranně osobních údajů možné. V takovém případě by bylo možné použít pravděpodobnostní metodu výběru.

Dalším nedostatkem byla také elektronická podoba dotazníku. Mohlo dojít k nepochopení některých otázek. U otázky číslo 12 došlo k situaci, kdy někteří respondenti označili dvě možnosti odpovědi. Proto jsem tyto chybně označené odpovědi nahradili jejich průměrem, došlo tak k jejich zkreslení. Ve zpětné vazbě od respondentů se objevila kritika délky ISI-4, který obsahuje 48 otázek. Podle dotazovaných osob se výroky příliš opakovaly. V tomto jim dáváme za pravdu a pro případný příští výzkum doporučujeme použít novější revizi inventáře, která je očištěna o opakující se položky.

Při tvorbě kategorií u otevřených otázek mohlo dojít k tomu, že jsme některou z výpovědí zařadili do chybné kategorie. V tomto ohledu by bylo výhodou mít k dispozici spolupracovníky, kteří by poskytovali svůj názor na dané jevy a tvoření kategorií by bylo méně subjektivní.

9 ZÁVĚR

Zaměřovali jsme se na pochybnosti bakalářských studentů psychologie z různých fakult v České republice a došli jsme k následujícím výzkumným zjištěním:

- nejčastějším motivem ke studiu psychologie je zájem o obor, využitelnost psychologie v běžném životě, touha být prospěšný a vidina dobrého uplatnění;
- při volbě fakulty hraje největší roli město, ve kterém se škola nachází, vzdálenost od místa bydliště, dobré jméno fakulty a někdy jen důvod, že fakulta studenta přijala;
- studenti od studia očekávají zejména kvalitní vzdělání, připravenost do praxe, že jim studium napomůže k seberozvoji a že je bude bavit;
- při studiu psychologie jsou studenti často mile překvapeni vstřícným přístupem vyučujících, zajímavostí oboru, dobrým třídním kolektivem a příjemnou atmosférou na katedře;
- studenti při studiu zjistili a negativně je překvapilo, že studijní plán zahrnuje předměty týkající se psychologického výzkumu, že nebudou mít tolik praxe, kolik si představovali, že výuka je z velké části teoretická a že budou muset zvládnout předmět statistika, který je podle jejich názoru obtížný;
- studenti jsou se studiem psychologie převážně spokojeni, tato spokojenost se na jednotlivých fakultách výrazně neliší;
- nejvíce studentů se chce po dokončení studia věnovat klinické psychologii, terapeutickým službám, poradenství, psychologii práce a organizace a pedagogické psychologii, nejčastěji očekávají čistou mzdu v rozmezí 20 001 – 25 000 Kč;
- studenti pochybují převážně o tom, zda je škola dostatečně připraví pro výkon profese psychologa, obávají se přijímacích zkoušek do magisterského studia a toho, zda po dokončení studia najdou práci v oboru;
- v našem výzkumné souboru převládl informační styl identity, to znamená že většina studentů řeší problémy aktivně, než se rozhodnou, zvažují veškeré dostupné informace a snadno se adaptují na změny

10 SOUHRN

Předmětem této bakalářské práce jsou pochybnosti bakalářských studentů psychologie. Studenti se nacházejí dle některých autorů v období adolescence, podle jiných v mladém dospělosti a podle Arnetta (2000) ve vynořující se dospělosti. Podle této koncepce se necítí ještě jako dospělí, ale zároveň se již nepovažují za děti. Na mladé lidi jsou kladeny poměrně velké nároky. Většinou dochází k hledání identity a ujasňování životních hodnot.

Vysokoškolští studenti se musejí vyrovnat se změnami, které studium přináší. Požaduje se po nich odolnost, samostatnost a často dochází k postupnému osamostatnění od rodičů (in Fisher & Hood, 1987; Hargašová, 1992). Kromě nároků, které jsou kladeny na všechny studenty vysoké školy, studenti psychologie musejí projít přes náročné přijímací zkoušky. Ty se většinou skládají z písemné a ústní části, na některých fakultách se však tato podoba liší. Stejně tak jsou odlišné i studijní plány, rozdíly však nejsou příliš výrazné, protože všechny státní vysoké školy se při výuce jednooborové psychologie drží evropského kvalifikačního standardu.

Po dokončení studia psychologie čeká studenty náročné povolání a další celoživotní vzdělávání (Mareš, 2013). Uchazeči o obor psychologie si však často tyto věci při podávání přihlášky do studia neuvědomují. Proběhla řada výzkumů na téma motivace studentů ke studiu, z většiny z nich vyplývá, že nečastějším motivem je zájem o daný obor (in Taranzová, 2018; MUNI, 2007; Kovář, 2017). Studenti od studia očekávají různé věci a mnozí z nich mají pochybnosti, zda si zvolili správný obor. Čím více se však tato očekávání vzdalují realitě, tím více jsou pak při studiu zklamaní (Mareš, 2013).

Právě pochybnosti jsme mapovali v našem výzkumu. Naším cílem bylo prozkoumat, jaká je motivace ke studiu u studentů psychologie, jak jsou spokojeni se studijním oborem, jakou mají představu o budoucím uplatnění po dokončení studia. Také jsme chtěli zjistit, jestli před nástupem do prvního ročníku věděli, co studium psychologie obnáší. V souvislosti s těmito cíli bylo stanoveno osm následujících výzkumných otázek.

- Co vedlo studenty bakalářského programu psychologie k podání přihlášky na jejich obor?
- Podle čeho si studenti bakalářského programu psychologie volí fakultu, na které budou psychologii studovat?

- Co studenti bakalářského programu psychologie očekávali od studia psychologie?
- Co studenty bakalářského programu psychologie překvapilo při studiu psychologie?
- Jsou studenti bakalářského programu psychologie spokojeni se studiem psychologie?
- Jakým oblastem psychologie se chtějí studenti bakalářského programu psychologie věnovat po dokončení studia a jaké očekávají platové ohodnocení?
- O čem studenti bakalářského programu psychologie nejčastěji pochybují v souvislosti se studiem psychologie?
- Který ze stylů identity převládá u studentů bakalářského programu psychologie?

Pro vyhodnocování výsledků jsme použili metody obsahové analýzy a deskriptivní statistiky, jednalo se o smíšený design. Metodou získávání dat byl dotazník vlastní konstrukce, který stavěl na již vytvořených dotaznících Viktorové (2018) a Taranzové (2018). Dotazník obsahoval také Inventář stylů identity (ISI-4) a prošel pilotním testováním. Celkem obsahoval 69 otevřených a uzavřených otázek, jejich vyplnění zabralo přibližně 20- 30 min. Sběr dat probíhal přes Formuláře Google od října 2018 do února 2019. Data byla následně analyzována v programu Excel.

Do výzkumného souboru byli zahrnuti studenti druhých a třetích ročníků studující prezenční bakalářský program psychologie. Jednalo se o 171 studentů z FSS MU, FF MU, FF OSU, FF UK, FF UP, PedF UK a PF JČU. Oslovování respondentů probíhalo přes sociální síť a e-mailovou poštu.

Z výsledků vyplývá, že studenti se na obor psychologie nejčastěji hlásí proto, že je zajímavá obor psychologie. Dalším častým důvodem je využitelnost psychologie v životě, touha pomáhat lidem, být prospěšný a vidina dobrého uplatnění. Motivace bývá posuzována již při přijímacích zkouškách, jedná se o jednu z klíčových částí zkoušky (Mareš, 2013). Studenti volí fakultu, na které budou psychologii studovat zejména podle města, kde se škola nachází a vzdálenosti od místa bydliště. Pro mnohé z nich je důležitá pověst fakulty, někteří si fakultu zvolili, protože byli přijati do studia a případně se nedostali jinam.

Vzhledem k tomu, že je po uchazečích požadována vysoká úroveň profesní kvalifikace (Mareš, 2013), někteří studenti se sebevzdělávání nad rámec výuky věnují již při studiu. Více než tři čtvrtiny studentů psychologie se účastní kurzů, seminářů, workshopů či výcviků. Více než polovina při studiu stihá věnovat čas zaměstnání či brigádě a dobrovolnictví, praxím či stážím mimo fakultu. Častá je i účast na konferencích. K podobným zjištěním dospěla i Viktorová (2018).

Před nástupem do prvního ročníku studenti od studia psychologie očekávají především dosažení vzdělání, připravenost na práci psychologa, cestu k seberozvoji a že je bude studium bavit. Často je nakonec mile překvapí, jak vyučující přistupují ke studentům, jak je psychologie zajímavá, příjemné třídní klima a pozitivní atmosféra na jejich katedře. Co se týče zklamání, nejčastěji se objevuje v souvislosti se studijním plánem. Studenti neočekávali, že bude obsahovat předměty týkající se výzkumu, malé množství praxe, z velké části teoretickou výuku a podle studentů náročný předmět statistiku. I přes některé negativní zjištění jsou však studenti se studiem převážně spokojeni. Tato spokojenost je na jednotlivých fakultách přibližně stejná.

Nad změnou oboru uvažuje či uvažovalo necelých 30% studentů, většina z těchto úvah je však pouze hypotetického charakteru. Nejčastěji k těmto úvahám studenty vedou pochybnosti o vlastních schopnostech, nejsou si jisti, zda se na práci psychologa hodí. Dalším důvodem je náročnost studia. Hrstka studentů o ukončení studia uvažuje, protože jej pokládá za málo praktické a někteří při studiu dokonce zjistili, že nechtějí vykonávat psychologické povolání. Více než čtvrtina studentů zároveň s psychologií studuje nebo studovala ještě jiný obor. Nejčastěji se jedná o obory z pedagogické a sociologické oblasti.

Po dokončení studia psychologie chce nejvíce studentů pracovat v oblasti klinické psychologie. Dalšími populárními oblastmi jsou terapeutické služby, poradenství, psychologie práce a organizace a pedagogická psychologie. Nejvíce studentů očekává čistou mzdu 20 001 – 25 000 Kč. V souvislosti se studiem nejvíce pochybují o své připravenosti do praxe, mnozí z nich mají strach z přijímacích zkoušek do navazujícího magisterského studia a z toho, jestli po dokončení studia najdou práci v oblasti psychologie.

Z výsledků Inventáře stylů identity vyplývá, že se u studentů nejčastěji vyskytuje informační styl identity. Podle výkladů ISI-4 tyto lidé aktivně řeší své problémy, k rozhodování potřebují co nejvíce dostupných informací a rychle si zvykají na změny. Někteří studenti skórovali vysoko také na škále závazku, to znamená, že si přímočaře jdou za svými cíli, mají pevně stanoveny životní hodnoty a názory, které neradi mění.

Z těchto výsledků byly stanoveny čtyři doplňující hypotézy:

- **H1:** Studenti, kteří jako motivaci ke studiu psychologie uvedli zájem o obor, jsou se studiem více spokojeni než ti, kteří zájem o obor neuvedli.
- **H2:** Spokojenost je u studentů, kteří neuvažovali o změně oboru, vyšší než u studentů, kteří o změně oboru uvažovali nebo ho již změnili.

- **H3:** Skóre na škále informačního stylu je u studentů neuvažujících o změně oboru vyšší než u těch, kteří o změně oboru uvažují.
- **H4:** Skóre na škále závazku je u studentů neuvažujících o změně oboru vyšší než u těch, kteří o změně oboru uvažují nebo jej již změnili.

K jejich testování byl využit program STATISTICA 13. Kvůli porušení normálního rozdělení byly ověřovány pomocí neparametrického Mann-Whitneyova testu. Na základě p- hodnoty byla přijata hypotéza číslo dvě a tři.

LITERATURA

- Arnett, J. J., Taber, S. (1993). *Adolescence Terminable and Interminable: When Does Adolescence End?* Journal of Youth and Adolescence, Vol. 23., No. 5., 517- 537.
- Arnett, J. J. (2000). *Emerging adulthood: A Theory of Development From the Late Teens Through the Twenties*. American Psychologist, Vol. 55., No. 5., 469-480.
- Arnett, J. J., Schwab, J. (2012). *Pool of Emerging Adults: thriving, struggling & hopeful*. Worcester Mass.: Clark University.
- Arnett, J. J. (2015). *Emerging Adulthood: The Winding Road from the Late Teens Through the Twenties* (2. vyd.). New York: Oxford University Press
- Ashraf, R., Godbey, J. M., Shrikhande, M. M., Widman, T. A. (2018). *Student Motivation and Perseverance: Do They Explain College Graduation?*. Journal Of The Scholarship Of Teaching And Learning, 18(3), 87-115.
- Bandura, A. (1995). *Self efficacy in changing society*. New York: McGraw Hill.
- Berzonsky, M. D. (1999). *Identity Styles and Hypothesis-Testing Strategies*. Journal of Social Psychology, 139(6), 784-789. Dostupné z <https://doi.org/10.1080/00224549909598257>.
- Brougham, R., Zail, C., Mendoza, C., & Miller, J. (2009). *Stress, sex differences, and coping strategies among college students*. Current Psychology, 28: 85–97.
- Burks, D. J., Youll, L. K., Durtschi, J. P. (2012). *The Empathy-altruism Association and its Relevance to Health Care Professions*. Social Behavior, 40(3), 395-400.
- Coccia, C., Darling, C. A. (2016). *Having the Time of Their Life: College Student Stress, Dating and Satisfaction with Life*, 32(1), 28-35. Dostupné z <https://doi.org/10.1002/smi.2575>.
- Čermák, I., Hřebíčková, M., Macek, P. (2003). *Agrese, identita, osobnost*. Brno: Psychologický ústav AVČR.
- ČMPS (2017). *Etický kodex psychologické profese*. Dostupné z <https://cmeps.ecn.cz/EK/Eticky-kodex-psychologicke-profese-12-2017.pdf>.

- Dubin, S. S. (1974). *The psychology of lifelong learning: New developments in the professions*. *International Review Of Applied Psychology*, 23(1), 17-31. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.1974.tb00407.x>.
- EFPA. (2008). *Europsycholeg: evropský certifikát z psychologie*. Praha: Grada
- EFPA (2019). *Tips To Prepare For Applying To Psychology Graduate Programs*. Dostupné z <http://www.efpa.be/psychology-graduate-program.htm>.
- Erikson, E. H., Erikson, J. M. (1997). *The life cycle completed*. New York: W.W. Norton.
- Erikson, E. H., Erikson J. M. (2015). *Životní cyklus rozšířený a dokončený: devět věků člověka*. Přeložil Jiří Šimek. Praha: Portál.
- Farková, M. (2009). *Dospělost a její variabilita*. Praha: Grada.
- Fialová, L., Hamplová, D., Kučera, M., Vymětalová, S. (2000). *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: SLON.
- Fisher, S., Hood, B. (1987). *The stress of the transition to university: A longitudinal study of psychological disturbance, absent-mindedness and vulnerability to homesickness*. *British Journal Of Psychology*, 78(4), 425-441. Dostupné z <https://doi.org/10.1111/j.2044-8295.1987.tb02260.x>.
- FF MU (2019). *Psychologie*. Získáno 29. ledna 2019. Dostupné z <https://www.phil.muni.cz/pro-uchazece/bakalarske-studium/24317-psychologie>.
- FF MU (n. d.) *Přijímací řízení*. Získáno 12. ledna 2019. Dostupné z <https://www.phil.muni.cz/pro-uchazece/bakalarske-studium/prijimaci-rizeni>.
- FF OSU (2018a). *Informace o přijímacích zkouškách* (14. června 2018). Dostupné z https://dokumenty.osu.cz/ff/prijimacky2018/Bc_1obor_Psychologie.pdf.
- FF OSU (2018b). *Zpráva o konání a výsledcích přijímacího řízení* (8. listopadu 2018). Dostupné z https://dokumenty.osu.cz/ff/prijimacky2018/zprava_ff_18.pdf.
- FF OSU (n. d.). *Nabízené studijní obory: psychologie*. Získáno 2. února 2019. Dostupné z <https://ff.osu.cz/kps/nabizene-programy-a-obory/?obor=2671#>.
- FF UP (2018). *Přijímací řízení*. Dostupné z <https://www.ff.upol.cz/uchazecum/prijimaci-rizeni/>.
- FF UP (2018). *Přijímací řízení sekce Zpráva z přijímacího řízení pro akademický rok 2018/19* (18. října 2018). Dostupné z <https://www.ff.upol.cz/uchazecum/prijimaci-rizeni/>.

FSS MU, (2018). *Podmínky pro přijetí v přijímacím řízení v roce 2018*. Dostupné z https://www.muni.cz/do/rect/metodika/stud/prijriz/zpravy/podminky/Prijimaci_rizeni_FSS-Bc_-_zprava-podminky.pdf.

Goldscheider, F., Goldscheider, C. (1994). *Leaving and returning home in 20th century America*. Washington: Population Reference Bureau.

Hargašová, M. (1992). *Problémy adaptácie študentov na vysokú školu*. Bratislava: Ústav informácií a prognóz školstva, mládeže a telovýchovy.

Hart, D. A. (1992). *Becoming Men: The Development of Aspirations, Values and Adaptational Styles*. New York: Plenum.

Hartl, P., Hartlová, H. (2015). *Psychologický slovník* (3. vyd.). Praha: Portál.

Havighurst, R. J. (1953). *Human development and education*. New York: McKay.

Hernández F., V., Baena, B. Ch., Prieto, U. M., Toro, L. B. (2018). "I Want to Study Psychology": Vocational Interests and Values of University Preparatory Students with a Preference for Studying Psychology. *Electronic Journal Of Research In Educational Psychology*, 16(44), 175-198.

IS MUNI (n. d. a). *Studijní plán psychologie FF*. Získáno 29. ledna 2019. Dostupné z https://is.muni.cz/predmety/studijni_plan?plan_id=24868.

IS MUNI (n. d. b). *Studijní plán psychologie FSS*. Získáno 29. ledna 2019. Dostupné z https://is.muni.cz/predmety/studijni_plan?plan_id=23326.

Katedra psychologie FF UK (2018). *Rozvrhy, studijní plány*. Dostupné z <https://kps.ff.cuni.cz/cs/studium/bakalarske-studium/rozvrhy-studijni-plany/>.

Katedra psychologie FF UK (n. d.). *Přijímací řízení – Bakalářské studium*. Získáno 12. ledna 2019. Dostupné z <https://kps.ff.cuni.cz/cs/uchazec/prijimaci-rizeni-bakalarske-studium/>.

Katedra psychologie FF UP (2018). *Harmonogram a rozvrhy*. Získáno 12. ledna 2019. Dostupné <http://psych.upol.cz/o-nas/harmonogramy-rozvrhy/>

Katedra psychologie FF UP (n. d. a). *Bakalářské studium*. Získáno 3. února 2019. Dostupné z <http://psych.upol.cz/studium/bakalarske-studium/>.

- Katedra psychologie FF UP (n. d. b). *Přijímací zkoušky bakalářské studium*. Získáno 12. ledna 2019. Dostupné z <http://psych.upol.cz/uchazeci2015/prijimaci-zkousky-dod/>.
- Katedra psychologie FSS (2019). *Bakalářské studium*. Získáno 29. ledna 2019. Dostupné z <https://psych.fss.muni.cz/uchazeci/bakalarske-studium>.
- Katedra psychologie FSS MU (n. d.). *Přijímací zkoušky bakalářské studium*. Získáno 12. ledna 2019. Dostupné z <https://psych.fss.muni.cz/uchazeci/bakalarske-studium>.
- Katedra psychologie PedF UK (2018). Charakteristika Bc. studia a přijímacího řízení. Získáno 5. února 2019. Dostupné z <http://kps.pedf.cuni.cz/index.php?p=115>.
- Keller, J., Tvrđý, L. (2008). *Vzdělanostní společnost? Chrám, výtah a pojišťovna*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Kovář, M. (2017). *Motivace studia psychologie na vysoké škole* (Bakalářská práce). Dostupné z: <https://theses.cz/id/27ekrk?info=1;isshlret=studia%3B;zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dmotivace%20studium%26start%3D3>.
- Křivohlavý, J. (1998). *Jak neztratit nadšení*. Praha: Grada.
- Kuchař, P., Vojtěch, J., Klehňa, D. (2014). *Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání*. Praha: NÚV. Dostupné z http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Prechod_do_tercier_2013_prowww.pdf.
- Kuric, J., Rybárová, E., Švancara, J., Vašina, L. (1986). *Ontogenetická psychologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Lacinová, L., Ježek, S., Macek, P. (2016). *Cesty do dospělosti: Psychologické a sociální charakteristiky dnešních dvacátníků*. Brno: MUNI Press.
- Langmeier, J., Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie* (2. vyd.). Praha: Grada.
- Lechnerová, Z. (2011) *Determinanty oddalování početí dítěte*. Sociální Studia.
- Lindsay, G., Koene, C., Øvreeide, H., Lang, F. (2010). *Etika pro evropské psychology*. Praha: Triton.
- Macek, P. (2003). *Adolescence* (2. vyd.). Praha: Portál.
- Marcia, J. E. (1966). Development and validation of ego-identity status. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 3(5), 551–558.

- Mareš, J. (2013). *Stát se psychologem: příběh vysokoškolského studia*. Brno: Masarykova univerzita.
- Mayerová, M. (1997). *Stres, motivace a výkonnost*. Praha: Grada.
- Menclová, L., Baštová, J. (2006). *Vysokoškolský student v České republice – komparace dat z výzkumů let 1992-2005*, 83-91. AULA.
- Mezera, A. (2008). *Pro jaké povolání se hodím? Jak si vybrat střední a vyšší odbornou školu a snad i budoucí povolání* (2. vyd.). Brno: Computer Press.
- Misra, R., & McKean, M. (2000). *College Students' Academic Stress and its Relation to Their Anxiety, Timemanagement, and Leisure Satisfaction*. *American Journal of Health Studies*, 16(1), 41–51.
- Morales, B. L. (2016). *Building resilience in the university environment*. [Disertační práce]. USA: Keiser University Graduate School-Education.
- Mouralová, M., Tomášková, A. (2007). *Studijní neúspěšnost na českých vysokých školách a důvody, které k ní vedou*, Vol. 15, No. 1, 16-26.
- MŠMT (2019). *Akreditované studijní programy vysokých škol*. Dostupné z <https://aspvs.isacc.msmt.cz/>.
- MUNI (2007). *Motivace a očekávání studentů prvních ročníků na MU*. Získáno 5. ledna 2019. Dostupné z https://is.muni.cz/do/rect/metodika/rozvoj/kvalita/ver/Bc_prvaci_2007_leaflet.pdf.
- Nakonečný, M. (2014). *Motivace chování* (3. vyd.). Praha: Triton.
- Orlofsky, J. L., Marcia, J. E., & Lesser, I. M. (1973). Ego identity status and the intimacy versus isolation crisis of young adulthood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 27(2), 211-219.
- PedF UK (2018). *Obecné informace k přijímacímu řízení* (1. října 2018). Dostupné z <https://pedf.cuni.cz/PEDF-1478.html>.
- PedF UK (2019). *Studijní plán: Psychologie s rozšířením o speciální pedagogiku*. <http://studium.pedf.cuni.cz/karolinka/2018/OBPSYSPE17.html>.
- PF JČU, (n. d.). *Psychologie: studijní plán*. Získáno 4. února 2019. Dostupné z <https://www.pf.jcu.cz/structure/departments/kpe/psychologie.html>.

- PF JU (2018). *Vyhláška o přijímacím řízení pro akademický rok 2019/2020*. Dostupné z https://www.pf.jcu.cz/education/applicants/PF_JU_Prijimaci_rizeni_2019-20.pdf.
- PVŠPS (2018). *Přehled a výsledky přijímacího řízení 2018/2019*. Dostupné z https://www.pvsps.cz/data/2018/10/12/09/prehled_a_vysledky_prijimaciho_rizeni_2018.pdf.
- PVŠPS (n. d.). *Chci studovat – psychologie*. Získáno 12. ledna 2019. Dostupné z <https://www.pvsps.cz/chci-studovat/psychologie-bc/>.
- Reinhaus, D. (2013). *Techniky učení: jak se snadněji učit a více si pamatovat* (2. vyd.). Praha: Grada.
- Reiss, S. (2012). *Intrinsic and Extrinsic Motivation*. *Teaching Of Psychology*, 39(2), 152-156. <https://doi.org/10.1177/0098628312437704>.
- Říčan, P. (2014). *Cesta životem: vývojová psychologie* (3. vyd.). Praha: Portál.
- Schneiderová, A. (2014). *Uplatnění absolventů bakalářského studia jednooborové psychologie FF OU*. *Psychologie a její kontexty* 5 (2), 63-69.
- Slavík, M. et al. (2012). *Vysokoškolská pedagogika: Psychologické zvláštnosti vysokoškoláků*. Praha: Grada.
- STAG JČU (2019). *Vizualizace studijního plánu: Psychologie*. Dostupné z https://wstag.jcu.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=AAAAQA GMjI0NzIzEwEAAAABAAhzdGF0ZUtleQAAAAEAFc05MjIzMzcyMDM2ODU0Nzc0MTgyAAAAA**#prohlizeniSearchResult
- STAG OSU (2018). *Studijní plán psychologie*. Dostupné z <https://studistag.osu.cz/portal/studium/prohlizeni.html>.
- Širůček, J. (2011). *Sociální kompetence dospívajících: role kognitivních dispozic a vztahového kontextu* (Disertační práce). Brno: FSS MU.
- Šmahaj, J. (2009). *Determinanty motivace pro studium na vysoké škole* (Rigorózní práce). Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Jan_Smahaj/publication/265161475_Determinanty_motivace_pro_studium_na_vysoke_skole/links/54034bd00cf2c48563b02be1/Determinanty-motivace-pro-studium-na-vysoke-skole.pdf.
- Špatenková, N., Petřková, A. (2013). *Psychologie dospělých*. Olomouc: UP Olomouc.

Taranzová, K. (2018). *Spokojenost s volbou studijního oboru a styly identity u studentů UPOL* (Bakalářská práce). Dostupné z <https://theses.cz/id/z6fbgk?info=1;isslhret=spokojenosti%3B;zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dspokojenost%26start%3D34>.

Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál.

UK (2018a). *Přijímací řízení: Psychologie*. Dostupné z https://is.cuni.cz/studium/prijimacky/index.php?id=c03d3d11bb8dace9be190df59f2a96c&tid=1&do=detail_obor&id_obor=21028.

UK (2018b). *Přijímací řízení: Psychologie s rozšířením o speciální pedagogiku*. Dostupné z https://is.cuni.cz/studium/prijimacky/index.php?do=detail_obor&id_obor=20270.

UNYP (2016). *Předpoklady pro přijetí*. Dostupné z <https://www.unyp.cz/cs/prijimaci-řízení/prijimaci-proces/predpoklady-pro-prijeti>.

Vágnerová, M. (2000). *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál.

Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie: dětství a dospívání* (2. vyd.). Praha: Karolinum.

Veselý, A., Mouralová, M. (2008). *Vzdělávání v České republice: současný stav a vývojové trendy*. Praha: Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy.

Viktorová, L. (2018). *Evaluaace přijímacího řízení na obor Psychologie FF UP z hlediska akademické úspěšnosti studentů* (Disertační práce). Dostupné z https://theses.cz/id/9s4ivu/Viktorov_Disertan_prce.pdf?info=1;isslhret=volby%3B%20oboru%3B;zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dpochybnosti%20o%20volb%C4%9B%20oboru%20student%C5%AF%20psychologie%26start%3D1.

Webcentrum MUNI (n. d.). *Psychologie*. Získáno 29. ledna 2019. Dostupné z https://webcentrum.muni.cz/media/3056432/bc_letak.pdf.

Zelinová, A. (2017). *Osobnostní souvislosti subjektivní pohody, psychologické pohody a sebehodnocení* (Diplomová práce). Praha: FF UK.

SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Graf 1: Výšečový graf zastoupení respondentů ve výzkumném souboru dle fakult

Graf 2: Sloupčový graf rozdělení respondentů dle věku

Graf 3: Výšečový graf studia jiného studijního oboru

Graf 4: Nejčastější důvody k volbě fakulty FF MU

Graf 5: Nejčastější důvody k volbě fakulty FSS MU

Graf 6: Nejčastější důvody k volbě fakulty FF UK

Graf 7: Nejčastější důvody k volbě fakulty FF OSU

Graf 8: Nejčastější důvody k volbě fakulty PF JČU

Graf 9: Nejčastější důvody k volbě fakulty FF UP

Tabulka 1: Povinné předměty na FSS MU, bakalářský obor psychologie

Tabulka 2: Povinné předměty na FF MU, bakalářský obor psychologie

Tabulka 3: Povinné předměty na FF MU, bakalářský obor psychologie

Tabulka 4: Povinné předměty na FF UK, bakalářský obor psychologie

Tabulka 5: Povinné předměty na FF UP, bakalářský obor psychologie

Tabulka 6: Povinné předměty na PedF UK, bakalářský obor psychologie

Tabulka 7: Povinné předměty na PF JU, bakalářský obor psychologie

Tabulka 8: Škály ISI-4 s ukázkou výroků

Tabulka 9: Charakteristiky výzkumného souboru

Tabulka 10: Studium druhého studijního oboru při studiu psychologie

Tabulka 11: Motivy ke studiu psychologie

Tabulka 12: Kritéria volby fakulty

Tabulka 13: Očekávání studentů od studia psychologie

Tabulka 14: Věci, které studenty při studiu příjemně překvapily

Tabulka 15: Věci, které studenty při studiu nepříjemně překvapily

Tabulka 16: Spokojenost s jednotlivými studijními oblastmi I.

Tabulka 17: Spokojenost s jednotlivými studijními oblastmi II.

Tabulka 18: Spokojenost s jednotlivými studijními oblastmi III.

Tabulka 19: Hodnocení studia jednou větou

Tabulka 20: Změna studijního oboru

Tabulka 21: Důvody, které vedou ke změně studijního oboru

Tabulka 22: Aktivity studentů při studiu psychologie

Tabulka 23: Oblasti psychologie, ve kterých chtějí studenti pracovat

Tabulka 24: Mzda, kterou studenti psychologie očekávají po dokončení studia

Tabulka 25: Pochybnosti studentů při studiu psychologie

Tabulka 26: Výsledky ISI-4

Tabulka 27: Srovnání spokojenosti u studentů se zájmem o obor a bez uvedeného zájmu

Tabulka 28: Srovnávání spokojenosti u studentů, kteří uvažují o změně oboru, nebo jej už změnili a těmi, kteří nad změnou dosud neuvažovali

Tabulka 29: Srovnávání skóru na škále informačního stylu v ISI-4 u studentů, kteří uvažují o změně oboru, nebo jej už změnili a těmi, kteří nad změnou dosud neuvažovali

Tabulka 30: Srovnávání skóru na škále závazku v ISI-4 u studentů, kteří uvažují o změně oboru, nebo jej už změnili a těmi, kteří nad změnou dosud neuvažovali

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

- ČASP** – Česká asociace studentů psychologie
- ČR** – Česká republika
- FF** – Filozofická fakulta
- FSS** – Fakulta sociálních studií
- JU** – Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
- MU/MUNI** – Masarykova univerzita
- OSP** – test Obecných studijních předpokladů (od společnosti Scio)
- OSU** – Ostravská univerzita
- OTP** – oborový test z psychologie
- PedF/PF** – Pedagogická fakulta
- PVŠPS** – Pražská vysoká škola psychosociálních studií
- TSP** – Test studijních předpokladů
- UK** – Univerzita Karlova v Praze
- UNYP** – University of New York in Prague
- UP** – Univerzita Palackého v Olomouci
- VŠ** – vysoká škola
- ZSV** – základy společenských věd

PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Abstrakt v českém jazyce

Příloha 2: Abstrakt v anglickém jazyce

Příloha 3: Dotazník vlastní konstrukce

Příloha 4: Krabicové grafy spokojenosti s oblastmi studia u jednotlivých fakult

Příloha 5: Krabicový graf k hypotéze číslo 2

Příloha 6: Krabicový graf k hypotéze číslo 3

Příloha 1: Abstrakt v českém jazyce

ABSTRAKT BAKALÁŘSKÉ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Pochybnosti o volbě oboru u bakalářských studentů psychologie

Autor práce: Michaela Križáková

Vedoucí práce: Mgr. Lucie Viktorová, Ph.D.

Počet stran a znaků: 95, 167 617

Počet příloh: 6

Počet titulů použité literatury: 93

Abstrakt:

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, co vedlo studenty psychologie ke studiu tohoto oboru a jak jsou se studiem spokojeni. Zjišťovali jsme, jestli studenti věděli před nástupem do prvního ročníku, co studium psychologie obnáší a jak byly tyto představy naplněny. Kromě toho jsme zkoumali, jakou mají představu o budoucím uplatnění. Teoretická část se zaměřuje na období vynořující se dospělosti, popis přijímacích zkoušek a studijních plánů na jednotlivých fakultách v ČR a na nároky na člověka v pomáhajících profesích. Empirická část pojednává o provedeném dotazníkovém šetření na studentech bakalářského prezenčního programu psychologie. Design výzkumu byl smíšený, jednalo se o orientační výzkum. Dotazník se skládal z otázek vlastní konstrukce a Inventáře stylů identity (ISI-4). Studenti byli osloveni prostřednictvím e-mailu a sociálních sítí. Data byla analyzována metodou obsahové analýzy a deskriptivní statistiky. Z výsledků práce vyplývá, že nejčastějším motivem ke studiu psychologie je zájem o obor. Studenti od studia očekávají především kvalitní vzdělání v daném oboru. Při studiu je mnoho studentů mile překvapeno přístupem vyučujících, negativně je překvapuje především výuka metodologie a statistiky. Většina studentů je však se studiem spokojena, úroveň spokojenosti se výrazně neliší na jednotlivých fakultách. Co se týče budoucího uplatnění, nejvíce studentů by chtělo pracovat v oblasti klinické psychologie.

Klíčová slova: studenti psychologie, motivace ke studiu, očekávání, spokojenost, pochybnosti

ABSTRACT OF BACHELOR THESIS

Title: Bachelor Psychology Students' Doubts about Their Choice of Field of Study

Author: Michaela Križáková

Supervisor: Mgr. Lucie Viktorová, Ph.D.

Number of pages and characters: 95, 167 617

Number of appendices: 6

Number of references: 93

Abstract:

The aim of this thesis was to find out what were the reasons why psychology students decided to study psychology and also to find out how satisfied they are with their study. We tried to find out whether the students knew what the study of psychology would be like and whether their expectations were met. We also studied their expectations of their future employment. The theoretical part of this thesis describes emerging adulthood, entrance exams and curriculums of individual faculties in the Czech Republic and last but not least demands on people working in helping professions. The empirical part deals with the survey of bachelor psychology students. Mixed methods research design was used for this survey, it was a mapping research. The questionnaire consisted of questions we constructed, together with Identity Style Inventory (ISI-4). The students were approached via e-mail and social media. The survey data was analysed using content analysis and descriptive statistics. The results of this thesis show that the most frequent motive to study psychology is the interest in psychology. The students expect their study to mostly give them proper education in psychology. Many students are pleasantly surprised by the attitude of their tutors and unpleasantly surprised by the way methodology and statistics are taught. However, most of the students are satisfied with their study and the level of satisfaction is similar in all faculties. And concerning future employment, most of the students would like to work as a clinical psychologist.

Key words: psychology students, motivation to study, expectations, satisfaction, doubts

Příloha 3: Dotazník vlastní konstrukce

Dotazník: Pochybnosti o volbě oboru u bakalářských studentů psychologie

Milí studenti a milé studentky,

pokud prezenčně studujete druhý nebo třetí ročník jednooborové psychologie, tento dotazník je určen právě pro Vás. Klade si za cíl prozkoumat Vaši spokojenost se studiem a porovnat tuto spokojenost na různých fakultách (FF MU, FF UK, FF UP, FSS MU, PedF UK, PF JČU, ...). Vyplňování zabere přibližně 20-30 min.

Dotazník bude součástí mé bakalářské práce. Pokud by Vás zajímaly výsledky tohoto výzkumu, vyplňte na konci svou e-mailovou adresu a já Vám po zpracování dat zašlu výsledky. Účast ve výzkumu je dobrovolná. Pokud byste chtěli z výzkumu odstoupit, kontaktujte mě na níže uvedené e-mailové adrese.

Předem děkuji za Váš čas a vyplnění dotazníku.

Michaela Križáková (studentka psychologie na UP v Olomouci; kontaktní e-mail x)

1. Vaše pohlaví

- Muž
- Žena

2. Váš věk (v celých číslech)

3. Na jaké fakultě studujete bakalářský obor psychologie?

- Olomouc: FF UPOL
- Brno: FF MUNI
- Brno: FSS MUNI
- Ostrava: FF OSU
- Praha: FF UK
- Praha: PedF UK
- České Budějovice: PF JČU
- Jiné: _____

4. Ve kterém ročníku daný obor studujete?

- V prvním
- Ve druhém
- Ve třetím
- Jiné: _____

5. V jaké formě tento obor studujete?

- V prezenční
- V kombinované

6. Studoval/a jste či studujete současně s Bc. studiem psychologie ještě jinou VŠ nebo obor?

- Ano a stále studuji
- Ano, ale přerušil/a jsem studium
- Ano a úspěšně jsem ukončil/a
- Ano, ale zanechal/a jsem studia
- Ne

7. Pokud současně studujete či jste studoval/a ještě jiný obor, uveďte prosím, jaký:
(NEPOVINNÉ)

[V následujících otázkách se Vás budu ptát na otázky související s Vaší spokojeností se studiem psychologie.](#)

8. Co Vás vedlo ke studiu psychologie?

9. Proč jste se rozhodl/a pro studium psychologie právě na Vaší fakultě?

10. Co jste od studia očekával/a?

11. Je něco, co Vás při studiu Vašeho oboru překvapilo? Myšleno v pozitivním i negativním smyslu.

12. Označte, jak moc jste při studiu psychologie spokojen/a:

*

	4 = jsem naprosto nespokojen/a	3 = jsem převážně nespokojen/a	2 = jsem převážně spokojen/a	1 = jsem naprosto spokojen/a
s vyučujícími	☐	☐	☐	☐
s náročností studia	☐	☐	☐	☐
s obsahem studijního plánu	☐	☐	☐	☐
s organizací a strukturou studia	☐	☐	☐	☐
s poskytovanými studijními materiály	☐	☐	☐	☐
s nabídkou externích aktivit (např. semináře, projekty, praxe...)	☐	☐	☐	☐
se studijním kolektivem	☐	☐	☐	☐
s přístupem Vaší katedry ke studentům	☐	☐	☐	☐
s výukovými prostory	☐	☐	☐	☐

13. Pokud byste měl/a své zkušenosti se studiem shrnout jednou větou, pak by to byla věta:

- Nemám nic, co bych vytknul/a.
- Pozitiva převažují nad negativy.
- Jsou zde nějaké nedostatky, ale zároveň jsou zde i věci, které mě těší.
- Studiem jsem zklamán/a, je zde více negativ než pozitiv.

14. Z následujících výroků vyberte ten, který Vás nejvíce vystihuje.

- Nad změnou oboru jsem dosud neuvažoval/a.
- V průběhu studia jsem již přemýšlel/a nad změnou studijního oboru, zatím však jen hypoteticky.
- Nad změnou studijního oboru již reálně uvažuji.
- Již jsem podnikl/a kroky ke změně studijního oboru (např. podal/a jsem si přihlášku).
- Už jsem studijní obor změnil/a.

15. Co Vás vede či vedlo ke změně oboru? (NEPOVINNÉ)

16. Jakým činností se věnujete při Bc. studiu psychologie? (VÍCE MOŽNOSTÍ)

- Zaměstnání či brigádě
- Dobrovolnictví
- Zapojení do studentských organizací (ČASP, AIESEC atp.)
- Práci pro některého z vyučujících na katedře (pomocná vědecká síla, pomoc při organizaci konferencí, propagačních a jiných akcí...)
- Účasti na konferencích
- Účasti na kurzech, seminářích, workshopech či výcviku nad rámec výuky
- Zahraničnímu studijnímu či jazykovému pobytu
- Jiné: _____

17. V jaké oblasti byste chtěl/a po studiu působit?

18. Jaké očekáváte měsíční platové ohodnocení (čistou mzdu)?

- Méně než 10 000 Kč
- 10 001 – 15 000 Kč
- 15 001 – 20 000 Kč
- 20 001 – 25 000 Kč
- 25 001 – 30 000 Kč
- 30 001 – 35 000 Kč
- 35 001 – 40 000 Kč
- Více než 40 001 Kč

19. Je něco, o čem v souvislosti se studiem psychologie pochybujete nebo z čeho máte obavy? (NEPOVINNÉ)

[Inventář stylů identity \(ISI-4\)](#)

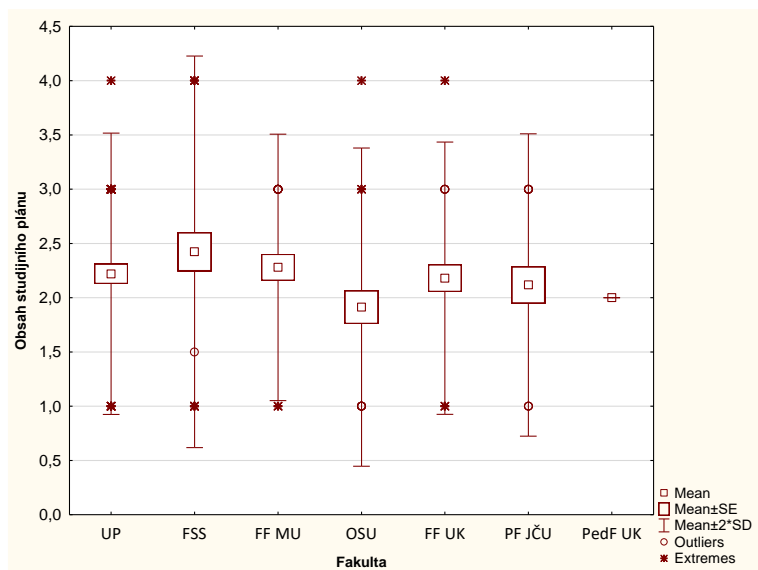
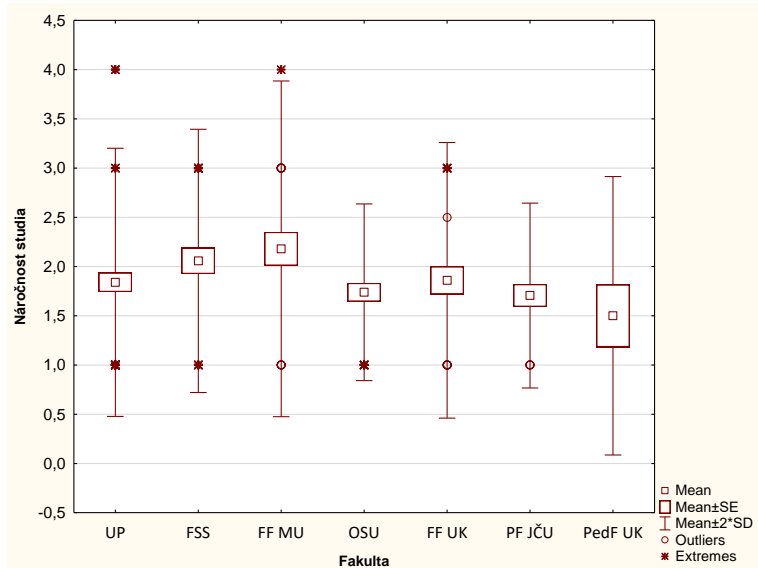
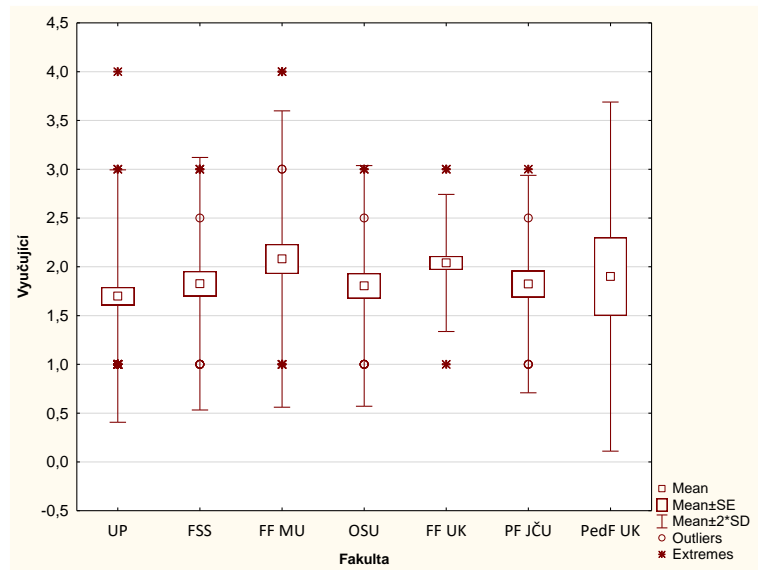
[V následujícím dotazníku naleznete 48 tvrzení o přesvědčeních, postojích a způsobech řešení různých otázek. Každé tvrzení si prosím pečlivě přečtete a označíte, jak moc Vás vystihuje, jak moc pro Vás platí. Nejsou zde žádné správné ani nesprávné odpovědi.](#)

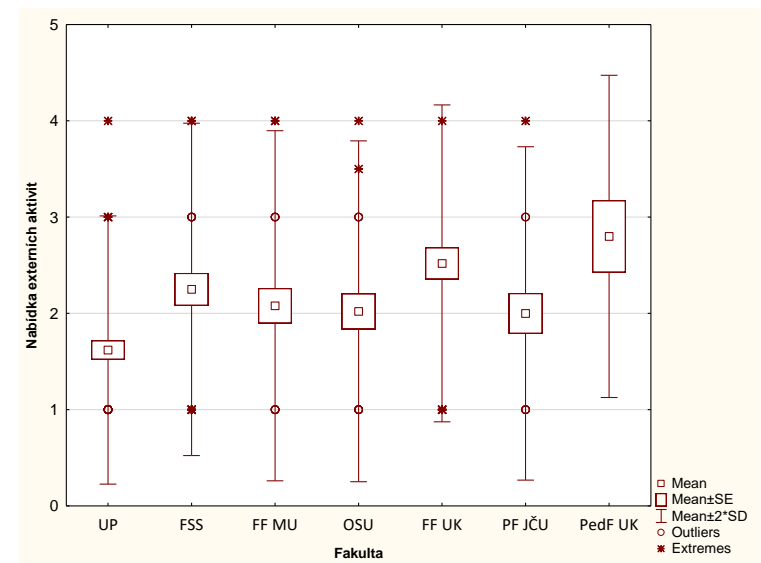
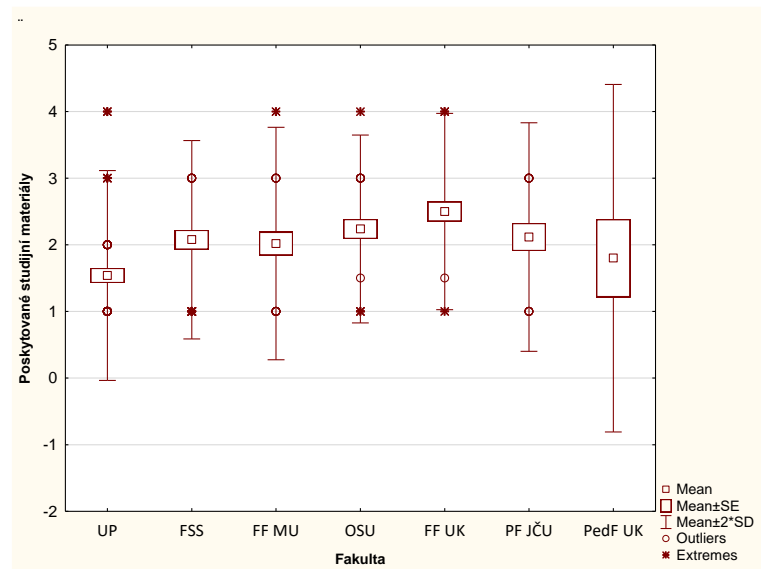
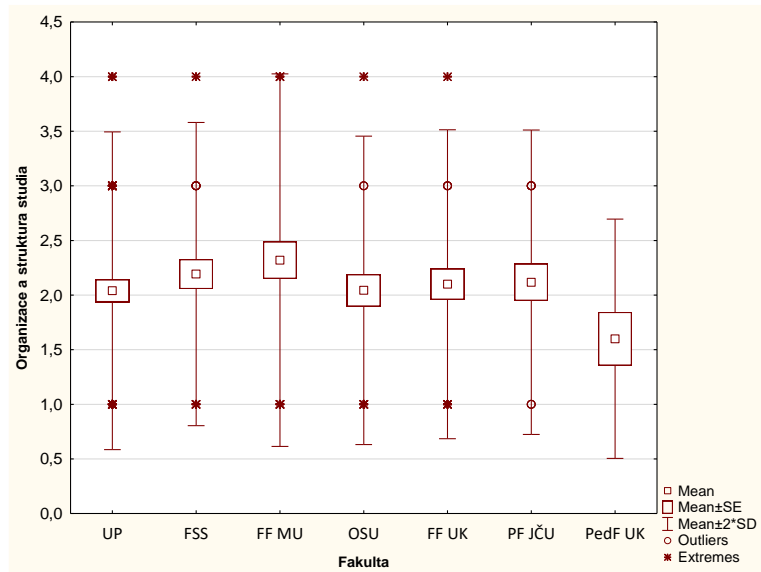
Zde máte možnost zanechat mi zpětnou vazbu, komentář či připomínku. (NEPOVINNÉ)

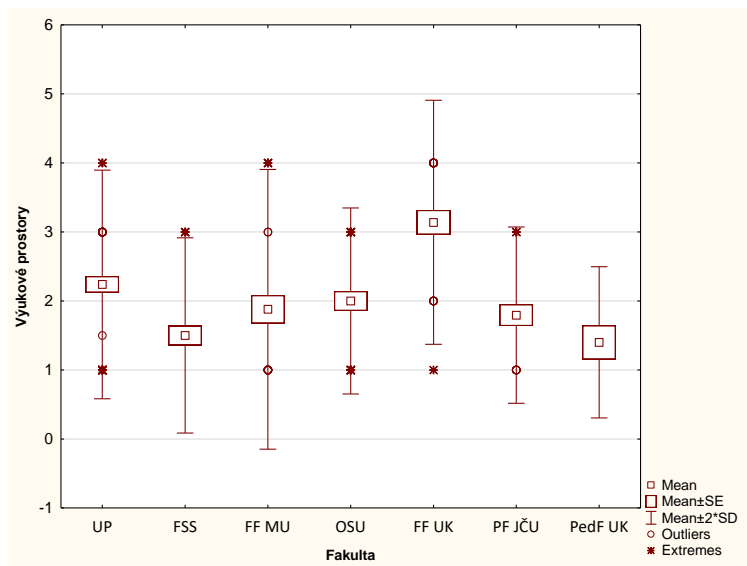
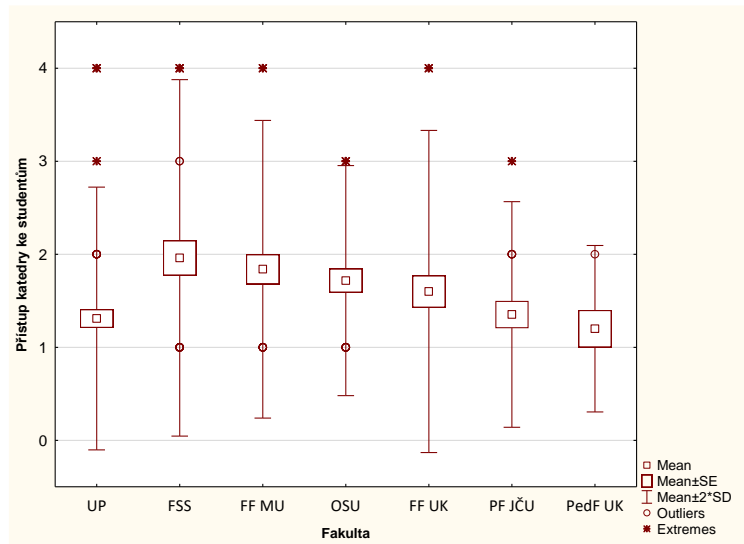
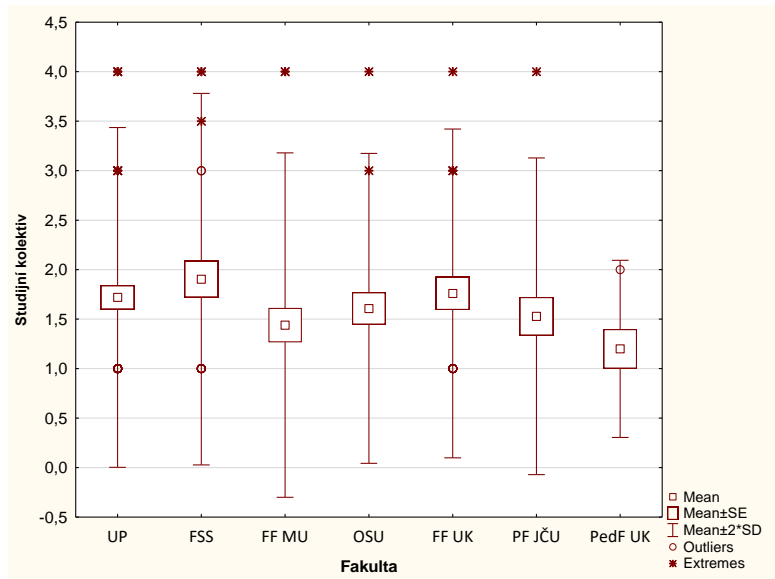
Mám zájem o zaslání výsledků výzkumu na tuto e-mailovou adresu: (NEPOVINNÉ)

Děkuji za Váš čas, který jste strávili vyplňováním. :) Michaela Križáková

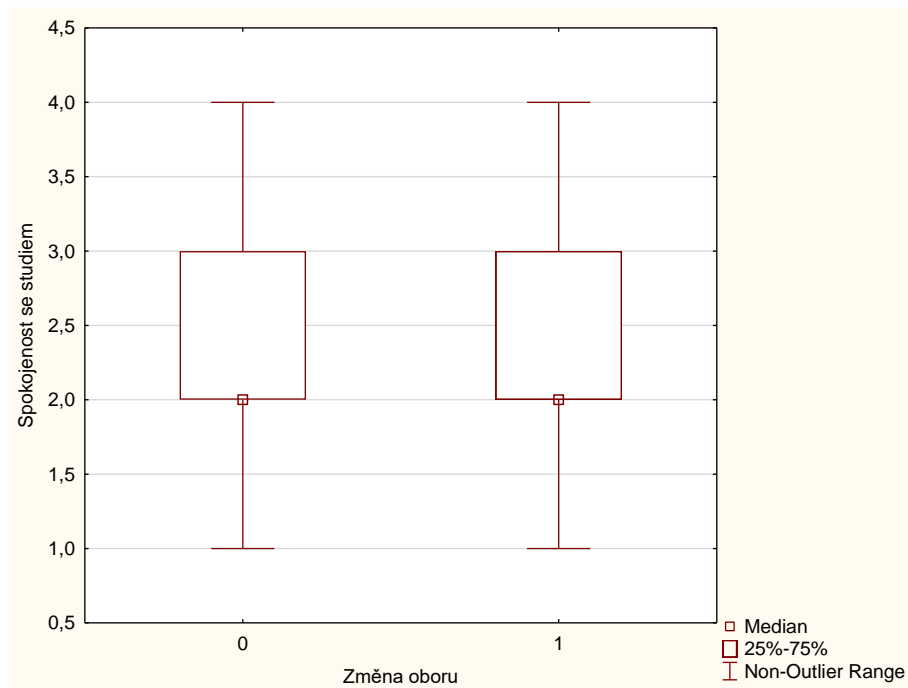
Příloha 4: Krabicové grafy spokojenosti s oblastmi studia u jednotlivých fakult

Příloha 5: Krabicový graf k hypotéze číslo 2

Příloha 6: Krabicový graf k hypotéze číslo 3

